

Národný program reforiem Slovenskej republiky 2020

Obsah

Zhrnutie	5
Opatrenia na boj proti pandémie COVID-19 počas roka 2020	7
1 Identifikácia výziev slovenskej ekonomiky	10
2 Opatrenia prijaté v rokoch 2018 a 2019.....	13
3 Makroekonomický rámec a strednodobá prognóza	29
4 Plánované opatrenia v štrukturálnych témach	31
4.1 Fiškálna politika a verejné financie.....	36
4.2 Vzdelávanie, veda a inovácie.....	39
4.2.1 Regionálne školstvo	42
4.2.2 Vysoké školstvo, výskum a vývoj, ďalšie vzdelávanie	44
4.3 Zamestnanosť, penzijný systém a sociálna inklúzia.....	46
4.3.1 Zamestnanosť	49
4.3.2 Penzijný systém	50
4.3.3 Sociálna inklúzia.....	52
4.4 Kvalita verejnej správy a podnikateľské prostredie	55
4.4.1 Kvalita verejnej správy	59
4.4.2 Podnikateľské prostredie.....	62
4.4.3 Dopravná infraštruktúra.....	63
4.5 Zdravie	65
4.6 Environmentálna udržateľnosť a energetika.....	70
5 Politika súdržnosti EÚ.....	73
6 Inštitucionálny rámec stratégie Európa 2020 a NPR	77
Príloha č. 1: Národné ciele stratégie Európa 2020 a iné indikátory	78
Príloha č. 6: Zoznam skratiek.....	82

Zoznam boxov

Box 1: Potenciál štrukturálnych reforiem na ekonomiku Slovenska	12
Box 2: Kvantifikácia štrukturálneho vplyvu povinného predprimárneho vzdelávania na ekonomický rast Slovenska	41
Box 3: Definícia predvolenej sporiacej stratégie v II. pilieri	51
Box 4: Dlhodobá starostlivosť sa na Slovensku stáva výzvou.....	53

Zoznam grafov

Graf 1: Zdroje ekonomického zaostávania Slovenska voči Nemecku (HDP obyvateľa Nemecka = 1)	10
Graf 2: Medzinárodné porovnanie Slovenska v kvalite života	10
Graf 3: Priemerné bodové hodnotenie v čitateľskej gramotnosti podľa vekových kohort (testovanie PIAAC 2012)	11
Graf 4: Priemerné bodové hodnotenie v matematickej gramotnosti podľa vekových kohort (testovanie PIAAC 2012)	11
Graf 5: Kumulatívne príspevky vybraných štrukturálnych opatrení k ekonomickému rastu slovenskej ekonomiky (v % HDP)	12
Graf 6: Dopady dôchodkových opatrení na výdavky na dôchodky (v % HDP)	17
Graf 7: Porovnanie projekcií výdavkov na dôchodky (% HDP)	19
Graf 8: Dopad zavedenia 13. dôchodku na výdavky na dôchodky (% HDP).....	19
Graf 8: Zamestnávanie cudzincov na Slovensku bolo v 2019 rekordné (počet osôb).....	29
Graf 9: Rast reálnej mzdy predbiehal produktivitu práce (%)	29
Graf 10: Príspevky k rastu HDP na Slovensku, 2013 – 2023 (v p. b.).....	30
Graf 11: Štruktúra spotrebiteľskej inflácie – medzročné príspevky zložiek CPI (v p. b.).....	30
Graf 12: Daňová medzera na DPH.....	38
Graf 13: Daňová medzery na DPH v EÚ (2017).....	38
Graf 14: Verejné výdavky na vzdelávanie (2016).....	40
Graf 15: Priemerné platy učiteľov druhého stupňa ZŠ v pomere k platom zamestnancov s VŠ vzdelaním (% , 2017).....	40
Graf 16: Priemerné výsledky testovania PISA.....	40
Graf 17: Vstupy a výstupy pre výskum a vývoj.....	40
Graf 18: Kvartálny vývoj miery nezamestnanosti (% aktívnej populácie, sezónne očistené údaje).....	47
Graf 19: Dlhodobá nezamestnanosť (v %, 4Q 2018, 4Q 2019).....	47
Graf 20: Zamestnanosť ľudí s nízkym vzdelaním (% populácie vo veku 20-64 rokov, ISCED 0-2).....	48
Graf 21: Miera zamestnanosti žien.....	48
Graf 22: Podiel detí vo formálnej starostlivosti	48
Graf 23: Riziko chudoby a sociálneho vylúčenia (2018, % populácie)	48
Graf 24: Podiel majetku v akciách v pôvodnej a novej odporúčanej sporiacej stratégii (%).....	51
Graf 25: Očakávaná reálna hodnota úspor pri rôznych spôsoboch výplaty dôchodku (v dnešných eurách).....	51
Graf 26: Podiel obyvateľstva staršieho ako 64 rokov	53
Graf 27: Umiestnenie Slovenska a V3 krajín v rebríčku Doing Business (spomedzi 190 krajín).....	56
Graf 28: Postavenie Slovenska v jednotlivých hodnotených oblastiach Doing Business (poradie).....	56
Graf 29: Postavenie v rebríčku PMR.....	56
Graf 30: Postavenie v jednotlivých tematických indikátoroch PMR 2018.....	56
Graf 31: Miera nedôvery v políciu (% opýtaných).....	57
Graf 32: Miera nedôvery v súdnictvo (% opýtaných).....	57

Graf 33: Dispozičný čas v občianskych a obchodných vecí v dňoch (2016)	58
Graf 34: Dĺžka súdnych konaní v obchodných sporoch v mesiacoch.....	58
Graf 35: Využívanie internetu v komunikácii so štátom za posledných 12 mesiacov (% populácie)	58
Graf 36: Bezpečnostné dôvody nevyužitia e-komunikácie s verejnou správou (2019, % populácie)	58
Graf 37: Verejné výdavky na zdravotníctvo (2018)	65
Graf 38: Úmrtia odvrátiteľné zdravotnou starostlivosťou (štandard. na 100 tis. obyvateľov)	65
Graf 39: Očakávaná dĺžka života pri narodení	66
Graf 40: Dojčenská úmrtnosť (počet úmrtí dojčiat na 1 000 živonarodených detí, 2006 až 2015)	66
Graf 41: Záväzky 13 fakultných a univerzitných nemocníc rezortu zdravotníctva (31.12.2019, mil. eur)	67
Graf 42: Výdavky na lieky vydávané v lekárňach (2017).....	67
Graf 43: Miera recyklácie komunálneho odpadu (%)	70
Graf 44: Priemerné vystavenie obyvateľstva PM _{2,5} v µg/m ³ (2017)	70

Zhrnutie

V najbližšom období ostáva prioritou boj s krízou vyvolanou pandémiou COVID-19. Národný program reforiem Slovenskej republiky 2020 sa zameriava na dlhodobější proces príprav štrukturálnych reforiem a popisuje opatrenia, ktorými SR reaguje na špecifické odporúčania Rady EÚ pre Slovensko, zohľadňujúc aj *Programové vyhlásenie vlády na roky 2020 až 2024*¹. Komplexný prístup stanovovania priorít, ktorý okrem HDP berie do úvahy aj ďalšie aspekty kvality života, identifikoval ako najväčšie štrukturálne výzvy slovenského hospodárstva vzdelávanie, trh práce a alokačnú efektívnosť podmienenú efektívnou verejnou správou.

Priorita vlády je návrat ku zdravým verejným financiám pri rešpektovaní európskych aj národných rozpočtových pravidiel. Cieľom je stabilizácia verejného dlhu v pomere k HDP a pokles deficitu hospodárenia verejnej správy pod 3 % HDP do roku 2023. Prijatím dôležitých zmien vo všetkých pilieroch dôchodkového systému sa zlepši dlhodobá udržateľnosť verejných financií. Podniknú sa reálne kroky na zvýšenie efektívnosti výberu daní s dlhodobým cieľom dosahovať aspoň úroveň priemeru krajín EÚ. Zabezpečí sa funkčné trojročné rozpočtovanie a zlepšenie proticyklickej funkcie verejných financií pomocou výdavkových stropov. Posilní sa rozpočtovanie orientované na výsledky a informovanie o cieľoch verejných politík. Zadefinuje sa nová stratégia riadenia štátneho dlhu podložená analýzou rizík a nákladov v súlade s najlepšou praxou vo svete. Posilní sa úloha rezortu financií pri hodnotení investičných projektov.

Reforma dôchodkového systému má za cieľ zvýšiť dlhodobú udržateľnosť, transparentnosť a zefektívniť dôchodkové sporenie. Opatreniami prijatými v roku 2019 sa zhoršila dlhodobá udržateľnosť a zvýšila komplikovanosť dôchodkového systému. V prvom pilieri sa posilní väzba dôchodkových výdavkov na demografický vývoj a zvýši sa spravodlivosť a transparentnosť systému. V druhom pilieri je prioritou zvýšenie výnosnosti úspor. S cieľom zamedzenia častých zmien v dôchodkovom systéme a zvýšenia jeho kredibility sa navyše vláda zaviazala prijať ústavný zákon definujúci základné prvky prvého a druhého piliera. Automatickým vstupom do druhého piliera navyše získajú poistenci diverzifikáciu svojich príjmov na dôchodku. Poistencovi však ostane možnosť zotrvať výlučne v prvom pilieri, ak sa tak aktívne rozhodne.

Dlhodobé podfinancovanie spolu s nedostatočnou podporou pedagogických zamestnancov sa prejavuje hlavne v zaostávaní základného školstva. Prioritou v oblasti školstva zostáva podľa programového vyhlásenia zvyšovanie plátov učiteľov podľa možností rozpočtu. Pre zvýšenie efektivity vynaložených prostriedkov sa pripraví zákon o financovaní škôl a školských zariadení. Revízia výdavkov na skupiny ohrozené chudobou a sociálnym vylúčením poskytuje návrhy opatrení pre posilňovanie inkluzívneho prístupu vo vzdelávaní. Podporí sa implementácia povinného predprimárneho vzdelávania. Pokračuje sa v aktivitách pre zosúladovanie vzdelávania a pracovného trhu na stredných odborných školách. Pripraví sa profesijne orientované bakalárske programy vo VŠ vzdelávaní. Očakáva sa schválenie a postupná implementácia akreditačných štandardov. V oblasti celoživotného vzdelávania sa spustí implementácia systému overovania zručností nadobudnutých mimo formálneho systému vzdelávania.

Revízia výdavkov na skupiny ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením navrhuje viacero efektívnych nástrojov. Realokáciu do efektívnejších nástrojov revízia navrhuje pri nultých ročníkoch, špeciálnom školstve a pri aktívnych prácach. Dve tretiny dodatočných zdrojov by mali smerovať na ranú starostlivosť a vzdelávanie, najmä na rozšírenie a skvalitnenie personálnych kapacít pre prácu so znevýhodnenými deťmi. Okolo 20 % by malo smerovať na vyšší a dostupnejší príspevok na bývanie a na pomoc ľuďom bez domova. Ďalších 12 % je alokovaných na účinnejšiu pomoc znevýhodneným uchádzačom o zamestnanie a na sociálne politiky, najmä v oblasti zmierňovania chudoby detí.

V dôsledku pandémie sa očakáva negatívny vývoj na trhu práce s potrebou reakcie. S cieľom tmiť dopady na zamestnanosť sa zaviedli viaceré opatrenia na podporu pracovných miest počas pandémie. Na podporu disponibilného príjmu domácností a zabezpečenie starostlivosti o deti sa upravili podmienky čerpania sociálnych transferov. K zefektívňovaniu služieb zamestnanosti potrebných aj na tlmenie dopadov krízy prispeje pravidelnejšie vyhodnocovanie nástrojov aktívnych politík. Zároveň sa otestuje možnosť

¹ [Programové vyhlásenie vlády SR](#).

sofistikovanej profilácie klientov úradov práce s cieľom zamedzenia upadania do dlhodobej nezamestnanosti.

Na podporu návratu matiek na trh práce a znižovania rodových rozdielov sa sflexibilní rodičovská podpora. Súbežne s tým by sa mali podporiť kvalitné a dostupné kapacity zariadení starostlivosti o deti, ktoré pomôžu prechodu k predškolskému vzdelávaniu v materských školách. Súbežne s kapacitami materských škôl sa navrhne legislatíva, ktorá zavedie nárokovateľnosť na miesto pre každé dieťa od troch rokov.

Posilní sa boj proti korupcii a zlepši sa efektívnosť súdnictva. Pre zvýšenie konkurencieschopnosti krajiny sa vláda zaväzuje zlepšiť postavenie Slovenska v rebríčku vnímania korupcie o 20 miest. Zavedú sa mechanizmy na lepšiu kontrolu majetku a funkčný mechanizmus hmotnej zodpovednosti a trestania pochybení verejných funkcionárov pri nakladaní s verejnými prostriedkami. Transparentnosť výberových konaní sa zvýši zavedením jednotného výberového procesu pre štátnu správu. Zavedú sa opatrenia na zlepšenie kontroly verejného obstarávania. S cieľom zvýšenia transparentnosti vo verejnej správe sa zavedie zverejňovanie príloh a dodatkov zmlúv, či informácií o verejných funkciách a rozhodovaní samospráv. Pre zvýšenie dôveryhodnosti súdov a prokuratúry sa stransparentnia výberové procesy. Medzi priority v oblasti súdnictva naďalej patrí zníženie prieťahov v konaní, či zvýšenie dôveryhodnosti občanov v súdny systém. Pracuje sa na vytvorení súdnej mapy a špecializácii súdov a sudcov.

Pri podnikateľskom prostredí je kľúčovým znižovanie byrokratickej záťaže a reakcia na štrukturálne výzvy ekonomiky. Vláda sa v programovom vyhlásení zaviazala v skrátrenom legislatívnom konaní už v roku 2020 prijať opatrenia na znižovanie byrokratickej záťaže podnikateľského prostredia. Vláda do októbra 2020 pripraví a predloží na schválenie nové stavebné predpisy s dopadom na postavenie v rebríčku Doing Business. Zjednoduší sa tiež komunikácia firiem s finančnou správou a s obchodným registrom.

Vláda sa zaviazala k reforme nemocničnej siete a k zadefinovaniu základného balíka bezplatnej starostlivosti s ohľadom na časovú a geografickú dostupnosť. Vytvorí sa udržateľný systém financovania nemocníc, aby boli pokryté ich oprávnené náklady a zároveň bol vytvorený priestor na systematickú obnovu ich vybavenia a infraštruktúry. Investície sa zamerajú aj na obnovu a výstavbu nemocníc v Banskej Bystrici a Martine. Okrem nemocníc sa nové opatrenia budú sústrediť na zvýšenie dostupnosti ambulancií všeobecných lekárov a zlepšenie urgentnej starostlivosti. Zavedú sa mechanizmy na zvyšovanie atraktivity zdravotníckych povolání a návrat slovenských zdravotníkov zo zahraničia. Na rok 2020 boli podľa revízie výdavkov identifikované úsporné opatrenia v hodnote 148 mil. eur. Najväčší potenciál na úspory je pri liekoch, zdravotníckych pomôckach a v rámci spoločných vyšetровacích a liečebných zložiek.

Opatrenia v oblasti environmentálnej politiky budú klásť väčší dôraz na oddelovanie ekonomického rastu od degradácie životného prostredia. Budú tak reagovať aj na publikovanú *Európsku zelenú dohodu*, ktorá stanovuje plán opatrení s cieľom prechodu na plne klimaticky neutrálne hospodárstvo EÚ². Pokračovanie implementácie opatrení identifikovaných v revízii výdavkov na životné prostredie zvýši hodnotu za peniaze opatrení v oblasti zlepšovania kvality životného prostredia. Prijaté strategické dokumenty vytvoria rámec smerovania jednotlivých politík životného prostredia a navrhujú systémové riešenia pre najväčšie environmentálne výzvy Slovenska – kvalita ovzdušia, odpady a lesy. Bude podporovaný prechod na nízkouhlíkové obehové hospodárstvo. Posilní sa úloha zeleného verejného obstarávania, zeleného hospodárstva a vzdelávania.

² *Európska zelená dohoda (European Green Deal)* publikovaná v decembri 2019.

Opatrenia na boj proti pandémie COVID-19 počas roka 2020

Najbližšou prioritou vlády sú opatrenia na boj proti pandémie COVID-19. V úvodnej fáze po zavedení opatrení na ochranu verejného zdravia sa ekonomické opatrenia zameriavajú hlavne na hotovostnú výpomoc a úvery so štátnou garanciou pre podnikateľov aj občanov. Po stabilizačnej fáze sa opatrenia zamerajú na obnovenie ekonomického rastu. Opatrenia pôjdu ruka v ruku s posilnením udržateľnosti verejných financií, v krátkodobom aj dlhodobom horizonte.

Reakcia Slovenska v kontexte verejného zdravia bola jednou z najskorších po odhalení prvého prípadu ochorenia. Už vo februári sa zaviedli cestné kontroly na hraniciach a bol zriadený krízový štáb. Prvý prípad ochorenia bol ohlásený 6. marca. Od tohto dňa bolo prijatých niekoľko opatrení na ochranu verejného zdravia – zákaz návštev v zdravotníckych zariadeniach, zákaz školských výletov a exkurzií mimo územie Slovenska a zákaz návštev domovov sociálnych služieb. Slovensko vyhlásilo stav núdze 16. marca 2020, pričom všetky vzdelávacie inštitúcie sú zatvorené už od 12. marca. Na zníženie prenosu vírusu boli od toho istého dňa zavedené hraničné kontroly, povinná 14-dňová karanténa po návrate zo zahraničia a prerušenie medzinárodnej osobnej dopravy. Kapacita testovania prípadov sa postupne zvyšovala. V súčasnosti predstavuje takmer 26 tisíc testov na 1 milión populácie (celkovo takmer 140 tisíc testov k 15. máju). Pre identifikáciu rizík nákazy sa špeciálne kapacity alokovali na testovanie ľudí z MRK a ľudí v domovoch sociálnych služieb.

Na tlmenie dopadov pandémie COVID-19 sa v úvodnej fáze zaviedli opatrenia s predpokladaným dopadom vo výške 5,6 % HDP. Väčšiu časť tvoria opatrenia na zmiernenie výpadkov disponibilných príjmov domácností a podporu udržania pracovných miest pre zamestnávateľov (2,4 % HDP)³. V rámci daňových opatrení pre podporu likvidity firiem sa zaviedli odklady daní a odvodov vo výške 1,4 % HDP. Ostatné opatrenia na podporu likvidity firiem a bankové záruky sa odhadujú na 1,6 % HDP.

Na podporu disponibilného príjmu domácností a zabezpečenie starostlivosti o deti sa upravili podmienky čerpania sociálnych transferov. Koncom marca 2020 parlament schválil dočasné podmienky pre čerpanie nemocenského a ošetrovného. Dočasne sa zaviedlo preplácanie nemocenského z dôvodu nariadenia karanténneho opatrenia alebo izolácie od prvého dňa⁴ vo výške 55 % predošlého príjmu. Pre nemocenské sa zaviedla možnosť čerpania aj kvôli domácej izolácii. Pracujúci rodič s dieťaťom vo veku do 11 rokov môže čerpať ošetrovné počas celého obdobia zavretých škôl a škôlok⁵. S cieľom zladenia rodinných a pracovných povinností sa pre rodičov zaviedla možnosť vystriedať sa pri celodennej starostlivosti o dieťa. Rodičia končiaci rodičovskú dovolenku môžu pokračovať v poberaní ošetrovného alebo rodičovského príspevku. V priebehu apríla bolo v parlamente schválené aj predĺženie dávky v nezamestnanosti o dva mesiace. Opatrenie sa týka poberateľov, ktorým by obdobie výplaty dávky skončilo počas obdobia pandémie⁶. Dočasne sa počas pandémie zvýšila podpora nocľahármi starajúcich sa celodenne o ľudí bez domova.

S cieľom tmiť dopady na zamestnanosť sa zaviedli viaceré opatrenia na podporu pracovných miest počas pandémie:

- Koncom marca 2020 vláda schválila podmienky projektu⁷ na podporu udržania pracovných miest a zamestnancov pre zavreté prevádzky zamestnávateľov (opatrenie 1) a SZČO, ktorí prestali prevádzkovať činnosť alebo boli dotknutí poklesom tržieb (opatrenie 2). Zamestnávateľom bez ohľadu na veľkosť sa prepláca 80 % pôvodného priemerného zárobku zamestnanca z dôvodu prekážky pri

³ Vráťane výpadku daní a odvodov z dôvodu čerpania dávok sociálneho poistenia alebo poklesu mzdy pri podpore udržania pracovných miest.

⁴ Predtým od 11. dňa – prvých 10 dní platil zamestnávateľ, pričom prvé tri dni len vo výške 25 % predošlého príjmu.

⁵ Ošetrovné sa doteraz vyplácalo v maximálnej dĺžke 10 dní na jednu diagnózu. Ak je dieťa choré alebo s dlhodobou nepriaznivým stavom, ošetrovné sa vypláca obdobným spôsobom pre rodičov s deťmi až do veku 16 resp. 18 rokov (ZŤP). Počas celého obdobia poberania ošetrovného zostáva rodič sociálne poistený pri súčasnej výnimke z povinnosti platiť poistné.

⁶ NR SR zároveň schválila vláde kompetenciu počas pandémie dĺžku dávky v nezamestnanosti podľa potreby flexibilne predĺžiť. Najskôr sa poberanie dávky v nezamestnanosti predĺžilo o jeden mesiac, neskôr sa nariadením vlády predĺžilo o ďalší mesiac.

⁷ V súlade s novelou zákona o službách zamestnanosti.

práci⁸ (maximálne do výšky 1 100 eur). SZČO budú podporení vo výške minimálne 180 eur pri poklese obratu aspoň o 20 % až do výšky 540 eur pri poklese o 80 % a viac v porovnaní s rovnakým obdobím v roku 2019.

- V polovici apríla vláda predstavila rozšírenú podporu zamestnávateľov v sektoroch nepriamo dotknutých krízou (opatrenie 3) a podporu nízkopríjmových SZČO, jednoosobových s.r.o. a ľudí pracujúcich na dohodu (opatrenie 4). Zamestnávateľia si budú môcť vybrať paušálny príspevok podľa poklesu tržieb až do 540 eur na zamestnanca⁹ alebo preplatenie mzdy zamestnanca na prekážke pri práci do výšky 80 % jeho priemerného zárobku (najviac 880 eur)¹⁰. Podpora dohodárov, jednoosobových s.r.o. a nízkopríjmových SZČO predstavuje paušálny príspevok vo výške 210 eur za celý mesiac.
- Zosúladiť sa tiež podmienky pre prácu z domu a podmienky pre prekážky pri práci na strane zamestnávateľa. Na pomoc prevádzkam a občanom sa schválilo moratórium na platenie nájomov pre podnikateľské prevádzky a občanov postihnutých krízou počas troch mesiacov od začiatku apríla.

Odklad platby odvodov má pomôcť s likviditou zamestnávateľov. Posunutie sa týka sociálnych a zdravotných odvodov z marca, pričom je ich možné zaplatiť najneskôr do júla. Opatrenie je platné pre zamestnávateľov a SZČO pri poklese príjmov o viac ako 40 % oproti rovnakému mesiacu z minulého roku. Pri nepravidelných tržbách sa porovnáva oproti priemeru roka 2019. Opatrenie má hotovostný vplyv na verejné financie bez dosahu na deficit verejnej správy v roku 2020. Takýmto spôsobom boli doteraz odložené odvody splatné v marci 2020.

Nadstavba nad odklad odvodov je úplné odpustenie sociálnych odvodov zamestnávateľov a SZČO, ktorí majú zatvorené prevádzky. Opatrenie sa dá uplatniť v prípade, ak bola prevádzka zavretá najmenej 15 dní. Zároveň je možné toto opatrenie kombinovať s inými opatreniami.

V rámci balíčka prvej pomoci pre podnikateľov bolo umožnené neplatiť preddavky na daň z príjmov počas obdobia pandémie daňovníkom, ktorí vykázali pokles tržieb najmenej o 40 % v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka, a to prvýkrát pri platení preddavkov za máj 2020. Podobne ako pri odklade odvodov sa aj v tomto prípade jedná o hotovostný vplyv, akurátne by malo dôjsť k zúčtovaniu dane v rámci ročného vyrovnania (v roku 2021).

V prvej pomoci pre podnikateľov sa zaviedla aj možnosť započítania doteraz neuplatnenej daňovej straty za zdaňovacie obdobia ukončené v rokoch 2015 až 2018 v daňovom priznaní za rok 2019. Uvoľnenie podmienok umorenia strát by sa plne alebo čiastočne dotklo približne 30 tis. malých a stredných podnikov, kde sa daňové zvýhodnenie pohybuje od 350 do 2500 eur. Dodatočné obmedzenie je strop umorovania 1 mil. eur. Opatrenie predpokladá, že pre veľké firmy bude aj naďalej výhodnejšie pokračovať v umorovaní strát podľa aktuálneho nastavenia, t.j. maximálne štvrtinu ročne z objemu minuloročných strát. Opatrenie teda cieľi najmä na malé a stredné podniky.

Opatrenia v daňovej legislatíve pomôžu tiež znížiť finančnú a administratívnu náročnosť podnikania. Patrí sem predĺženie lehoty na podanie daňového priznania k dani z motorových vozidiel a možnosť pre daňovníkov neplatiť preddavky na tejto dani od apríla až do skončenia pandémie¹¹. V oblasti dane z príjmov ide predovšetkým o predĺženie lehoty po skončení obdobia pandémie na podanie daňového priznania k dani z príjmov, na vykonanie ročného zúčtovania preddavkov na daň zamestnancov, na podanie hlásenia o vyúčtovaní dane a o úhrne príjmov zo závislej činnosti a na podanie vyhlásenia o poukázaní podielu zaplatenej dane z príjmov (asignácia dane). Rozšíril sa aj účel a predĺžila sa lehota na použitie assignovanej dane o pomoc pri zmiernení negatívnych následkov pandémie až do konca roka 2021. Predlžuje sa aj lehota pre zamestnávateľov na vyplatenie preplatku na dani z príjmov, daňového bonusu na dieťa a daňového bonusu na zaplatené úroky po vykonaní ročného zúčtovania po skončení obdobia pandémie.

Na pomoc s likviditou sú určené aj odklady splátok úverov. Od apríla 2020 môžu klienti (občania) bankových, nebankových aj lízingových spoločností požiadať o odklad splátok. Odklad sa týka tzv.

⁸ Prekážka pri práci umožňuje zamestnávateľom znížiť hrubú mzdu zamestnancov na maximálne 60 % pri kolektívnych zmluvách a na práve 80 % pri zamestnancoch bez kolektívnej zmluvy.

⁹ V tomto prípade sa príspevok poskytuje na všetkých zamestnancov bez ohľadu na to, či majú prekážku pri práci.

¹⁰ Pôvodne sa na týchto zamestnávateľov vzťahovalo len užšie opatrenie č. 2.

¹¹ Všeobecne platí predĺžené lehoty v daňovej oblasti do konca kalendárneho mesiaca nasledujúceho po skončení obdobia pandémie.

splátkových úverov. V prípade úveru od banky, môžu klienti požiadať o odklad až o 9 mesiacov. Pri úveroch od ostatných spoločností o 3 mesiace s možnosťou predĺženia o ďalšie 3 mesiace. Odklad splátok sa neprejaví negatívne na histórii splácania úveru klienta. O odklad môže požiadať aj malý zamestnávateľ alebo fyzická osoba – podnikateľ, ktorý s veriteľom uzavrel zmluvu o úvere a dostal sa do omeškania so splácaním úveru alebo mu takéto omeškanie reálne hrozí v dôsledku pandémie, alebo je ručiteľom za takýto úver.

Ďalším bankovým opatrením sú nové úvery so zárukou, ktoré majú byť realizované prostredníctvom piatich programov. Prvé tri sú spustené na základe de minimis schémy, v rámci ktorej majú podniky od mája možnosť čerpať pomoc cez tri inštitúcie. Prvou možnosťou je poskytnutie úveru so zárukou od štátnej akciovej spoločnosti Slovak Investment Holdingu (SIH). Objem poskytnutých záruk bol avizovaný vo výške 38 mil. eur s možnosťou rozšírenia o ďalších 57 mil. eur. Samotné úvery budú podnikom poskytovať komerčné banky. Druhou inštitúciou je EXIMBANKA SR, ktorá podporí aj veľké podniky formou úverov, záruk a odpustenia poplatkov za záruky. Pomoc poskytne aj Slovenská záručná a rozvojová banka (SZRB) formou úverov od 10 tisíc do 350 tisíc eur pre malé a stredné podniky a pre SZČO. EXIMBANKA SR a SZRB inštitúcie plánujú poskytnúť spolu úvery v celkovej hodnote približne 50 mil. eur. Zvyšné dva programy tzv. veľkej schémy pomoci od štátu sú podľa nových pravidiel dočasného rámca EK. Cez túto schému sa majú prostredníctvom SIH a EXIMBANKY SR poskytnúť prostriedky malým, stredným aj veľkým podnikom. Garancie sa odhadujú rámcovo v celkovom objeme 500 mil. eur mesačne.

Opatrenia na boj proti pandémie sa tiež zameriavajú na ohrozené marginalizované rómske komunity. S cieľom stabilizácie situácie v marginalizovaných rómskych komunitách (MRK) sa pristupuje ku konkrétnym podporným opatreniam na priebežné odstraňovanie následkov ochorenia COVID-19, v prvej fáze poskytovaním osobitnej potravinovej a materiálnej pomoci a v druhej fáze komplexnými intervenčnými opatreniami v základných oblastiach ich znevýhodnenia v súlade s cieľmi stratégie pre integráciu Rómov.

ÚPVII¹² v spolupráci s MF SR pripravil zapracovanie opatrení EK¹³ do národných dokumentov a legislatívy. Opatrenia prijaté v rámci SR sa týkajú zjednodušenia čerpania a administrácie EÚ fondov. Koncom apríla 2020 bol schválený materiál¹⁴, na základe ktorého bude možné okamžite realokovať a použiť 1,25 mld. eur na opatrenia v súvislosti s pandemiou. Nové usmernenia ďalej dávajú možnosť predĺžiť maximálne trvanie projektu alebo pozastaviť jeho realizáciu počas trvania mimoriadneho stavu bez uplatňovania sankcií. Boli vydané odporúčania na predĺženie vyhlásených výziev a vyzvaní. Rovnako boli zjednodušené podmienky v oblasti finančného riadenia projektov jednotlivých prijímateľov s cieľom zabezpečenia ich likvidity. MF a ÚPVII tiež pripravujú zákon, v rámci ktorého by sa počas trvania mimoriadneho stavu mohlo určiť neplynutie lehôt, či jednoduchšia úprava dohôd o splátkach a odklade plnenia v prípade čerpania EÚ fondov. Malo by sa tiež zjednodušiť vykazovanie čerpania prostriedkov. Počas tohto mimoriadneho stavu by tiež mal mať riadiaci orgán rýchlejšiu možnosť meniť výzvy alebo ich rušiť z titulu realokácie na iné programy (viac o implementácii EÚ fondov - viď kapitola 5 *Politika súdržnosti EÚ*).

¹² Od júla 2020 sa ÚPVII zmení na Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR.

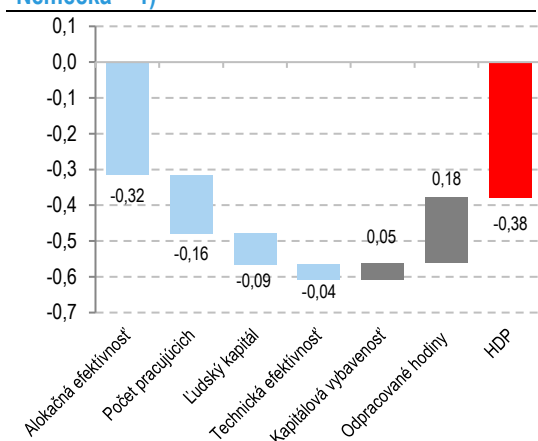
¹³ Stanovené v dvoch legislatívnych zmenách, tzv. Investičná iniciatíva v reakcii na koronavírus CRII a Investičná iniciatíva v reakcii na koronavírus plus CRII+.

¹⁴ [Návrh opatrení financovaných z operačných programov európskych štrukturálnych a investičných fondov na boj s pandemiou COVID-19 a odstraňovanie a zmiernenie jej dôsledkov.](#)

1 Identifikácia výziev slovenskej ekonomiky

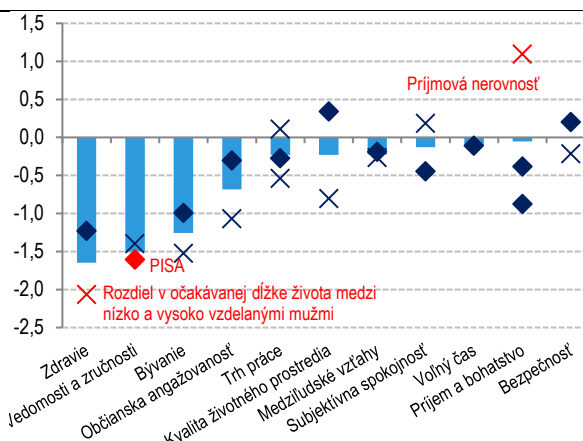
Tri najväčšie výzvy pre Slovensko sú vzdelávanie, trh práce a alokačná efektívnosť¹⁵. Kľúčom k rastu ekonomiky v 21. storočí sú teda ľudia. Čiže to, do akej miery rozvíjame a zhodnocujeme ich vedomosti a zručnosti a ako ich dokážeme následne efektívne využívať. Pri vhodnom riešení týchto výziev možno očakávať posun aj v ďalších oblastiach kvality života (Graf 2). Vzdelanejšia populácia je nie len materiálne lepšie zabezpečená, ale i zdravšia. Adekvátne nastavené prorastové opatrenia zároveň vytvárajú väčší priestor na financovanie výdavkových priorít v zdravotníctve, či dlhodobej starostlivosti.

Graf 1: Zdroje ekonomického zaostávania Slovenska voči Nemecku (HDP obyvateľa Nemecka = 1)

Zdroj: IFP

Graf 2: Medzinárodné porovnanie Slovenska v kvalite života

Zdroj: OECD, prepočet IFP

Poznámka: ľavá os zobrazuje štandardné odchýlky od priemeru pre jednotlivé oblasti kvality života (stĺpce predstavujú priemer indikátorov v danej oblasti). Kosoštvorce predstavujú indikátory pre priemery, križičky predstavujú indikátory zachytávajúce nerovnosti.

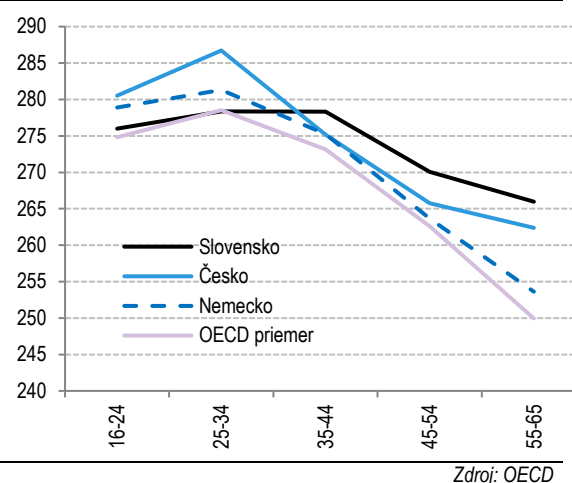
Vzdelávanie je veľmi dôležitým determinantom ekonomického rastu a kvality života. Platí, že vyššie vzdelanie ide ruka v ruku s vyššími príjmami a lepšou kvalitou života. Vzdelanie predstavuje nástroj na posilňovanie ľudského kapitálu, ktorý následne ovplyvňuje výsledky na trhu práce a s tým spojené príjmy. Okrem toho vzdelávanie nepriamo súvisí s kvalitou života aj inak. Vyššie vzdelanie je spojené s lepším zdravotným stavom a dĺžkou dožitia, a vyššou flexibilitou pracovného času a aj vyššou účasťou na dobrovoľníckych aktivitách¹⁶.

Slovensko nemá ľudský kapitál dostatočne pripravený na zvládnutie požiadaviek ekonomiky 21. storočia. Slovensko má síce relatívne malý podiel žiakov predčasne ukončujúcich školskú dochádzku v porovnaní s priemerom EÚ, vysoký počet ľudí s aspoň stredoškolským vzdelaním, relatívne vysoké skóre v testovaniach zručností dospelých PIAAC a významne rastie aj podiel absolventov s vysokoškolským vzdelaním, ale trendy a vyhliadky nie sú pozitívne. V medzinárodnom porovnaní sú zručnosti a vedomosti mladých nízke (PIAAC, PISA) a dlhodobo klesajú (PISA) a za poslednú dekádu výrazne stúpol podiel žiakov predčasne ukončujúcich školskú dochádzku. Rastúci podiel študentov študujúcich na vysokých školách v zahraničí, a z toho vyplývajúci únik mozgov, je jeden z najvyšších v rámci EÚ. Navyše podiel ľudí a pracovných miest ohrozených alebo ovplyvnených automatizáciou je najvyšší v rámci krajín OECD. Podiel ľudí zúčastňujúcich sa celoživotného vzdelávania, ktoré by mohlo pomôcť znížiť dôsledky automatizácie, je pritom jeden z najnižších v EÚ.

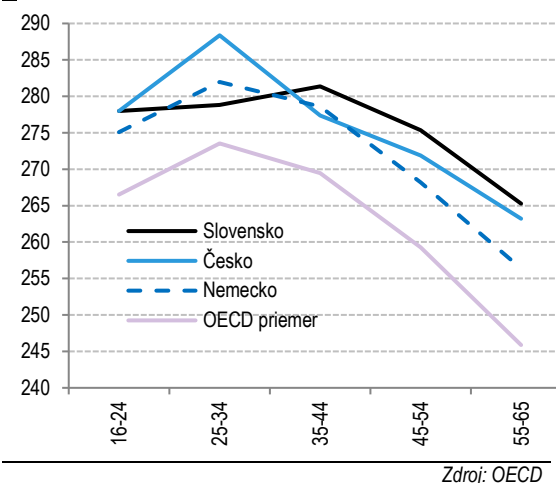
¹⁵ Alokačná efektívnosť popisuje ako efektívne vieme alokovať existujúcu pracovnú silu a kapitál pre maximalizáciu produkcie. Spolu s tzv. technickou efektívnosťou sú súčasťou celkovej produktivity faktorov. Alokačná efektívnosť závisí najmä od kvality verejnej správy a podnikateľského prostredia, teda napr. od regulačného rámca, mobility a flexibility na trhu práce, miery korupcie, vlády zákona a všeobecne od efektívnej verejnej správy.

¹⁶ Education at a Glance, indicator A6.

Graf 3: Priemerné bodové hodnotenie v čitateľskej gramotnosti podľa vekových kohort (testovanie PIAAC 2012)

Graf 4: Priemerné bodové hodnotenie v matematickej gramotnosti podľa vekových kohort (testovanie PIAAC 2012)

Na Slovensku pracuje príliš málo ľudí, čo znižuje ekonomickú výkonnosť krajiny aj kvalitu života ľudí. Nízka domáca zamestnanosť vzhľadom na počet obyvateľov v aktívnom veku vysvetľuje veľkú časť ekonomického zaostávania krajiny. To platí napriek rekordným výsledkom na trhu práce v roku 2019 a v súčasnosti stále pozitívnej demografii, keďže podiel ľudí v dôchodkovom veku je zatiaľ jeden z najnižších v EÚ¹⁷. Najviac zo zaostávania v počte pracujúcich vysvetľuje deficit z pracovnej migrácie. Príliš veľa Slovákov pracuje v zahraničí a naopak, počet cudzincov pracujúcich na Slovensku je naďalej nízky a nedokáže vykompenzovať tento výpadok. Napriek poklesu v posledných rokoch zostáva stále výzvou aj vysoká miera dlhodobej nezamestnanosti, ale aj slabé výsledky na trhu práce ľudí z MRK, nízky podiel pracujúcich matiek s malými deťmi a ľudí vo veku 60 až 69 rokov¹⁸. Nízka miera domácej zamestnanosti vedie k nízkym príjmom domácností, a teda aj k nízkemu materiálnemu bohatstvu a k nízkym verejným príjmom.

Pozitívne zmeny v efektívnosti využívania zdrojov majú veľmi vysoký potenciál zvýšiť ekonomický rast Slovenska. Kvalita verejných inštitúcií v najväčšej miere určuje efektívnosť využívania existujúcich zdrojov v ekonomike. Výzvou pre Slovensko sú vysoké regulačné bariéry pre podnikateľov, nízka mobilita pracovnej sily medzi zamestnávateľmi a medzi regiónmi, neefektívnosť verejného sektora, nízka vymožitelnosť vlastníckych práv a všeobecne nízka dôvera v inštitúcie. Problémom pre využívanie zdrojov je aj rozdrobenosť samospráv, rozdrobenosť vlastníctva pôdy a veľmi nízka efektívnosť sektora služieb, ktorá môže súvisieť s neformálnosťou sektora.

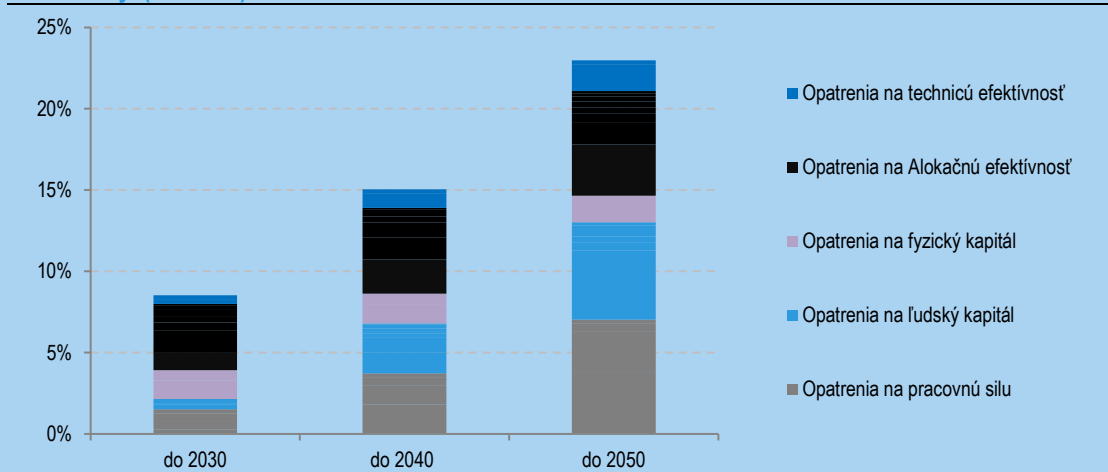
¹⁷ Slovenský trh práce dnes zažíva z demografického hľadiska zlaté časy. Tento stav sa v budúcnosti výrazne zmení. Podľa populačných projekcií Eurostatu bude Slovensko do roku 2070 najrýchlejšie starnúcou ekonomikou EÚ, pričom podiel aj absolútny počet obyvateľov v produktívnom veku významne poklesne.

¹⁸ [Miera aktivity podľa vekových skupín.](#)

Box 1: Potenciál štrukturálnych reforiem na ekonomiku Slovenska

Riešenia identifikovaných kľúčových štrukturálnych výziev slovenskej ekonomiky by podľa odhadu IFP mohlo priniesť vyššie HDP o 8,5 % do roku 2030, resp. 23 % do roku 2050¹⁹. Najväčší potenciál na zlepšenie ekonomickej efektívnosti prinesú opatrenia v oblastiach identifikovaných ako tri najväčšie výzvy, a teda vzdelávanie, trh práce a kvalita verejnej správy. V horizonte do roku 2030 by najväčší ekonomický benefit mohli priniesť reformy súdneho systému na základe odporúčaní CEPEJ (1,4 % HDP), uplatňovanie úsporných odporúčaní *Hodnoty za peniaze* vyplývajúcich z revízií (1,1 % HDP) a dôsledná prioritizácia dopravných infraštruktúrnych projektov (1,1 % HDP). V dlhšom horizonte do roku 2050 majú veľký potenciál najmä opatrenia na zvyšovanie zamestnanosti ľudí vo veku 60 až 69 rokov (3,8 % HDP), pokračujúca implementácia úsporných odporúčaní *Hodnoty za peniaze* (3,2 % HDP), možnosti ďalšieho zjednodušenia zamestnávania cudzincov (2,5 % HDP), kurikulárna reforma zameraná na IT a ostatné kľúčové zručnosti, ktoré budú aj systematicky testované²⁰ (2,6 % HDP), zníženie úniku mozgov (1,7 % HDP) a opatrenia na inklúziu detí zo sociálne znevýhodneného prostredia (1,5 %).

Graf 5: Kumulatívne príspevky vybraných štrukturálnych opatrení k ekonomickému rastu slovenskej ekonomiky (v % HDP)

Zdroj: IFP

Odhadované a kvantifikované opatrenia pochádzajú z analýz IFP a UHP, z odporúčaní medzinárodných inštitúcií alebo z dobrej praxe v iných krajinách. Na ekonomiku vplyvajú z ponukovej strany a teda majú charakter dlhodobých štrukturálnych zmien. Väčšinou reagujú aj na odporúčania nadnárodných inštitúcií ako OECD, IMF alebo EK. Nie je to však nutnou podmienkou, keďže odporúčania týchto inštitúcií nedokážu cieľiť vyčerpávajúco všetky výzvy slovenskej ekonomiky.

¹⁹ Analýzu vplyvov štrukturálnych reforiem uskutočňujeme prostredníctvom ponukového modelu ekonomiky, v ktorom je potenciál ekonomiky produktom počtu pracujúcich, ľudského kapitálu, fyzického kapitálu a celkovej produktivity faktorov (TFP). Vplyv TFP je rozdelený na príspevok alokačnej a technickej efektívnosti (Dujava, D., 2017, Limity konvergencie nových členských štátov). Indikátor ľudského kapitálu využíva podiel ľudí s najlepšimi výsledkami (*top performers*) a podiel ľudí aspoň so základnými zručnosťami (*basic performers*) v PIAAC testovaní po vzore Hanushek a Woessman (2011) a Dujava (2017). Pre príspevok fyzického kapitálu (a aj pracovnej sily) sa pri kvantifikácii opatrení používa podiel $\alpha=0,5$, čo je zjednodušujúcim kompromisom medzi rôznymi pohľadmi akademickej literatúry. Vplyv jednotlivých opatrení na HDP je kvantifikovaný najčastejšie stimuláciou iba jedného zdroja rastu (L, K, HC, TFP), maximálne dvoch (napr. L a HC pri politikách inklúzie). Vzťah medzi výsledkovým ukazovateľom opatrenia a zdrojom rastu vychádza z elasticít v literatúre a zjednodušeného kohortného modelu. Alternatívne sa na kvantifikáciu využívajú výsledky štúdií OECD (Égert a Gal, 2016; Égert, 2018) alebo princíp tzv. „tieňových cien“. Pri opatreniach s dlhodobým vplyvom na participáciu na pracovnom trhu sa vychádza z modelov používaných pre projekcie pracovnej skupiny pre starnutie obyvateľstva EK (AWG). Detailnejšie informácie budú zverejnené v pripravovanej samostatnej štúdii IFP, ktorá predstavuje aktualizáciu pravidelnej publikácie *Tri výzvy*.

²⁰ Napr. čítanie s porozumením, komunikačné zručnosti, tímová práca, riešenie komplexných problémov a kritické myslenie,

2 Opatrenia prijaté v rokoch 2018 a 2019

Odpočet plnenia úloh akčného plánu NPR je usporiadaný podľa jednotlivých špecifických odporúčaní, ktoré boli schválené na zasadnutí júnového summitu Európskej rady a v júli 2019 prijaté Radou²¹. Keďže príprava reforiem si zvyčajne vyžaduje dlhší časový rámec, NPR 2020 zahŕňa aj opatrenia prijaté v roku 2018 ako reakciu na identifikované výzvy Slovenska.

Plnenie cieľov definovaných Stratégiou Európa 2020²²

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Cieľ 2020
Vzdelávanie, veda a inovácie											
Predčasné ukončenie školskej dochádzky (% vo vekovej skupine 18 - 24 rokov)	4,7	5,1	5,3	6,4	6,7	6,9	7,4	9,3	8,6	8,3	6,00
Miera vysokoškolsky vzdelanej populácie (% vo vekovej skupine 30 - 34 rokov)	22,1	23,2	23,7	26,9	26,9	28,4	31,5	34,3	37,7	40,1	40
Výdavky na vedu a výskum (% HDP)	0,6	0,7	0,8	0,82	0,88	1,16	0,79	0,89	0,84	-	1,2
Zamestnanosť a sociálna inklúzia											
Miera zamestnanosti (% vo vekovej skupine 20 - 64 rokov)	64,6	65	65,1	65	65,9	67,7	69,8	71,1	72,4	73,4	72,0
Populácia ohrozená chudobou a sociálnym vylúčením (% populácie)	20,6	20,6	20,5	19,8	18,4	18,4	18,1	16,3	16,3	-	17,2
Environmentálna udržateľnosť											
Emisie skleníkových plynov mimo ETS (% , zmena voči roku 2005)	3,9	-0,8	-4,5	-4,6	-10,5	-9,1	-10,6	-3,8	-0,8	-	13
Podiel OZE na hrubej konečnej spotrebe (%)	9,1	10,3	10,5	10,1	11,7	12,9	12,0	11,5	11,9	-	14
Konečná energetická spotreba (% , zmena voči priemeru rokov 2001- 2005)	1,4	-5,4	-9,2	-7,0	-12,5	-11,6	-8,7	-2,2	-2,4	-	-11,0

Ciele definované v Stratégii Európa 2020 vo vzdelávaní, vede a inováciách sa Slovensku plniť nedarí. Zatiaľ čo počet žiakov predčasne ukončujúcich školskú dochádzku v krajinách EÚ dlhodobo klesá, na Slovensku za poslednú dekádu výrazne vzrástol. Pri výdavkoch na vedu a výskum sa Slovensko priblížilo k cieľu len v roku 2015 pri dočerpávaní EÚ zdrojov končiaceho programového obdobia. Podiel vysokoškolsky vzdelanej populácie síce rastie, nevyhnutne to neplatí aj o kvalite vysokoškolského vzdelávania. Veľká časť najlepších absolventov stredných škôl preferuje štúdium na zahraničných vysokých školách. Podľa OECD má Slovensko druhý najvyšší podiel študentov na zahraničných vysokých školách. Zaostávanie vo vzdelávaní potvrdzujú aj výsledky PISA, či indikátory v oblasti kvality výskumu na vysokých školách.

Silný ekonomický rast prispel k zvýšeniu zamestnanosti a zníženiu rizika chudoby v populácii. Napriek tomu však zostáva dlhodobá nezamestnanosť stále nad priemerom krajín EÚ. Výzvou zostáva nízka zamestnanosť znevýhodnených skupín, ktoré čelia výrazne vyššiemu riziku chudoby a sociálneho vylúčenia.

V oblasti environmentálnej udržateľnosti nastalo len mierne zlepšenie, v posledných rokoch sa pozitívny trend otočil. V podiele nízkouhlíkových zdrojov na výrobe elektriny je Slovensko vďaka kombinácii jadrovej energetiky a obnoviteľných zdrojov na čele EÚ. Podiel čisto obnoviteľných zdrojov energie však v posledných rokoch stagnuje a konečná energetická spotreba oproti východiskovej pozícii v posledných rokoch rástla. V posledných rokoch rastie aj podiel emisií skleníkových plynov obchodovaných mimo ETS. Ten je však spôsobený primárne novými investíciami v priemysle. Existujúce prevádzky emisie naďalej

²¹ Špecifické odporúčania pre Slovensko 2019.

²² Plnenie cieľa. Cieľ sa pravdepodobne dosiahne do roku 2020. Neplnenie cieľa.

znižujú. Napriek nárastu emisií sa cieľ zatiaľ naplňa. Už pri jeho stanovení bol splnený s výraznou rezervou²³.

Zaostávanie za krajinami EÚ a OECD sa prejavuje aj vo viacerých ďalších kľúčových oblastiach sledovaných nad rámec cieľov *Stratégie Európa 2020*. Pre kvalitu verejnej správy je problémom vnímaná korupcia, pomalé súdnictvo, ale aj slabé využívanie elektronických služieb. Konkurencieschopnosť podnikateľského prostredia negatívne ovplyvňujú nadmerné regulácie a administratívna záťaž, napríklad pri začatí podnikania (Doing Business). Neefektívnosť zdravotníctva sa prejavuje vo vysokom počte liečiteľných úmrtí a v relatívne nízkom veku dožitia v porovnaní s krajinami EÚ. Nedávne zmeny prijaté v dôchodkovom systéme nekorešpondujú s cieľom zlepšenia dlhodobej udržateľnosti verejných financií.

²³ Cieľ sa pre jednotlivé členské štáty nastavovali podľa toho, na akej úrovni sa v danom čase nachádzali. Zaostávajúce novšie členské štáty dostali možnosť zvýšiť svoje emisie a viac rozvinuté štáty dostali prísnejšie ciele na zníženie emisií (aby celá EÚ dosiahla nastavený cieľ). To, že bol cieľ splnený s výraznou rezervou len reflektuje proces nastavovania tohto cieľa.

1. Fiškálna politika a dlhodobá udržateľnosť

Špecifické odporúčanie Rady: Dosiahnuť strednodobý rozpočtový cieľ v roku 2020. Zabezpečiť dlhodobú udržateľnosť verejných financií, a to najmä systému zdravotnej starostlivosti a dôchodkového systému.

Implementácia opatrení z revízií výdavkov zlepšuje efektívnosť výdavkov verejného zdravotného poistenia. Najväčšie úspory sa dosiahli znížením nadspotreby liekov, referencovaním cien zdravotníckeho materiálu a pomôcok. Zlepšili sa revízne činnosti Všeobecnej zdravotnej poisťovne. Na druhej strane, naďalej stúpa zadlženosť nemocníc, a to aj napriek trom kolám oddlžovania z rokov 2018 a 2019. K zlepšeniu dlhodobej udržateľnosti verejných financií neprispievajú ani zmeny prijaté v dôchodkovom systéme. Ich dôsledkom začnú výdavky na dôchodky výrazne rásť už na horizonte jednej dekády.

Fiškálna politika

Vplyvom aktuálnej pandémie spôsobenej koronavírusom a materializovaním ďalších rozpočtových rizík sa strednodobý rozpočtový cieľ v roku 2020 nepodarí naplniť. Deficit v hospodárení verejnej správy v roku 2019 dosiahol 1,3 % HDP, výrazne nad cieľom vyrovnaného rozpočtu, a opatrenia v daňovej a sociálnej oblasti prijaté v roku 2019 ešte zvýšili rozpočtové riziká pre rok 2020. Spolu s výrazným výpadkom daňovo-odvodových príjmov a fiškálnymi nákladmi opatrení na stabilizáciu ekonomiky tak deficit v tomto roku môže dosiahnuť 8,4 % HDP a hrubý verejný dlh môže prekročiť hranicu 60 % HDP.

Inštitucionálny rámec projektu Hodnota za peniaze

Inštitucionálne usporiadanie projektu **Hodnota za peniaze** bolo legislatívne ukotvené novelou zákona o rozpočtových pravidlách schválenou parlamentom. Od roku 2020 má každá nasledujúca vláda povinnosť počas štvorročného obdobia vykonať a zverejniť revízie výdavkov v objeme aspoň polovice výdavkov rozpočtu verejnej správy. Odpočet plnení opatrení revízií výdavkov (implementačná správa) vypracovaný Implementačnou jednotkou ÚV SR sa stane povinnou súčasťou rozpočtovej dokumentácie. Zákonom dostáva ministerstvo financií povinnosť hodnotiť a zverejniť hodnotenia investičných projektov. Po novom bude subjekt verejnej správy²⁴ povinný vypracovať a zverejniť štúdiu²⁵ uskutočniteľnosti investície²⁶ a koncesie. Hodnotenie štúdie uskutočniteľnosti bude vypracovávať a zverejňovať MF SR.

Zdravotníctvo

Do konca roka 2019 vďaka úsporným opatreniam klesli vybrané výdavky verejného zdravotného poistenia až o 106 mil. eur. Celkové výdavky v sektore zdravotníctva však stúpili o 119 mil. v kontraste s pôvodným úsporným plánom z revízií výdavkov. Za celkovú negatívnu bilanciu je zodpovedný najmä nárast výdavkov univerzitných a fakultných nemocníc. Úspory na strane nemocníc sa vplyvom zákonom stanoveného automatického zvyšovania miezd nedarí plniť, a to aj napriek šetreniu z centrálného obstarávania zdravotníckej techniky, ktoré vykonalo pre nemocnice MZ SR. Pôvodné ciele boli nastavené nerealisticky, pretože nezahŕňali automatické zvyšovanie miezd a platov. Zároveň nemocnice vytvárajú dodatočné výdavky aj pri prevádzke, spotrebe liekov a špeciálneho zdravotníckeho materiálu²⁷.

²⁴ S výnimkou obcí a VÚC, resp. nimi zriadenej rozpočtovej a príspevkovej organizácie.

²⁵ Neplatí v prípade utajovanej skutočnosti, keď je štúdia uskutočniteľnosti posielaná priamo ministerstvu financií.

²⁶ Investíciou sa rozumie výdavky na obstaranie hmotného majetku a nehmotného majetku (aj ak je vylúčený z odpisovania, vrátane výdavkov na nájom vecí s právom kúpy prenajíateľa vecí a výdavkov na operatívny lízing). Hodnotu investície a koncesie, pri ktorých sa vypracovávajú a zverejňujú štúdie uskutočniteľnosti a podmienky ich vypracovania, ustanoví vláda nariadením.

²⁷ Napriek tomu, že výnosy zo zdravotného poistenia rastú rýchlejšim tempom, naďalej nepokrývajú rastúce náklady na platy, lieky, krv a ŠZM. Nemocnice nedosahujú úspory ani v nemedicínskych prevádzkových nákladoch – náklady na energie sa medziročne zvýšili o 28 %, ostatné prevádzkové náklady o 5 %.

Úsporné opatrenia MZ SR a ich plnenie (v mil. eur)

	Plán 2017	Plnenie ²⁸ k 31.12.2017	Plán 2018	Plnenie ²⁹ k 31.12.2018	Plán 2019	Plnenie ³⁰ k 31.12.2019	Potenciálna úspora
Úsporné opatrenia SPOLU	174	98,7	190	40,4	196	-119	363
Opatrenia znižujúce výdavky VZP	143	102,8	159	121,5	165	106	268
Nadspotreba liekov - zavedenie predpisových limitov pre ambulantných poskytovateľov	20	22,2	20	29,7	20	20,2	59
Výnimky na lieky - zavedenie pravidiel pre preplácanie výnimiek	10	1,8	10	-0,2	10	-0,6	10
Potenciálne nákladovo neefektívne lieky - centrálny nákup liekov ZP	25	-4,7	25	4,5	25	4,5	42
Špeciálny zdravotnícky materiál - zníženie cien (referencovanie)	35	33	45	33	45	33	55
Zdravotnícke pomôcky - referencovanie a revízne činnosti	15	10,4	15	22,4	15	15,4	15
SVLZ - zníženie jednotkových cien a limitov CT a MR vyšetrení	10	10,9	16	5,9	22	6,1	25
SVLZ - zavedenie limitov pre ambulantných poskytovateľov	3	2,0	3	-6,5	3	-15	37
Zlepšenie revízných činností VŠZP	25	27,2	25	32,5	25	42,1	25
Opatrenia znižujúce výdavky nemocníc (podriadených organizácií MZ SR)	31	-4,1	31	-81,1	31	-225	95
Optimalizácia prevádzkových nákladov	5	-3,1	5	-20,9	5	-54,4	10
Optimalizácia medicínskych procesov	15	-23,4	15	-59,4	15	-134,8	74
Optimalizácia nákupu liekov a ŠZM	8	6,8	8	-17,3	8	-51,8	8
Hospodárne obstarávanie zdravotníckej techniky	3	15,6	3	16,4	3	16,4	3
Jednorazové nákladové operácie ³¹	-	-	-	-100,3	-	-	-

Zdroj: IJ, MZ SR, dáta ZP

Dlhodobu sa realizuje viacero projektov, ktoré prispievajú k vyššej efektívnosti a transparentnosti zdravotníctva:

- **Elektronizácia zdravotnej dokumentácie a preskripcie.** Od začiatku roka 2018 je systém *eZdravie* v prevádzke pre predpisovanie liekov a zápis vykonaných vyšetrení. Od januára 2019 platí pre poskytovateľov zdravotnej starostlivosti povinnosť pripojenia pod hrozbou sankcie. Do konca roka 2019 bolo pripojených 98 % ambulantných poskytovateľov ZS, 86 % pracovísk zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti pričom nemocnice boli pripojené v plnej miere. Počet elektronických záznamov sa oproti roku 2018 takmer zdvojnásobil. Podobne sa zvýšilo aj využívanie elektronickej preskripcie. V roku 2019 bolo predpísaných o 40 % elektronických receptov viac než v predošlom roku.
- **Zavádzanie mechanizmu na vykazovanie výkonov nemocníc, ktorý je naviazaný na diagnostickú skupinu (DRG).** V roku 2017 bol spustený mechanizmus na vykazovanie výkonov nemocníc naviazaný na DRG (diagnostické skupiny). O rok na to začal päťročný proces približovania individuálnych sadzieb jednotlivých nemocníc. Doteraz došlo ku konvergencii individuálnych sadzieb na úrovni 60% a ku konvergencii skupinových platieb na úrovni 50 %.

²⁸ Plnenie k 31.12.2017 zahŕňa úspory za obdobie 1.1.2017 až 31.12.2017. Vyhodnocuje sa voči Plánu 2017.

²⁹ Plnenie k 31.12.2018 zahŕňa kumulatívne úspory za obdobie 1.1.2017 až 31.12.2018. Vyhodnocuje sa voči naplánovaným úsporám z Plánu 2018.

³⁰ Plnenie k 31.12.2019 zahŕňa kumulatívne úspory za obdobie 1.1.2017 až 31.12.2019. Vyhodnocuje sa voči naplánovaným úsporám z Plánu 2019.

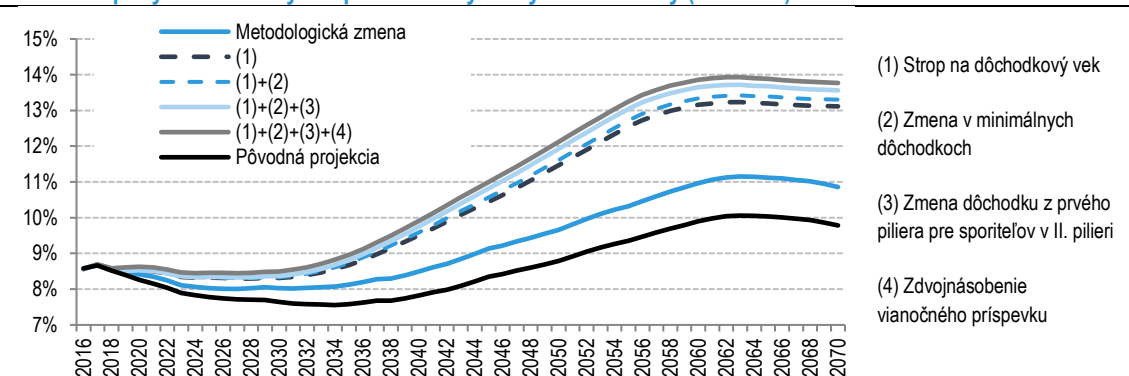
³¹ Predpísané penále zo strany Sociálnej poisťovne – doplnené nad rámec sledovaných opatrení. V účtovníctve nemocníc je položka súčasťou prevádzkových nákladov, avšak nie je zahrnutá vo vyhodnotení opatrenia *Optimalizácia prevádzkových nákladov*, a to z dvoch dôvodov – 1.) ide o jednorazovú operáciu mimo bežnej prevádzky, 2.) penále boli v roku 2018 zároveň aj oddelené a nemali negatívny vplyv na hospodársky výsledok nemocníc.

- **V roku 2019 schválila vláda prvý legislatívny návrh reformy ústavnej zdravotnej starostlivosti (stratifikácie siete nemocníc).** Projekt stratifikácie nemocníc bol spustený v roku 2018 vypracovaním implementačného plánu a príslušnej legislatívy. Od spustenia projektu sa očakávalo výrazné zvýšenie kvality a zefektívnenie fungovania nemocníc. Návrh stratifikácie neprešiel parlamentom. Vláda SR navrhne zreformovať nemocničnú sieť na základe regionálnej potreby.
- **V oblasti liekov došlo od roku 2016 k viacerým zmenám pravidiel³².** Pozitívom je novelizácia zákona o liekoch z konca roka 2018, vďaka ktorej nové nákladné lieky už nevstupujú do kategorizácie v nekontrolovanej miere. Pozitívny efekt sa očakáva tiež zo zmien zavedených v roku 2019 a to z legislatívne zavedeného externého referencovania cien liekov aj na rôzne veľkosti balenia, úpravy podmienok uplatnenia výnimky z tzv. fixného doplatku a opatrenia pre zamedzenie reexportu liekov. Stále však ide o oblasť s najväčším úsporným potenciálom. Pravidlá pre preplácanie liekov na výnimky zavedené neboli a výdavky na tieto lieky rastú. Problémom zostávajú drahé lieky, ktoré boli kategorizované v minulosti a sú naďalej uhrádzané z verejného zdravotného poistenia bez ohľadu na ich nákladovú efektívnosť.
- **V roku 2019 bolo schválených 43 štandardných preventívnych, diagnostických a terapeutických postupov (ŠPDTP).** V aktívnej príprave bolo v rámci roka 2019 až 400 návrhov ŠPDTP. Zavádzanie ŠPDTP má zabezpečiť účinnú a kvalitnú nákladovo-efektívnu liečbu v súlade s najnovšími vedeckými poznatkami pre všetkých obyvateľov.
- **Posilňuje sa prevencia nádorových ochorení spustením skríningových programov zameraných na ich včasné odhalenie.** V roku 2019 išlo o populačné skríningové programy na prevenciu rakoviny hrubého čreva a konečníka, rakoviny prsníka a rakoviny krčka maternice. Včasné odhalenie nádorových ochorení výrazne zvyšuje pravdepodobnosť na úspešnú liečbu a zároveň zlepšuje efektívnosť systému.

Penzijný systém

Projekcia výdavkov na dôchodky v roku 2070 vzrástla oproti poslednej projekcii z roku 2018 o 4 p. b. HDP z 9,8 % HDP na 13,8 %³³. Z tejto zmeny bolo 2,9 % HDP spôsobených zavedenými opatreniami v dôchodkovom systéme. Ide predovšetkým o zavedenie stropu na dôchodkový vek, zvýšenie a zmenu indexácie minimálnych dôchodkov, zmenu krátenia dôchodkov z prvého piliera pre účastníkov v druhom pilieri a zdvojnásobenie vianočného príspevku. Deficit dôchodkového systému tak v roku 2070 dosiahne 6,9 % HDP. Pokiaľ by k legislatívnym zmenám nedošlo, penzijné výdavky by v najbližších rokoch poklesli z dnešných 8,6 % HDP na 8 % HDP. Výraznejšie mali začať rásť približne až po roku 2035 a súčasnú úroveň mali dosiahnuť až po roku 2040. Zvyšok nárastu projekcie na rok 2070 (1,1 % HDP) bol spôsobený metodologickou zmenou v kvantifikácii minimálnych dôchodkov³⁴.

Graf 6: Dopady dôchodkových opatrení na výdavky na dôchodky (v % HDP)

Zdroj: IFP

³² Zmeny sa týkajú zákona č. 363/2011 Z. z. a zákon č. 362/2011 Z. z.

³³ Pre kvantifikáciu je použitá metodológia AWG. Táto metodológia uvažuje rast indexácie minimálnych dôchodkov a vianočného príspevku priemernou mzdou bez ohľadu na legislatívu. Projekcie boli schválené zo strany AWG a následne aj Výborom pre hospodársku politiku (EPC) vo februári 2020. Podrobnosti o nových projekciách možno nájsť v [aktualizácii dlhodobých projekcií v rámci AWG](#).

³⁴ Metodologická zmena spočívala v oprave pôvodného výpočtu podhodnocujúceho celkové výdavky na minimálne dôchodky. Podrobnosti o nových projekciách možno nájsť v aktualizácii dlhodobých projekcií v rámci AWG.

V roku 2019 bol ústavným zákonom zavedený strop na vek odchodu do dôchodku. Rast dôchodkového veku sa tak zastaví na hranici 64 rokov a strop pre ženy bude závisieť od počtu vychovaných detí. Dôchodkový strop bude znížený o 6 mesiacov za každé dieťa, najviac však za tri deti.

Budúci dôchodkový vek bude rásť až do dovŕšenia dôchodkového stropu, následne sa prestane zvyšovať napriek rastúcej strednej dĺžke života. Implementáciou dôchodkového stropu sa určil dôchodkový vek pre všetkých budúcich dôchodcov. Pre mužov bude dôchodkový vek každou kohortou rásť o dva mesiace až do roku 2030, keď dosiahne 64 rokov. Zavedenie zníženého stropu pre matky spolu s úpravami dôchodkových vekov žien, prijatými v roku 2019 spôsobí, že ich dôchodkový vek nedobehne ten všeobecný. Rast ich dôchodkového veku sa zároveň spomalí oproti pôvodne očakávanému rastu. Po dovŕšení stropu na dôchodkový vek budú dôchodcovia tráviť na dôchodku dlhší čas, čo povedie k zvýšeným výdavkom na dôchodky a tlaku na dlhodobú udržateľnosť dôchodkového systému.

Minimálne dôchodky sa zvýšili a ich hodnota sa naviazala na rast priemernej mzdy. Inštitút minimálneho dôchodku bol zavedený v roku 2015 s cieľom zabezpečiť osobám, ktoré väčšinu života odpracovali, dôchodkový príjem prevyšujúci nároky pomoci v hmotnej núdzi. Minimálny dôchodok bol priznaný len tým, ktorí odpracovali aspoň 30 rokov³⁵, pričom sa zvyšoval s dĺžkou kariéry. Jeho hodnota bola odvodená od úrovne životného minima, ktoré rastie približne tempom inflácie. S účinnosťou od roku 2020 sa úroveň minimálneho dôchodku zvýšila zo 136 % životného minima na 33 % priemernej mzdy pri 30 odpracovaných rokoch. Dodatočné zvýšenie za dlhšiu kariéru zostalo nezmenené. Minimálne dôchodky tak vzrástli približne o 48,4 eura, a ich hodnota je po novom naviazaná na rast priemernej mzdy.

Krátenie dôchodkov z prvého piliera bude pre sporiteľov v druhom pilieri spravodlivejšie. Dôchodky z prvého piliera sa pre sporiteľov v druhom pilieri krátiť podľa pomeru odvodeného poistného do jednotlivých schém. Do roku 2019 sa pre tento účel zohľadňovalo len poistné na starobné poistenie. Od roku 2020 k nim však pribudne aj poistné do rezervného fondu solidarity, ktorý je využívaný predovšetkým na výplatu dôchodkov z prvého piliera. Sporiteľom, ktorí dovŕšia dôchodkový vek v roku 2020 sa tak zvýši celkový dôchodok asi o 3 %.

Výdavky na vianočné príspevky dôchodcom sa v roku 2019 takmer zdvojnásobili. Výdavky tak stúpnu o približne 0,1 % HDP. Zvýši sa aj počet dôchodcov s nárokom na vianočný príspevok. Kým v minulosti získali nárok len tí dôchodcovia, ktorých úhrn súm dôchodkov nepresiahol 60 % priemernej mzdy, od roku 2019 sa táto hranica posunie na 65 % priemernej mzdy.

Vianočný príspevok nahradí od roku 2020 trinásť dôchodok. Táto zmena bola parlamentom prijatá vo februári 2020, nie je preto zahrnutá v aktualizovaných projekciách³⁶. Na rozdiel od vianočného príspevku, ktorý klesá s vyšším dôchodkom, bude trinásť dôchodok priznaný každému dôchodcovi vo výške priemerného dôchodku³⁷. Dodatočné výdavky na toto opatrenie dosiahnu 442,2 mil. eur v roku 2020, teda približne 0,4 % HDP. Opatrenie zvýši výdavky na dôchodky o 0,3 % až 0,5 % HDP počas celej projekcie³⁸. V roku 2070 tak výdavky na dôchodky vzrastú z 13,8 % HDP na 14,2 % HDP.

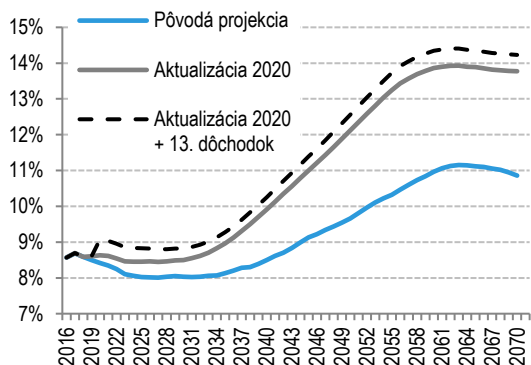
³⁵ Osobe sa na nárok započítali v zásade len také roky, kedy boli za ňu zaplatené odvody minimálne z vymeriavacieho základu na úrovni 24,1 % priemernej mzdy z pred dvoch rokov. Táto podmienka bola v novej právnej úprave vypustená.

³⁶ Aktualizácia výdavkov citlivých na starnutie a ich následné schválenie Výborom pre hospodársku politiku EK nastalo pred prijatím tohto opatrenia.

³⁷ Konkrétne priemerný dôchodok daného druhu, napríklad starobný dôchodca dostane priemerný starobný dôchodok.

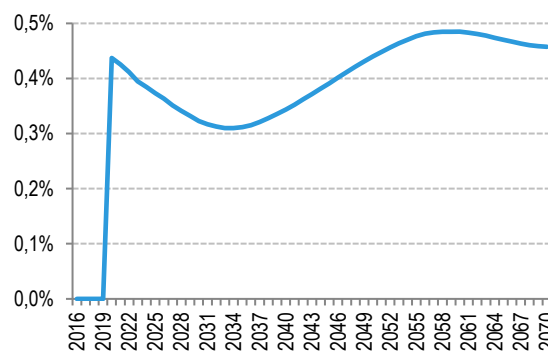
³⁸ Pri projekcii je použitý predpoklad, že vianočný príspevok bude v budúcnosti rásť tempom priemernej mzdy. Keďže priemerná mzda rastie rýchlejšie ako priemerný dôchodok, dodatočné výdavky nebudú počas celej projekcie rásť. Z dôvodu výrazného rastu priemernej mzdy v prvých 20 rokoch projekcie budú výdavky na 13. dôchodok relatívne k HDP klesať, pretože vianočný príspevok by v tomto čase rýchlo rástol.

Graf 7: Porovnanie projekcií výdavkov na dôchodky (% HDP)

Zdroj: MF SR

Graf 8: Dopad zavedenia 13. dôchodku na výdavky na dôchodky (% HDP)

Zdroj: MF SR

Výsluhové dôchodky sa začnú valorizovať dôchodcovskou infláciou až od roku 2022. Od júla 2019 sa mali výsluhové dôchodky valorizovať dôchodcovskou infláciou. V marci 2019 bolo schválené prechodné opatrenie, na základe ktorého sa bude v rokoch 2019 až 2021 určovať výška valorizácie v závislosti od počtu odslužených rokov a priemernej výšky starobného dôchodku vyplácaného zo základného systému (prvý pilier). Opatrenie zníži výdavky na valorizáciu výsluhových dôchodkov v tomto období o 4,5 miliónov eur. Následne by mali byť výsluhové dôchodky valorizované o dôchodcovskú infláciu, ktorá garantuje udržanie kúpnej sily všetkých dôchodkov a na dlhodobom horizonte prispieva k zlepšeniu udržateľnosti verejných financií.

2. Kvalita vzdelávania a zamestnanosť znevýhodnených skupín

Špecifické odporúčanie Rady: Zlepšovať kvalitu a inkluzivnosť vzdelávania na všetkých úrovniach a podporovať zručnosti. Zlepšiť prístup k cenovo dostupnej a kvalitnej starostlivosti o deti a dlhodobej starostlivosti. Podporovať integráciu znevýhodnených skupín, najmä Rómov.

V oblasti vzdelávania sa posilňujú prvky inkluzívneho modelu a to najmä s plánom zaviesť povinné predprimárne vzdelávanie všetkých detí od veku piatich rokov od septembra 2021. Pomocou projektov a výziev sa podporuje vytváranie pracovných miest pre pedagogických a odborných zamestnancov pre deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v materských, základných a stredných školách. Pedagogickým zamestnancom sa zvyšovali platy, pričom celkový nárast predstavuje tretinu tarifyného platu z roku 2016. Nárast žiakov v dennej forme v duálnom vzdelávaní je takmer 50 % ročne od roku 2017. Zlepšenie zručností v terciárnom vzdelávaní sa očakáva od nových profesijne orientovaných bakalárskych programov, ale takisto aj od implementácie nových akreditačných štandardov. Inklúziu detí z MRK vo vzdelávaní a komplexné zlepšenie životných podmienok MRK podporuje viacero projektov. Znevýhodnené skupiny na trhu práce sa podporujú cez nové cielenejšie opatrenia a väčší podiel vzdelávacích projektov úradov práce. Podarilo sa uzákoniť legislatívne nastavenie podpory kapacít zariadení starostlivosti o deti do troch rokov (detských jasiel). Čerpanie zdrojov na zvýšenie kapacít však bolo schválené len pri 10 subjektoch.

Vyššia kvalita a lepšia podpora pedagogických zamestnancov

Prijaté opatrenia môžu pomôcť k zlepšeniu atraktivity učiteľského povolania. Nízke platové ohodnotenie, nízke spoločenské uznanie a zlý obraz profesie učiteľa sa javia ako hlavné faktory pre nedostatok záujmu o učiteľské študijné programy³⁹. Pedagogickým a odborným zamestnancom v regionálnom školstve sa zvýšili platové tarify o 10 % od januára 2019 a o ďalších 10 % od januára 2020. Nad rámec plošného zvyšovania sa od septembra 2019 zvýšili tarifyné platy začínajúcich pedagogických zamestnancov o 9,5 %. V júli 2019 bola vyhlásená výzva s alokáciou 7,3 mil. eur zo zdrojov ESF zameraná na podporu skvalitnenia prípravy budúcich pedagogických a odborných zamestnancov⁴⁰. K marcu 2020 bolo predložených 15 žiadostí vo výške 4 mil. eur. S účinnosťou od septembra 2019 nový zákon o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch⁴¹ zavádza upravený mechanizmus atestačného konania. Cieľom legislatívnej zmeny je zlepšenie väzby medzi kvalitou a odmeňovaním spojeným s vyšším kariérovým stupňom. Novoprijatý zákon v oblasti kontinuálneho vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov upravuje kontrolu podmienok uskutočňovania programov a zároveň sa zjednodušuje akreditácia programov. Takisto sa požaduje zverejňovanie hodnotenia uskutočňovaného vzdelávania na web stránke poskytovateľa⁴².

Prepojenie vzdelávania a potrieb trhu práce

Opatrenia v oblasti stredoškolského vzdelávania sa sústreďujú na zosúladenie ponuky a dopytu na trhu práce. Zosúladenie ponuky a dopytu absolventov stredných škôl rieši novoprijatá vyhláška s účinnosťou od októbra 2019, ktorou sa ustanovujú nové kritériá na určovanie najvyššieho počtu žiakov prvého ročníka stredných škôl. Kritériá odrážajú uplatnenie absolventov stredných škôl (napríklad zamestnanosť v odbore), a zároveň podporujú školy zapojené do duálneho vzdelávania. S cieľom adresnejšieho financovania a zvýšenia informovanosti v oblasti kariérového poradenstva aktualizoval rezort školstva nedostatkové odbory a odbory nad rozsah potrieb trhu práce⁴³. Analýzy uplatnenia absolventov bude možné vykonávať na základe dohody o poskytovaní údajov medzi MŠVVŠ SR a MPSVR SR účinnej od augusta 2019. Pokračuje sa vo vytváraní východísk pre programy vyššieho odborného vzdelávania (post

³⁹ Komentár IVP „Atraktivita učiteľského povolania“, 2019.

⁴⁰ [Skvalitnenie prípravy budúcich odborných a pedagogických zamestnancov.](#)

⁴¹ Zákon č. 138/2019 Z. z.

⁴² § 69 odsek 1 písmeno d.

⁴³ [Odbory vzdelávania stredných škôl s nedostatočným a nadbytočným počtom absolventov.](#)

sekundárne programy) v rámci existujúceho systému experimentálneho overovania. Nové programy predstavujú jeden z možných nástrojov pre zvyšovanie kvalifikačnej úrovne absolventov a aj zamestnancov pri očakávaných zmenách na trhu práce. V systéme duálneho vzdelávania sa v roku 2018 oproti roku 2017 zvýšil počet participujúcich zamestnávateľov o tretinu⁴⁴. Počet žiakov v duálnom vzdelávaní sa v uvedenom období zvýšil o polovicu, z 2 616 žiakov v roku 2017 na 3 894 v roku 2018. V roku 2019 počet zapojených žiakov stúpol medziročne o ďalších 49 %, na 5 806 žiakov.

Vysoké školstvo

V oblasti vysokého školstva prebieha nastavovanie systémových zmien nevyhnutných pre zvyšovanie kvality vo vysokoškolskom vzdelávaní. Novovzniknutá Slovenská akreditačná agentúra pre vysoké školstvo predstavila v októbri 2019 návrh akreditačných štandardov pre pripomienkovanie verejnosťou, ktoré by mali nadobudnúť účinnosť v prvej polovici roku 2020. Hlavným princípom návrhov je nastavenie požiadaviek na vnútorné systémy kvality a vytváranie študijných programov, za kvalitu ktorých majú zodpovedať samotné vysoké školy. Očakáva sa od nich prevzatie zodpovednosti za výsledky vo vzdelávaní svojich študentov, adekvátna spolupráca so zamestnávateľmi a inými zúčastnenými stranami. K zmenám pozitívne prispieva aj revízia sústavy študijných odborov, ktorá zredukovala viac ako 370 študijných odborov na 48. V decembri 2019 sa spustil prieskum, ktorý primárne zisťuje pripravenosť absolventov VŠ pre potreby trhu práce. Podobne ako u pedagogických a odborných zamestnancov v regionálnom školstve sa zvýšili tarifné platy vysokoškolským učiteľom, výskumným a vývojovým pracovníkom (od januára 2019 o 10 % a od januára 2020 o ďalších 10 %). Obdobne tak došlo aj k nárastu platov začínajúcich pedagógov na VŠ. Vysokoškolským učiteľom s praxou do dvoch rokov sa platy zvýšili o ďalších 8,7 %. Vysoké školy predložili 29 žiadostí o podporu tvorby profesijne orientovaných bakalárskych programov v rámci otvorenej výzvy „Vysoká škola pre prax“⁴⁵. Do legislatívy bola zakomponovaná možnosť podnikateľských subjektov poskytovať podnikové štipendiá pre VŠ študentov⁴⁶.

Integrácia sociálne vylúčených a marginalizovaných rómskych komunití

Od roku 2021 sa ustanovilo povinné predprimárne vzdelávanie. S cieľom vyrovnávať rozdiely v pripravenosti detí pred nástupom na povinnú školskú dochádzku v ZŠ je od septembra 2021 povinné predprimárne vzdelávanie v materských školách pre všetky deti od veku piatich rokov⁴⁷. Z dôvodu očakávaného zvýšenia nákladov materských škôl bude od roku 2021 navýšený príspevok na výchovu a vzdelávanie pre deti v tejto kategórii z 15 % na 43,75 % sumy životného minima⁴⁸. K podpore detí a žiakov zo znevýhodneného prostredia má prispievať aj schválenie „obedov zadarmo“⁴⁹ pre deti posledného ročníka MŠ od januára 2019 a žiakov ZŠ od septembra 2019.

Pokračuje sa v implementácii projektov spolufinancovaných z EÚ zdrojov zameraných na inklúziu detí a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia. V novembri 2019 sa ukončila realizácia národného projektu „Škola otvorená všetkým“ s celkovou alokáciou takmer 30 mil. eur. Projekt podporoval inkluzívne vzdelávanie detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v materských a základných školách a neformálne vzdelávanie detí z MRK. V rámci projektu bolo podporených 130 základných škôl a 50 materských škôl⁵⁰. Vytvorilo sa 422 nových pracovných miest pre pedagogických asistentov a 234 miest pre

⁴⁴ V roku 2017 si úľavu v hodnote 1 mil. eur uplatnilo 137 subjektov, v roku 2018 to bolo 178 subjektov s celkovou úľavou 1,5 mil. eur.

⁴⁵ Výzva na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok na podporu prepojenia vysokoškolského vzdelávania s potrebami praxe [Vysoká škola pre prax](#). V tejto fáze ide len o prípravu návrhu nových študijných profesijne orientovaných bakalárskych programov. Až v ďalšej fáze by mala nasledovať implementácia – t. j. zavedenie týchto programov do praxe. Na prípravu návrhu nových programov bolo vyčlenených 15 mil. eur z EÚ zdrojov. Stav kontrahovania aj čerpania je zatiaľ nulový.

⁴⁶ Zákon o vysokých školách § 97a 131/2002 Z. z. Štipendiá sú do vymedzenej výšky oslobodené od zdanenia a odvodov, pre podnikateľov ide o daňovo uznateľné výdavky (novela zákona o dani z príjmov s účinnosťou od júla 2019).

⁴⁷ Podľa analýzy MŠVVŠ ([Komentár IVP „Držím ti miesto“, 2019](#)) bude po vyčerpaní všetkých alokovaných prostriedkov na tento účel z EÚ zdrojov chýbať kapacita pre cca 1800 až 3100 detí v danej vekovej skupine.

⁴⁸ Príspevok na výchovu a vzdelávanie detí materských škôl môže ministerstvo školstva poskytnúť v zmysle § 6b zákona č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov. Príspevok je určený pre deti, ktoré majú jeden rok pred plnením povinnej školskej dochádzky alebo ktoré sú členmi domácnosti, ktorej členovi sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi. Výška príspevku pre deti z rodín v hmotnej núdzi sa nebude meniť.

⁴⁹ Dotácia pre podporu výchovy k stravovacím návykom.

⁵⁰ Bolo podporených 19 147 žiakov základných škôl so ŠVVP v základných školách a 5 447 detí v materských školách, vrátane 3 387 pedagogických a odborných zamestnancov zapojených do aktivít na zvýšenie profesijných kompetencií.

odborných zamestnancov. Na projekt nadväzuje od októbra 2019 národný projekt „*Pomáhajúce profesie v edukácii detí a žiakov*“ s alokáciou takmer 55 mil. eur. Projekt podporuje inkluzívne vzdelávanie aj na stredných školách. K máju 2020 je do projektu zapojených 311 škôl⁵¹. Výzva „*V základnej škole úspešnejší*“ (alokácia 50 mil. eur) zameraná na zvýšenie inkluzívnosti vzdelávania podporovala od augusta 2018 tvorbu nových pracovných miest prostredníctvom vlastných projektov pre pozície pedagogických asistentov a inkluzívny tím⁵². K máju 2020 sa realizuje 472 projektov⁵³. Pokračovaním je od apríla 2019 výzva „*V základnej škole úspešnejší II*“, v rámci ktorej sa k máju 2020 realizuje zatiaľ 113 projektov⁵⁴.

Zlepšenie životných podmienok ľudí z MRK

S cieľom komplexne zlepšiť životné podmienky ľudí z MRK sa podporuje viacero projektov. Ide o podporu rozvoja sociálnych služieb krízovej intervencie (terénna sociálna práca, komunitné centrá), v oblasti zdravia (asistenti osvetly zdravia), finančnej gramotnosti a miestnych občianskych poriadkových služieb. Realizáciou národných projektov sa v roku 2019 zabezpečilo kontinuálne pokračovanie projektov v druhej fáze, udržateľnosť prostredníctvom legislatívnych zmien⁵⁵ a zamestnalo sa celkovo 1345 ľudí (z toho 299 Rómov). V rámci investičných opatrení ide o budovanie a rekonštrukciu komunitných centier, materských škôl, sanáciu nelegálnych skládok a budovanie stojísk na odvoz komunálneho odpadu, budovanie studní a výdajných miest pitnej vody, či prestupné bývanie. Aktuálne sa takmer 22 tisíc osobám z MRK zlepšili podmienky bývania prostredníctvom vyššie uvedených investičných projektov. Špecificky sa napríklad zlepšil prístup k pitnej vode pre takmer 5,5 tisíce príslušníkov MRK. Zlepšenie prístupu k pitnej vode potvrdil aj posledný zber údajov o životných podmienkach ľudí z MRK na Slovensku realizovaný v rámci prípravy nového *Atlasu rómskych komunít z roku 2019*. V stovke najväčších komunít na Slovensku má v súčasnosti prístup k pitnej vode z vodovodu 61 % obyvateľov (v roku 2013 to bolo 48 %, v 2004 okolo 36 %). V priebehu roka 2019 sa zabezpečilo kontinuálne pokračovanie druhých fáz národných projektov zameraných na zvýšenie zamestnanosti, vzdelanosti a zlepšenie životných podmienok obyvateľov z marginalizovaných rómskych komunít.

Podpora znevýhodnených skupín na trhu práce

Pokračovalo sa v implementácii projektov zameraných na znevýhodnené skupiny na trhu práce.

Oproti roku 2016 stúpol počet podporených cez aktívne opatrenia trhu práce z počtu takmer 170 tisíc na vyše 180 tisíc. Podpora dlhodobo nezamestnaných dosahuje dlhodobo približne 50 % všetkých podporených. Pri výraznom poklese nezamestnaných v posledných rokoch by však mal narásť podiel práve najťažšie zamestnateľných skupín. Približne každý druhý nezamestnaný z väčšiny populácie je podporený cez AOTP bez zarátania aktivačných prác. Podpora ľudí z MRK je stále realizovaná najmä cez málo účinné aktivačné práce. Bez nich je podpora tejto skupiny len polovičná oproti majorite⁵⁶.

Na základe akčného plánu⁵⁷ však od roku 2016 pribudlo viacero projektov so zameraním na aktivačné opatrenia pre znevýhodnené skupiny. Ide najmä o ľudí s nízkou kvalifikáciou, osoby z marginalizovaných rómskych komunít a mladých ľudí bez dostatočného vzdelania. Zlepšenie nastalo aj v poskytovaní odborných a individualizovaných služieb na úradoch práce. V roku 2017 bolo na úrady práce v najmenej rozvinutých okresoch prijatých 53 odborných poradcov, ktorí poskytujú uchádzačom o zamestnanie (UoZ) individualizované služby. Dodatočne pribudlo 123 odborných poradcov na poskytovanie individualizovaného poradenstva pre dlhodobo nezamestnaných. V rámci tejto aktivity bolo podporených približne 32 tisíc UoZ do konca roku 2019⁵⁸.

Rástla aj podpora v rámci relatívne účinnejších vzdelávacích a rekvalifikačných programov. V rámci vzdelávania UoZ bolo ku koncu roku 2019 podporených takmer 35 tisíc ľudí. Tento počet tak oproti roku

⁵¹ 75 materských škôl, 175 základných škôl a 61 stredných odborných škôl a gymnázií.

⁵² Pozície ako školský psychológ, špeciálny a sociálny pedagóg.

⁵³ Celkovo je k máju 2020 zazmluvnených 484 projektov vo výške 39,8 mil. eur.

⁵⁴ K máju 2020 je zazmluvnených celkovo 218 projektov vo výške 8,7 mil. eur.

⁵⁵ Novelizácia zákona o sociálnych službách, novelizácia školského zákona a s tým súvisiacich právnych predpisov.

⁵⁶ Komentár IFP (2018): *Inklúzia Rómov je celospoločenskou výzvou*.

⁵⁷ Akčný plán na posilnenie integrácie dlhodobo nezamestnaných na trh práce v SR.

⁵⁸ Plánovaný počet do augusta 2021 predstavuje 50 tisíc. Oproti koncu roku 2018 je však počet podporených ku koncu roku 2019 takmer trojnásobný.

2016 narástol takmer dvojnásobne. Podiel podporených týmto typom nástrojov vzrástol na približne 20 % všetkých podporených. Úrady práce ponúkajú aj možnosť rekvalifikácie pre zamestnancov v strojárenskej výrobe s nedostatkom pracovnej sily. Tento projekt zároveň umožňuje odborné vzdelávanie v akreditovaných vzdelávacích programoch pre rôzne pracovné pozície⁵⁹.

Zvyšovanie zručností na trhu práce bude podporené aj systémom opatrení na zlepšenie adaptability na zmeny na trhu práce. Od apríla 2019 sa spustil národný projekt „*Sektorovo riadenými inováciami k efektívnemu trhu práce v SR*“, ktorý má zlepšiť predvídanie potrieb v oblasti zručností a zamestnaní, zvýšiť kvalitu a kapacity verejných služieb zamestnanosti na dosiahnutie lepšieho súladu ponuky a dopytu na trhu práce. V pôsobnosti sektorových rád sa pod koordináciou MPSVR SR pripravujú *Sektorové stratégie rozvoja ľudských zdrojov do roku 2030*. Celková alokácia projektu predstavuje takmer 20 mil. eur s realizáciou do februára 2023. V rámci projektu „*Prognózy vývoja na trhu práce v SR II*“ bola spustená aj nová webová informačná platforma⁶⁰. Intenzívne sa začalo aj so sledovaním uplatňovania sa absolventov škôl na trhu práce podľa odborov vzdelávania a vykonávaného zamestnania, na zmiernenie informačnej nerovnosti bolo zriadené nové webové sídlo⁶¹, čo môže podporiť informované rozhodovanie sa jednotlivcov pre relevantnú oblasť zvyšovania zručností.

Rezort práce prijatím legislatívy o sociálnej ekonomike⁶² realizuje podporu rozvoja regionálnej a miestnej zamestnanosti. Prostredníctvom subjektov sociálnej ekonomiky sa podporuje získavanie pracovných návykov, vedomostí, pracovných a sociálnych zručností znevýhodnených skupín na trhu práce. Patria sem najmä dlhodobo nezamestnané osoby, nízko kvalifikované, staršie osoby, osoby patriace k národnostnej menšine alebo etnickej menšine a zdravotne postihnuté osoby.

Zosúlad'ovanie rodinného a pracovného života

Pre rozvoj a zvýšenie dostupnosti zariadení pre starostlivosť o deti do troch rokov sa finančne podporia viaceré projekty. V programovom období na roky 2014 až 2020 boli vytvorené podmienky pre čerpanie finančných prostriedkov z EÚ. Na podporu zariadení starostlivosti o deti do troch rokov sa začali finančne podporovať verejní aj súkromní prevádzkovatelia zariadení (celková finančná alokácia podpory predstavuje 13,5 mil. eur). V rámci výzvy bolo do konca roka 2019 predložených 42 projektov, z toho je 10 schválených⁶³. Novela legislatívy zároveň upravila kvalifikačné predpoklady na vykonávanie opatrovateľa detí a absolvovanie akreditovaného kurzu opatrovania detí⁶⁴. Pre zvýšenie zamestnanosti osôb s rodičovskými povinnosťami, najmä žien, sa od septembra 2019 spustil projekt na umožnenie návratu na trh práce formou flexibilného pracovného miesta⁶⁵. Ku koncu roka 2019 bolo podporených cez 500 pracovných pozícií a 198 zamestnávateľov alebo inštitúcií. Politika na podporu zariadení pre deti do troch rokov však nie je úplne koordinovaná. Na podporu úhrady nákladov na služby starostlivosti o dieťa sa rodičom poskytuje príspevok na starostlivosť o dieťa (do 280 eur). Zvýšením rodičovského príspevku pracujúcim rodičom na 370 eur sa však jeho význam stráca.

⁵⁹ Mechatronik, Priemyselný mechanik, Nástrojár, Mechanik prípravkov, Elektrotechnik automatizačnej techniky, Auto-elektrikár, Auto-mechanik, Mechatronik v automobilovom priemysle, Pracovník logistiky a skladového hospodárstva, Operátor CNC strojov, Obrábač kovov, Strojní mechanik – zámočník a Pracovník automatizácie v strojárskkej výrobe.

⁶⁰ www.trendyprace.sk

⁶¹ www.uplatnenie.sk (tzv. „Stopa absolventa“)

⁶² Zákon č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch.

⁶³ Ďalšie 4 projekty sú v zásobníku a budú realizované v závislosti od dostupnosti finančných zdrojov.

⁶⁴ V súčasnosti má 7 subjektov platnú akreditáciu vzdelávacieho programu v rozsahu najmenej 220 hodín pre opatrovateľov.

⁶⁵ S finančnou alokáciou 11 mil. eur.

3. Investície do infraštruktúry

Špecifické odporúčania Rady: *Zaceliť hospodársku politiku súvisiacu s investíciami na zdravotnú starostlivosť, výskum a inovácie, dopravu, najmä na jej udržateľnosť, na digitálnu infraštruktúru, energetickú účinnosť, konkurencieschopnosť malých a stredných podnikov a sociálne bývanie, a to s ohľadom na regionálne rozdiely. Vo verejnom obstarávaní zvýšiť uplatňovanie kritérií kvality a nákladov životného cyklu.*

Nové opatrenia v oblasti bývania zlepšujú podmienky podpory výstavby verejných nájomných bytov pre podnikateľov aj samosprávy a podporujú mobilitu pracovnej sily. V rámci podpory podnikového výskumu a vývoja sa opäť zvyšoval superodpočet výdavkov na výskum a vývoj. Vláda prijala kľúčové strategické dokumenty na podporu a rozvoj digitálnej infraštruktúry a hospodárstva. V zdravotníctve smerujú investície do obnovy a výstavby nemocníc. Podporuje sa infraštruktúra a využívanie elektromobilov prostredníctvom viacerých dotačných schém. Dotácie na nízko emisné vykurovacie zariadenia cielia zníženie znečistenia ovzdušia.

Podpora sociálneho bývania

Zvýšeniu mobility pracovnej sily a zníženiu regionálnych rozdielov pomôžu nové opatrenia v oblasti bývania. S účinnosťou od januára 2020 sa zlepšili podmienky podpory výstavby verejných nájomných bytov pre podnikateľov aj samosprávy. Podnikateľom sa zlepšili podmienky výhodného úveru zo Štátneho fondu rozvoja bývania (ŠFRB) na financovanie obstarania nájomných bytov. Ide najmä o zvýšenie limitu maximálnej výšky úveru a priemernej podlahovej plochy a odstránenie limitu celkových maximálnych oprávnených nákladov na m² podlahovej plochy bytu. Výhodnejšie podmienky platia aj pre samosprávy, a to tak v prípade dotácií MDV SR, ako aj podmienok čerpania úveru zo ŠFRB. Samosprávy, rovnako ako podnikatelia, budú môcť využiť zvýhodnený úver zo ŠFRB aj na obstaranie pozemku spojeného s výstavbou nájomných bytov. Nová úprava taktiež zvýšila všeobecný limit maximálnych obstarávacích nákladov a zároveň zohľadňuje špecifiká krajských miest. Napriek zlepšeniu podmienok získania návratnej finančnej pomoci dochádza k výraznému zníženiu zdrojov určených na nenávratnú pomoc vo forme dotácií MDV SR. Rozpočet verejnej správy na roky 2020 až 2022 alokuje na nenávratnú podporu bývania o 50 % menej finančných prostriedkov v porovnaní s rokom 2019⁶⁶.

Jednou z foriem podpory nájomného bývania je aj podpora a rozvoj sociálnych podnikov bývania. Prijatím legislatívy o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch sa vytvoril právny rámec pre vznik špecifického druhu registrovaného sociálneho podniku, tzv. sociálny podnik bývania. Má za cieľ zabezpečovať primerané a ľudsky dôstojné bývanie pre konkrétne vymedzený okruh fyzických osôb po splnení zákonných podmienok. Týmto sa vytvára priestor pre rozvoj nájomného bývania podľa niekoľko desiatok rokov úspešného modelu nájomného bývania v Rakúsku. Vytváranie a následné fungovanie sociálnych podnikov bývania nemá nahrádzať a ani zasahovať do fungujúceho modelu sociálneho bývania na Slovensku, ktorý je založený na kombinácii dotácií z MDV SR a výhodne dohodnutej pôžičky zo ŠFRB. V tomto prípade ide naopak o doplnenie vyššie uvedeného modelu podnikmi sociálneho bývania.

Za účelom zvýšenia mobility pracovnej sily sa v rámci ŠFRB v roku 2019 zaviedol nový účel podpory, ktorým je obstaranie ubytovacieho domu. Ide o budovu s dlhodobým ubytovaním určenú predovšetkým na bývanie pre zamestnancov firiem, ktoré zamestnávajú ľudí aj zo vzdialenejších regiónov Slovenska, resp. zahraničných pracovníkov. S cieľom podpory mobility pracovnej sily a financovania bytovej výstavby zo zdrojov z podnikateľského prostredia sa v daňovej legislatíve od roku 2020 zaviedlo ustanovenie, podľa ktorého zamestnávateľ, ktorý zamestnáva viac ako 49 zamestnancov, môže rovnomerne odpísať budovu zaradenú do odpisovej skupiny 6 počas doby odpisovania 6 rokov⁶⁷. Súčasne sa zvýšilo oslobodenie

⁶⁶ Na roky 2020 až 2022 sa plánuje v rozpočte verejnej správy alokovať 20 mil. eur na podporu bývania. V roku 2019 táto suma predstavovala dvojnásobok (40 mil. eur). Zníženie finančné krytie z verejných zdrojov môže spomaliť rozvoj bytovej politiky a negovať tak pozitívny vývoj plnúcich z atraktívnejšieho nastavenia úverových nástrojov.

⁶⁷ Zamestnávateľ je obchodnou spoločnosťou alebo družstvom. Podmienkou je, ak ide o vlastnú budovu zatriedenú do Kódov klasifikácie stavieb 112 (Dvojbytové a viacbytové budovy) a 113 (Ostatné budovy na bývanie), v ktorej podlahová plocha každej bytovej jednotky je najviac 100

nepenažného príjmu zamestnanca vo forme zabezpečeného ubytovania zo sumy najviac 60 eur na 100 eur mesačne. Ak však ide o zamestnanca, ktorý pracuje u zamestnávateľa nepretržite aspoň 24 mesiacov, predstavuje oslobodenie najviac 350 eur mesačne. Od roku 2021 bolo schválené oslobodenie od dane na nepenažný príjem zamestnanca vo forme dopravy do zamestnania organizovanej zamestnávateľom do výšky 60 eur mesačne.

Podpora výskumu, vývoja a inovácií

V rámci podpory podnikového výskumu a vývoja sa zvýšila suma odpočítateľných výdavkov na výskum a vývoj. V roku 2018 sa zvyšovala z 25 % na 100 %, v roku 2019 na 150 % a v roku 2020 na 200 %. V roku 2018 čerpalo tzv. superodpočet nákladov na výskum a vývoj 257 firiem s úľavou na dani 25 mil. eur⁶⁸. Čez tento nástroj bola teda podporená tretina podnikových výdavkov na výskum a vývoj⁶⁹. S ďalším zvyšovaním úľavy na 150 % výdavkov od roku 2019 je predbežne odhadované čerpanie vo výške 45 mil. eur. Väčšina tohto nárastu je daná zmenou výšky superodpočtu. Prijímatelia sú najmä veľké etablované firmy.

Digitálna infraštruktúra

Vláda v roku 2019 schválila kľúčové strategické dokumenty na podporu a rozvoj digitálnej infraštruktúry a hospodárstva. V máji 2019 bola schválená *Stratégia digitálnej transformácie Slovenska 2030* a v júli 2019 *Akčný plán digitálnej transformácie Slovenska na roky 2019-2022*. Dokumenty definujú víziu a priority Slovenska vo vzťahu k digitálnej transformácii hospodárstva a spoločnosti. Dôraz sa kladie na súčasné inovatívne technológie, akými sú umelá inteligencia, internet vecí, technológia 5G, veľké dáta a analytické spracovanie dát, blockchain a superpočítače. V najbližších štyroch rokoch budú opatrenia zamerané na podporu digitálnej transformácie škôl a vzdelávania, podporu rozvoja digitálnych zručností a kompetencií, budovanie údajového hospodárstva, zvyšovanie inovačných kapacít verejnej správy a budovanie výskumných kapacít v oblasti umelej inteligencie.

Podporuje sa rozvoj digitálnej infraštruktúry v oblasti vysokorýchlostného internetu. Bolo realizované mapovanie na zistenie aktuálneho a plánovaného pokrytia Slovenska ultra-rýchlym širokopásmovým pripojením. Na základe výsledkov bude vypracovaná strategická vízia SR v oblasti digitálnej konektivity v súlade s cieľmi EÚ pre gigabitovú spoločnosť – *Národný broadbandový plán*.

Investície do zdravotnej starostlivosti

Investície v zdravotníctve sa zameriavajú na obnovu a výstavbu nemocníc. Vláda schválila komplexnú rekonštrukciu fakultnej nemocnice v Banskej Bystrici, ktorá by mala byť dokončená do roku 2023⁷⁰. Doteraz prebehlo verejné obstarávanie na zhotoviteľa projektu, jeho výsledky posudzuje Úrad pre verejné obstarávanie. Pripravuje sa tiež projekt novej univerzitnej nemocnice v Martine⁷¹. Návrh s analýzou alternatív a podrobnými popismi financovania bol predložený ÚHP na posúdenie. Do roku 2023 sa počíta aj s otvorením nového komplexu univerzitnej nemocnice v Bratislave (UNBA)⁷². V rámci tohto projektu začali v auguste 2019 búracie práce už existujúceho skeletu.

Zelené verejné obstarávanie

S cieľom zvýšiť podiel zeleného verejného obstarávania sa schválila *Koncepcia rozvoja a realizácie zeleného verejného obstarávania*⁷³. Uvádza konkrétne opatrenia, ktoré by mali naštartovať využívanie zeleného verejného obstarávania. Ide napríklad o prípravu metodiky k zelenému obstarávaniu, kladenie

m². Ďalšou podmienkou je, že ide o budovu nadobudnutú kúpou alebo vlastnou činnosťou a slúžiacu najmenej v rozsahu 70 % na bývanie zamestnancov v pracovnom pomere k zamestnávateľovi.

⁶⁸ Pre porovnanie, v roku 2017 predstavovalo celkové zníženie dane z dôvodu uplatnenia superodpočtu výdavkov (nákladov) na výskum a vývoj 8,2 mil. eur pri 165 podnikateľoch

⁶⁹ Podľa Eurostatu dosiahli výdavky podnikateľského sektora 406,1 mil. eur, pričom v roku 2017 predstavovali 405,3 mil. eur.

⁷⁰ [Uznesenie vlády č. 49/2019](#) z 07.02.2019.

⁷¹ [Uznesenie vlády č. 603/2018](#) z 19.12.2018.

⁷² [Uznesenie vlády č. 161/2017](#) z 05.04.2017.

⁷³ <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/24227/1>

dôrazu na školenia, pomenovanie komodít, ktoré sa dajú zelene obstaráť, či predloženie novely zákona o verejnom obstarávaní.

Investície do udržateľnej dopravy

Investície do verejnej dopravy a jej ekologizácia znížia znečistenie životného prostredia. Podpora mestskej mobility a železničnej dopravy vytvorí podmienky na presun dopravy z individuálneho motorizmu na hromadné formy dopravy. Cieľom je najmä zlepšovanie parametrov dopravnej infraštruktúry, budovanie prestupných terminálov, záchytných parkovísk a modernizácia vozidlového parku.

Podporuje sa infraštruktúra a využívanie elektromobilov. V roku 2018 mali elektromobily na Slovensku podiel na celkovom počte nových registrácií iba 0,3 %⁷⁴. Do roku 2018 bola v rámci pilotných schém rezortov hospodárstva a životného prostredia podporená kúpa vyše 800 elektromobilov a plug-in hybridov. Rezort hospodárstva v roku 2019 opätovne poskytol dotácie na kúpu elektromobilov, resp. plug-in hybridov a takisto aj na výstavbu verejných nabíjacích staníc, pričom reálne čerpanie možno očakávať až v aktuálnom roku. Dotácie pre nákup vozidiel v celkovej výške 5 mil. eur sú poskytnuté na nákup 689 elektromobilov a 97 plug-in hybridov. V rámci schémy na výstavbu verejných nabíjacích staníc sa podporila výstavba 144 nabíjacích bodov v 72 obciach a mestách pri celkových nákladoch výzvy 350 tisíc eur. Plánované vyhlásenie výzvy s rozpočtom 650 tis. eur pre rok 2020 bolo dočasne pozastavené z dôvodu prevládajúcej krízy. Cielenu daňovú podporu elektromobility predstavuje zavedenie novej odpisovej skupiny 0 s dobou odpisovania 2 roky pre elektromobily a plug-in hybridy (BEV a PHEV), a to už pri podaní daňového priznania k dani z príjmov za rok 2019.

Investície do životného prostredia

Kotlíková dotácia prispeje k zníženiu podielu obyvateľstva vystaveného škodlivým veľmi malým prachovým časticám. V septembri 2019 bola zverejnená výzva v rámci OP *Kvalita životného prostredia* na podporu občanov vo výmene spaľovacích zariadení na tuhé palivo za nízkoemisné riešenia, napríklad plynové kotly⁷⁵. Vykurovanie tuhým palivom v domácnostiach predstavuje najväčší zdroj PM_{2,5} častíc v ovzduší, najmä v chudobnejších regiónoch.

Znižovanie energetickej náročnosti

V roku 2019 bola prijatá legislatíva v oblasti garantovanej energetickej služby pre verejný sektor a zverejnená vzorová zmluva pre verejný sektor. Slovenská inovačná a energetická agentúra (SIEA) začala poskytovať technickú asistenciu pre štátnu a verejnú správu pre garantovanú energetickú službu. Prijatá legislatíva umožní vykonať komplexnú modernizáciu verejných budov a verejného osvetlenia v krajine.

Transformácia regiónu Horná Nitra

V roku 2019 bol vládou schválený Akčný plán transformácie uhoľného regiónu horná Nitra. Plán je postavený na štyroch pilieroch: mobilita a prepojenosť regiónu; ekonomika, podnikanie a inovácie; udržateľné životné prostredie; kvalita života a sociálna infraštruktúra. V rámci prípravy akčného plánu sa realizoval aj zber indikatívnych zámerov projektov, v rámci čoho bolo predložených viac ako 200 návrhov v celkovej hodnote cca 3,1 mld. eur s potenciálom vytvoriť približne 10 tisíc pracovných miest.

⁷⁴ Priemerný podiel elektromobilov na celkovom počte nových registrácií automobilov v EÚ dosahuje 2 %. Polovica krajín má podiel nižší ako 1 %.

⁷⁵ Výzva pre štátne rozpočtové organizácie, štátne príspevkové organizácie a vyššie územné celky, ktoré budú následne poskytovať dotácie občanom (<https://www.op-kzp.sk/obsah-vyzvy/55-vyzva-zamerana-na-opkzp-po1-sc141-55/>).

4. Kvalita verejnej správy a podnikateľské prostredie

Špecifické odporúčania Rady: *Nadalej zlepšovať účinnosť súdneho systému a zamerať sa na posilnenie jeho nezávislosti, a to aj pri menovaní sudcov. Zvýšiť úsilie zamerané na odhaľovanie a stíhanie korupcie, a to najmä v prípadoch korupcie veľkého rozsahu.*

S cieľom zvýšiť efektívnosť a účinnosť súdnictva sa v roku 2019 zaviedol inštitút tzv. hosťujúceho sudcu. Na odbremenenie súdov od nadmernej pracovnej záťaže bol prijatý zákon o zastavení niektorých exekučných konaní. Posilnenie boja proti korupcii bolo podporené vznikom nového Úradu na ochranu oznamovateľov korupcie a Akčným plánom na predchádzanie korupcii a podvodom v oblasti EÚ fondov. Novela zákona o sudcoch a prísediach má za cieľ zvýšiť odbornosť a kvalitu prípravy nových sudcov, tzv. justičných čakateľov. Znižuje sa administratívna záťaž pre podnikateľov a súdy a zlepšujú sa elektronické služby obchodného registra. Podarilo sa splniť viacero opatrení z troch antibyrokratických balíčkov.

Súdnictvo a boj proti korupcii

S cieľom zvýšiť efektívnosť a účinnosť súdnictva, parlament v roku 2019 schválil zavedenie inštitútu tzv. hosťujúceho sudcu. Hosťujúci sudca bude fungovať na mieste sudcu, ktorý dočasne nevykonáva funkciu pre materskú alebo rodičovskú dovolenku, je dlhodobo práceneschopný alebo je na stáži. Cieľom tejto úpravy je zabezpečiť plynulý chod súdov, výkon spravodlivosti a riešenie situácií pri dočasnej absencii zákonného sudcu. Hosťujúci sudca bude na súde do návratu absentujúceho sudcu, potom sa presunie ako hosťujúci sudca na ďalší súd.

S cieľom zlepšenia odbornej prípravy budúcich sudcov bola prijatá novela zákona o sudcoch a prísediach. Legislatívna úprava prípravy justičných čakateľov od roku 2020 zaviedla vyššie ohodnotenie pre školiteľov s cieľom zvýšiť ich motiváciu a kvalitu vedenia justičného čakateľa. Upravili sa vedomostné a odborné predpoklady čakateľa tak, aby boli rovnaké ako pre sudcu vo výkone služby. Legislatívnymi úpravami sa nastavila aj väčšia transparentnosť a objektivita vo výberových konaniach. Potreba lepšej kvality a pripravenosti justičných čakateľov reaguje na personálne potreby slovenského súdnictva. V súdnom systéme sa nachádza vysoký počet sudcov v dôchodcovskom veku, ktorých bude nutné v najbližších rokoch nahradiť.

Na odbremenenie súdov od nadmernej pracovnej záťaže bol prijatý zákon o zastavení niektorých exekučných konaní. Zákon do praxe prináša možnosť zastaviť exekúciu pre nemajetnosť dlžníka, ak sa exekučný dlh do piatich rokov nevymohol. Veriteľ sa bude musieť rozhodnúť, či podá návrh opätovne, alebo pohľadávku odpíše. Zákon zároveň odbremení súdy od množstva exekučných spisov, ktoré sú povinné viesť, aj keď sú nevyhnutné. MS SR odhaduje, že vďaka zákonu môžu do roku 2023 dôjsť k zastaveniu viac ako 1,2 mil. exekúcií (približne 30 % všetkých exekúcií na súdoch).

Od marca 2019 vstúpila do účinnosti nová právna úprava ochrany oznamovateľov korupcie. Vznikol nový Úrad na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti, ktorý má za úlohu spolupracovať a právne pomáhať whistleblowerom⁷⁶. Jeho úlohou bude poskytovať ochranu oznamovateľom, kontrolovať dodržiavanie navrhovaného zákona, poskytovať odborné stanoviská a poradenstvo k aplikácii návrhu zákona, robiť osvetu v oblasti poskytovania ochrany whistleblowerom a poskytovať odmenu oznamovateľom.

Vypracovala sa stratégia na odhaľovanie korupčného správania pri implementácii projektov z EÚ fondov. Na konci roka 2019 ÚPVII v spolupráci s OECD vypracoval stratégiu a akčný plán na posilnenie boja proti korupcii a podvodom v oblasti EÚ fondov. Stratégia sa zameriava na posilnenie účinnosti stratégií na riadenie rizík spojených s podvodmi a korupciou, zavedenie kontrolných činností a na identifikáciu a posudzovanie rizík spojených s podvodmi.

Zlepšila sa dostupnosť právnej pomoci sociálne a ekonomicky vylúčeným skupinám obyvateľstva. K zefektívneniu poskytovania právnej pomoci boli zriadené tri nové kancelárie a 12 nových konzultačných pracovísk Centra právnej pomoci, čím sa právna pomoc stala ešte dostupnejšia. V nadväznosti na novelu

⁷⁶ Pre neobsadenie pozície predsedu však nezačal vykonávať svoju činnosť.

zákona o konkurze a reštrukturalizácii existujúce kancelárie posilnilo 35 nových zamestnancov. Centrum poskytuje klientom informácie a právnu pomoc aj prostredníctvom novozriadeného call centra.

Elektronizácia verejnej správy

Na odbúranie administratívnej záťaže občanov a firiem pokračovala elektronizácia procesov vo verejnej správe. Viackrát sa pre tento účel novelizoval tzv. zákon proti byrokracii. V tzv. druhej vlne opatrení fyzické a právnické osoby už nebudú musieť orgánom verejnej moci predkladať v listinnej podobe potvrdenia o daňových nedoplatkoch, či nedoplatkoch na poistnom na zdravotné a sociálne poistenie. Od decembra 2019 nie je potrebné predkladať ani potvrdenie o návšteve školy a potvrdenie o poberaní prídavku na vyživované dieťa.

Podnikateľské prostredie

Podporuje sa znižovanie administratívnej záťaže pre podnikateľov a súdy a zlepšujú sa elektronické služby obchodného registra. Novela obchodného zákonníka účinná od októbra 2020 je súčasťou prvej fázy riešenia efektivity obchodného registra, ktorá je zameraná na zavedenie nových efektívnejších procesov zrušenia a likvidácie subjektov zapísaných v obchodnom registri. Pokiaľ ide o nové procesy registrácie údajov v obchodnom registri, tieto budú predložené na rokovanie vlády v priebehu roka 2020. Znižovanie administratívnej záťaže pre podnikateľov je úzko spojené s úspešnou elektronizáciou verejnej správy.

Počas roka 2019 sa podarilo splniť viacero opatrení z troch antibyrokratických balíčkov. Ide najmä o opatrenia z tretieho antibyrokratického balíčka. Počas uplynulého roka ich bolo splnených zo všetkých troch balíčkov spolu 30. Celkovo sa tak podarilo splniť 67 opatrení z celkového počtu 95 plánovaných. Podarilo sa vydať metodické usmernenia a zoznamy (tzv. „checklisty“) pre podnikateľov prinášajúce zrozumiteľnejšie a transparentnejšie uplatňovanie existujúcej legislatívy. Taktiež sa podarilo novelizovať rôzne vyhlášky v oblasti verejného zdravia, ktoré znížili regulačnú záťaž podnikateľov v zariadeniach spoločného stravovania a v športových zariadeniach. Na základe princípu jedenkrát a dosť sa zautomatizovala registrácia podnikateľských subjektov pre daň z príjmov na základe údajov z registra právnických osôb a fyzických osôb. Zrušila sa aj povinnosť vydávať potvrdenie o poistení zodpovednosti. Zatiaľ sa však nepodarilo zrýchliť a zjednodušiť stavebné konania (súčasť prvého antibyrokratického balíčka). Stavebné konania sú pritom pre Slovensko najhoršie hodnotenou oblasťou v rebríčku Doing Business⁷⁷.

⁷⁷ Pripravené nové stavebné zákony, ktoré by výraznejšie zrýchlili stavebné konania, uviazli vo fáze vyhodnotenia medzirezortného pripomienkového konania.

3 Makroekonomický rámec a strednodobá prognóza

Makroekonomickú a fiškálnu stabilitu považuje vláda SR za základný predpoklad zdravého vývoja ekonomiky a rastu kvality života. Nasledujúca kapitola obsahuje základný makroekonomický výhľad.

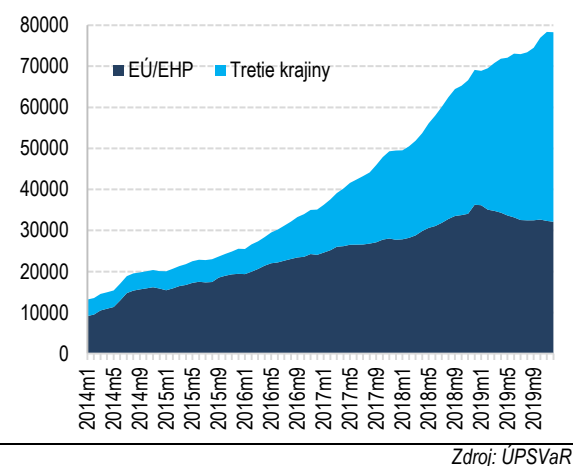
Spomalenie zahraničného dopytu prinieslo v roku 2019 nižší hospodársky rast

Po dosiahnutí vrcholu hospodárskeho cyklu v roku 2018 slovenská ekonomika v minulom roku výrazne zvoľnila rast na 2,3 %. Nepriaznivý vývoj zahraničného dopytu sa premietol predovšetkým do slovenského exportne orientovaného priemyslu. Trh práce však tlaku odolal a pri historicky nízkej nezamestnanosti si zamestnanci na mzdách polepšili najviac od roku 2008. V miňaní však domácnosti ostali opatrné a dodatočné príjmy sa pretavili do rekordných úspor. Celková vládna spotreba sa zvýšila najmä vďaka zvyšovaniu tarifných plátov zamestnancov vo verejnom sektore.

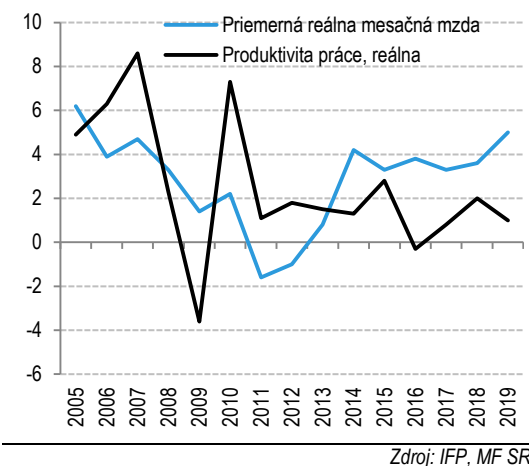
Dynamika trhu práce ku koncu roka 2019 spomalila. Zamestnanosť sa oproti minulému roku zvýšila o 1,2 %. Tvorba pracovných miest však už bola v poslednom štvrtroku roka 2019 najpomalšia za posledných 5 rokov. Kým služby, stavebníctvo a verejná správa si udržali kladné prírastky, v priemysle došlo v druhom polroku k výraznému zníženiu zamestnanosti o 1,2 %. Vyhliadky priemyselníkov boli dlhodobo pesimistické, ochladenie v Nemecku sa odrážalo v prieskumoch nálady a očakávania o budúcej zamestnanosti boli na niekoľkoročných minimách. Rok 2019 bol historický z hľadiska zamestnávania cudzincov. Ku koncu roka na Slovensku pracovalo vyše 78 tisíc nerezidentov, čo predstavuje od roku 2014 nárast na šesťnásobok. Aj pri spomalení dynamiky zamestnanosti a rekordnom zamestnávaní nerezidentov dosiahla miera nezamestnanosti historické minimum na úrovni 5,8 %⁷⁸.

Nominálna priemerná mzda zamestnanca hospodárstva SR za rok 2019 dosiahla 1 092 eur. Mzdy stúpili takmer o 8 %, čo je najviac od krízy v roku 2009. Zrýchlenie inflácie nezastavilo akceleráciu reálnej mzdy. Tá sa vlni zvýšila o 5 % a opäť predbehla rast produktivity práce. Nožnice medzi mzdami a produktivitou tak zostali otvorené od roku 2014.

Graf 9: Zamestnávanie cudzincov na Slovensku bolo v 2019 rekordné (počet osôb)

Graf 10: Rast reálnej mzdy predbiehal produktivitu práce (%)

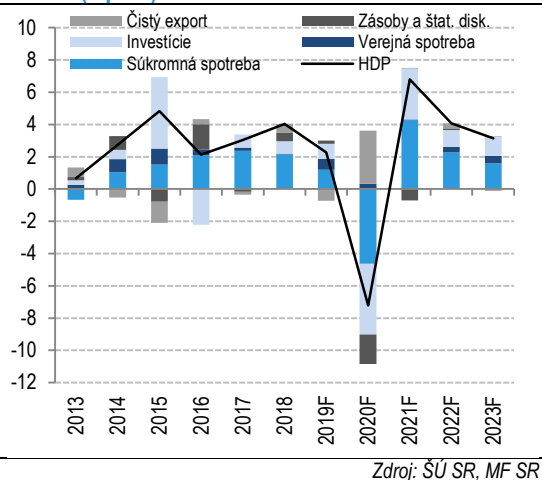

Inflácia v roku 2019 zrýchliła najmä kvôli vyšším cenám potravín, energií a služieb. Celoročne stúpili ceny merané indexom CPI o 2,7 % (2,8 % podľa HICP⁷⁹). V minulom roku pokračoval rast cien služieb ťahaný aj rýchlym rastom miezd. Výrazne stúpili aj ceny potravín a k rastu prispelo aj zvýšenie regulovaných cien energií od začiatku roka. Ceny obchodovateľných tovarov sa zvýšili len mierne, odrážajúc nízku infláciu v eurozóne, kým ceny pohonných látok klesali v reakcii na pokles cien ropy.

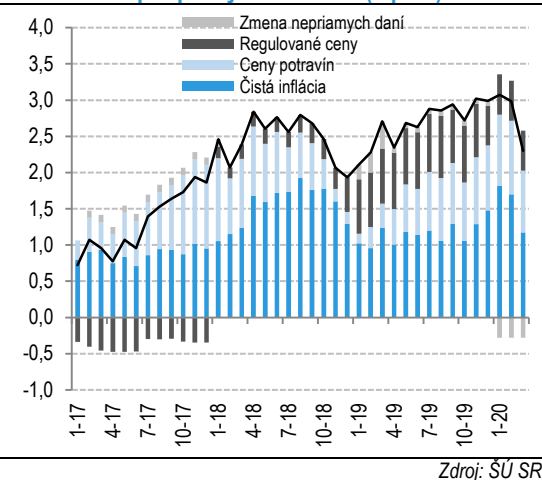
⁷⁸ Celoročný priemer.

⁷⁹ Harmonizovaný index spotrebiteľských cien.

Graf 11: Príspevky k rastu HDP na Slovensku, 2013 – 2023 (v p. b.)

Graf 12: Štruktúra spotrebiteľskej inflácie – medziročné príspevky zložiek CPI (v p. b.)

Koronavírus nakazí slovenskú ekonomiku v roku 2020

Globálna pandémia stiahne v roku 2020 slovenskú ekonomiku do recesie a HDP sa podľa aktuálnych predikcií prepadne o 7,2 %. Tento odhad stojí na predpoklade, že slovenská ekonomika aj jej zahraniční obchodní partneri zostanú výrazne zasiahnutí pandemiou počas 2 mesiacov. Výkon ekonomiky klesne výrazne najmä v druhom štvrtroku a to naprieč sektormi služieb, priemyslu a stavebníctva. V druhej polovici roka očakávame postupné oživenie, hoci nie rovnomerne v každom sektore, keďže čiastočné obmedzenia môžu stále pretrvávať. Predkrízový výkon by mala ekonomika dohnať až koncom roku 2021.

Zamestnanosť v roku 2020 výrazne klesne a z trhu práce ubudne 88 tis. pracovných miest. Ľudia prídu o prácu najmä vo vybraných sektoroch služieb (turizmus, stravovacie služby, maloobchod, či doprava), ale aj v priemysle a stavebníctve. Vládne opatrenia na udržanie zamestnanosti však budú narástť nezamestnanosti tlmieť. Predpokladáme, že bez týchto opatrení by došlo k výraznejšiemu prepúšťaniu a nezamestnanosť by bola o takmer 20 tis. osôb vyššia. Zlepšenie situácie na trhu práce predpokladáme od druhého polroka 2020, avšak bude len postupné a predkrízovú úroveň zamestnanosti na horizonte prognózy nedosiahneme. Zrkadlovo, miera nezamestnanosti v roku 2020 stúpne na 8,8 %. V ďalších rokoch bude klesať, ale stále sa bude nachádzať nad predkrízovou úrovňou.

Priemerná nominálna mzda v roku 2020 zvoľní tempo a zvýši sa len o 1,6 %. Oproti roku 2019 a februárovej prognóze ide o výrazné spomalenie najmä v súkromnom sektore. Vývoj priemernej mzdy bude tlmeneý veľkým množstvom poberateľov dávky ošetrovného a nemocenskej dávky aj nižšou mzdou plynúcou zo skrátených úväzkov. Reálna mzda bude pre výpadok ekonomickej aktivity stagnovať. V ďalších rokoch sa dynamika miezd obnoví spolu so spevnením trhu práce.

Inflácia v roku 2020 spomalí na 1,7 %. Zníženie je výsledkom najmä výrazného poklesu cien ropy pre nižší dopyt, ale aj cenovú vojnu jej producentov. Nižšia cena ropy stlmí aj rast cien potravín v dôsledku nižších cien vstupov v poľnohospodárstve. Ceny služieb a obchodovateľných tovarov zareagujú na prepád ekonomiky s oneskorením. Regulované ceny sú ovplyvnené zvýšením cien elektrickej energie od januára tohto roka.

Riziká prognózy sú negatívne. Neistá dĺžka pandémie aj opakované návraty ochorenia môžu ekonomický prepád prehĺbiť. Globálne dodávateľské reťazce sa môžu narušiť a ich opätovné skordinovanie môže trvať dlhšie, čo spomalí oživenie. V neposlednom rade môžu firmy v manažmente rizík viac zohľadňovať potrebu likviditnej rezervy na úkor tvorby investícií a väčší dôraz sa môže klásť na geografickú diverzifikáciu dodávateľov.

4 Plánované opatrenia v štrukturálnych témach

Táto kapitola popisuje opatrenia, ktoré sa vláda SR zaväzuje plniť podľa *Programového vyhlásenia na roky 2020 až 2024* (PVV)⁸⁰. Opatrenia sa týkajú oblastí ekonomiky, vzdelávania, sociálnej agendy, životného prostredia, verejnej správy a vymožitelnosti práva. Nasledujúca tabuľka zároveň zhrňa najdôležitejšie plánované opatrenia na obdobie najbližších dvoch rokov, ktoré reagujú na jednotlivé špecifické odporúčania Rady (CSR). Tieto opatrenia sú ďalej rozpisované v nasledujúcich podkapitolách.

CSR	Názov úlohy	Termín	Gestor
1	Zavedenie výdavkových stropov a zohľadňovanie identifikovaných úspor z revízií výdavkov v rezortných limitoch	30.6.2021	MF SR
1	Zverejnenie hlavných výsledkových cieľov ministerstiev v rozpočte	31.12.2020	MF SR
1	Sfunkčnenie programového rozpočtovania	30.6.2021	MF SR
1	Dôchodková reforma	31.12.2020	MF SR, MPSVR SR
1	Zavedenie predvolenej sporiacej stratégie pre sporiteľov v druhom pilieri	31.12.2020	MPSVR SR
1	Analýza spotreby zdravotnej starostlivosti k reforme nemocničnej siete (stratifikácia nemocníc)	30.9.2020	MZ SR
1	Implementácia odporúčaní revízie výdavkov na zdravotníctvo	31.12.2020	MZ SR
1	Revízia výdavkov na dlhodobú starostlivosť	31.12.2020	MF SR, MZ SR, MPSVR SR
1	Lepšie riadenie a posudzovanie investícií a financovanie len najnávrátnejších projektov	31.12.2020	MF SR
1	Analyticky podložené a prioritované investičné plány napojené na rozpočet	30.9.2020	Kapitoly, MF SR ⁸¹
2	Vyššia kvalita a lepšia podpora učiteľov	30.6.2021	MŠVVŠ SR
2	Prepojenie vzdelávania a potrieb trhu práce	31.12.2020	MŠVVŠ SR
2	Dokončenie procesu prípravy pre fungovanie Slovenskej akreditačnej agentúry pre vysoké školstvo a príprava metodiky pre periodické hodnotenie tvorivej činnosti vysokých škôl	31.12.2020	MŠVVŠ SR
2	Zlepšovanie efektívnosti a účinnosti služieb zamestnanosti so zameraním sa na znevýhodnené skupiny (zavedenie profilácie klientov)	30.6.2021	MPSVR SR
2	Zlepšenie podmienok zamestnanosti pre rodičov s malými deťmi (nárokovateľnosť miesta v materskej škole, dostupné kapacity zariadení starostlivosti o deti)	30.6.2021	MPSVR SR, MŠVVŠ SR
2	Integrácia ohrozených skupín, najmä marginalizovaných rómskych komunít (vzdelávanie, trh práce, sociálna inklúzia a iné oblasti)	31.12.2020	MPSVR SR, MŠVVŠ SR, MV SR, ÚSVRK
3	Schválenie harmonogramu a implementácia revízie výdavkov na informatizáciu	31.12.2023	ÚPVII, MF SR ⁸¹
3	Príprava stratégie a akčného plánu na obdobie 2020 až 2024 na zlepšenie postavenia Slovenska v indexe digitálnej ekonomiky a spoločnosti (DESI)	31.12.2020	ÚPVII
3	Schválenie balíka opatrení na znižovanie administratívnej záťaže podnikania (<i>Lex Korona</i> rezortu hospodárstva)	31.12.2020	MH SR
3	Zlepšenie verejnej dopravy (Národný plán dopravnej obsluhy verejnou osobnou dopravou, návrh zákona o verejnej osobnej doprave)	31.12.2021	MDV SR, MF SR ⁸¹
3	Zlepšenie fungovania a hospodárenia spoločností v rezorte dopravy	31.12.2020	MDV SR, MF SR ⁸¹

⁸⁰ Programové vyhlásenie vlády SR

⁸¹ Vecné zapojenie MF SR cez Útvár hodnoty za peniaze.

3	Zvýšenie výdavkov na údržbu a rekonštrukciu ciest I. triedy, mostov a najviac využívaných železničných tratí	30.9.2021	MDV SR, MF SR
3	Zjednotenie a zefektívnenie dokumentácie a postupov pre EIA, územné a stavebné konanie	31.10.2020	MDV SR, MŽP SR
3	Začatie pozemkových úprav v 120 katastrálnych územiach	31.12.2020	MPRV SR
3	Zvýšenie podielu zeleného verejného obstarávania	31.12.2020	MŽP SR, ÚVO
4	Implementácia opatrení na zefektívnenie súdov na základe <i>Správy k stave justície</i> (CEPEJ 2017)	31.12.2020	MS SR
4	Zvýšenie dôveryhodnosti a efektívnosti súdov a prokuratúry úpravou výberového procesu	31.12.2020	MS SR
4	Lepšia kontrola preukazovania majetku a zavedenie funkčného mechanizmu hmotnej zodpovednosti a trestania pochybení verejných funkcionárov	31.12.2021	MS SR, MV SR
4	Zvýšenie transparentnosti zmlúv, verejných funkcií a rozhodovania samospráv	31.12.2020	MS SR, MV SR
4	Zabezpečiť plnú funkčnosť Úradu na ochranu oznamovateľov korupcie	31.12.2020	ÚV SR
4	Implementácia <i>Akčného plánu na posilnenie boja proti korupcii a podvodom v oblasti EÚ fondov</i>	31.12.2020	ÚPVII

Hlavné reformné priority Programového vyhlásenia vlády na roky 2020 až 2024

Vláda významne posilní riadenie rozpočtu na dosiahnutie vyššej efektívnosti a transparentnosti verejných financií. V súlade s programovým vyhlásením sa zabezpečí funkčné trojročné rozpočtovanie a zlepšenie proticyklickej funkcie verejných financií zavedením viacročných záväzných výdavkových stropov. Opatrenia revízií výdavkov budú do rozpočtu zapracované úpravou rezortných základných scenárov. Vláda sfunkční programové rozpočtovanie a zabezpečí lepšiu prípravu investičných projektov s dôsledným uplatňovaním princípov *hodnoty za peniaze*. Kvalitu rozpočtu podporí rozšírenie okruhu položiek kontrolovaných výbormi pre makroekonomické a daňové prognózy o úrokové výdavky, vybrané nedaňové príjmy a niektoré zákonom stanovené výdavky. Vláda tiež zvýši transparentnosť a zrozumiteľnosť rozpočtu častejším a zrozumiteľným informovaním o jeho príprave a plnení. Zadefinuje sa nová stratégia riadenia štátneho dlhu podložená analýzou rizík a nákladov v súlade s najlepšou praxou vo svete.

V daňovej oblasti sa cieľ jednoduchší prorastový daňový mix, prioritou je aj znižovanie daňových únikov na DPH. V daňovom mixe sa bude uprednostňovať zdaňovanie spotreby, majetku a negatívnych externalít namiesto aktivity. Prehodnotí sa tiež efektívnosť úľav a výnimiek na strane daní a odvodov s cieľom zjednodušiť daňovo-odvodový systém. Zjednotenie výberu daní, ciel a odvodov (UNITAS) má prispieť aj k zníženiu administratívnej záťaže. Cieľom je tiež dosahovať medzinárodne porovnateľné výsledky v boji proti daňovým únikom cez zvýšenie efektívnosti finančnej správy. Dôjde k posilneniu analytických kapacít Finančnej správy SR so zameraním na efektívnejší manažment rizík a na podporu adresných opatrení na zvyšovanie efektivity výberu daní. Zároveň sa plánuje každoročne zverejňovať podrobná správa o únikoch na jednotlivých daniach. Súčasťou návrhov na ich zníženie bude zohľadnenie behaviorálnych aspektov. Na tento účel bude na MF SR zriadený špecializovaný útvar.

Vláda prijme reformu zlepšujúcu finančnú udržateľnosť dôchodkového systému. V prvom pilieri sa posilní väzba dôchodkových výdavkov na demografický vývoj a zvýši sa spravodlivosť a transparentnosť systému. V druhom pilieri je prioritou zvýšenie výnosnosti úspor. S cieľom zamedzenia častých zmien v dôchodkovom systéme a zvýšenia jeho kredibility sa navyše vláda zaviazala prijať ústavný zákon definujúci základné prvky prvého a druhého piliera.

V sektore zdravotníctva sa vláda zaviazala k reforme siete poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, najmä nemocničnej siete. Dôjde k zadefinovaniu základného balíka garantovanej starostlivosti s ohľadom na časovú a geografickú dostupnosť. Následne sa zaktualizuje sieť poskytovateľov ambulantnej starostlivosti, pričom sa tiež zjednoduší otváranie nových ambulancií v regiónoch s nedostatkom lekárov. Pre definované spádové oblasti budú vytvorené ambulancie urgentnej starostlivosti s nepretržitou prevádzkou. Zreformuje sa sieť nemocníc na zabezpečenie dostupnosti, efektivity a kvality poskytovaných služieb. Financovanie nemocníc zabezpečí pokrytie ich oprávnených nákladov a zároveň vytvorí priestor na systematickú obnovu ich prístrojového vybavenia a infraštruktúry. Investície budú smerovať aj do výstavby nových nemocníc. Bude sa pokračovať v projektoch výstavby v Banskej Bystrici, Martine a Bratislave-Rázsochách. Vláda oznámila aj začiatok nového projektu nemocnice v Košiciach a zaviazala sa k začatiu výstavby aspoň dvoch moderných regionálnych nemocníc. Vláda sa zaviazala k zlepšeniu prístupu ohrozených skupín k zdravotnej starostlivosti

Vláda sa zaviazala zvyšovať kvalitu na všetkých úrovniach vzdelávania. Prioritou vlády zostáva dorovnanie priemerných plátov učiteľov na úroveň zamestnancov s rovnakých stupňom vzdelania aspoň na priemer krajín OECD podľa možnosti rozpočtu. Otvorí sa diskusia o zvyšovaní kvality v regionálnom školstve spojenej s vyhodnocovaním vynaložených prostriedkov. Pre zvyšovanie kvality vzdelávania na vysokých školách sa upraví platové hodnotenie VŠ učiteľov, obsadzovanie funkčných miest docentov a profesorov sa bude odvíjať od výstupov a nebude viazané na tituly. Prehodnotí sa systém vnútorného riadenia VŠ a podporí sa pôsobenie Slovenskej akreditačnej agentúry pre vysoké školstvo. Cieľom je zredukovať počet študijných odborov a programov vyšších stupňov a podporiť vysoké školy, ktoré majú potenciál konkurencieschopnosti v medzinárodnom meradle. Vláda bude presadzovať riešenia k systémovej zmene financovania vysokých škôl s previazaním na kvalitu. Dokončí sa transformácia Slovenskej akadémie vied

(SAV). Posilní sa ďalšie vzdelávanie dospelých s výraznejším zapojením stredných odborných a vysokých škôl.

Vláda bude venovať zvýšenú pozornosť inklúzii vo vzdelávaní. Zámerom je postupné zavádzanie nárokovateľnosti miesta v predškolskom vzdelávaní pre deti od troch rokov so súbežným navýšovaním kapacít škôlok. Pre zvýšenie kapacít sa legislatívne upravia možnosti pre vstup alternatívnych foriem predškolského vzdelávania, ako napríklad firemné škôlky. Kapacity zariadení služieb starostlivosti o deti budú navýšené aj v súvislosti so sflexibilnením rodičovského príspevku. Pre podporu zdravotne a sociálne znevýhodnených detí a žiakov sa navýši počet odborných zamestnancov a pedagogických asistentov v škôlkach a na školách s nárokovateľnosťou na tieto služby. Vláda bude taktiež podporovať opatrenia, ktoré zamedzia predčasnému ukončeniu školskej dochádzky, či opakovaniu ročníkov a následnému opusteniu školského systému bez vzdelania a potrebnej kvalifikácie. Zváži sa posilnenie štatútu Úradu splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity voči relevantným ministerstvám.

Pre zapojenie znevýhodnených skupín na trhu práce vláda podporí skvalitňovanie služieb zamestnanosti, lepšie nastavenie pomoci v hmotnej núdzi a dostupnosť bývania. V rámci aktívnych opatrení trhu práce sa zabezpečí presun z menej účinných programov na účinnejšie a zefektívnia sa odborné a individualizované poradenské služby. Zlepší sa stav zamestnávania ťažko zdravotne postihnutých osôb na otvorenom trhu práce, s dôrazom na vzdelávanie a zvyšovanie kvalifikácie. Podporí sa viac motivačná a diferencovaná pomoc v hmotnej núdzi a rozvoj sociálnej ekonomiky. Zváži sa zavedenie inštitútu asistenta pracovného začlenenia pre znevýhodnené skupiny na trhu práce. Rozšíri sa okruh poberateľov príspevku na bývanie. Vypracuje sa strategický plán a následne sa vytvoria podmienky pre rozšírenie možností poskytovania bývania v oblasti nájomného bývania.

K ďalšiemu odbúravaniu administratívnej záťaže prispeje elektronizácia verejnej správy a digitalizácia ekonomiky. Vláda pripraví a bude realizovať stratégiu prechodu Slovenska k „Smart Country“. Zabezpečí sa jeden unikátny portál na podávanie hlásení a výkazov spolu s návodom na ich vyplnenie, vysvetlením zákonných predpisov pre firmy a prehľadom povinností občana a podnikateľa voči všetkým orgánom štátnej/verejnej správy. Na zjednodušenie a urýchlenie výstavby a zvýšenie transparentnosti sa zefektívnia stavebné konania. Vláda bude implementovať opatrenia na zvyšovanie nákladovej efektívnosti navrhované revíziou výdavkov na informatizáciu.

Pre zvýšenie konkurencieschopnosti krajiny sa vláda zaväzuje zlepšiť postavenie Slovenska v rebríčku vnímania korupcie o 20 miest. Zefektívnia sa pravidlá pre kontrolu majetku verejných funkcionárov s povinnosťou deklarovania zmeny v majetku. Podľa odporúčania medzinárodných inštitúcií sa zriadi nezávislá inštitúcia s agendou kontroly majetkových priznaní, etiky a konfliktu záujmov verejných funkcionárov. Trestný čin prikrmovania podľa vzoru rakúskej úpravy postihne také korupčné správanie, pri ktorom nie je zrejmé a preukázateľná súvislosť medzi prijatím (poskytnutím) úplatku a konaním v rozpore s povinnosťami. Zavedie sa osobitný register pre lobistov s údajmi o vykonávaní lobingu, aj s informáciami o ich klientoch, nákladoch a odmene za činnosť lobistu. Zvýši sa transparentnosť výberových konaní a zavedie sa jednotný výberový proces pre štátnu správu. Prijmú sa opatrenia na zlepšenie kontroly verejného obstarávania posilnením postavenia a nezávislosti Úradu pre verejné obstarávanie. Vytvoria sa centrá zdieľaných podporných služieb pre zefektívnenie verejného obstarávania v regiónoch.

Vláda sa zaviazala prijať opatrenia na zefektívnenie súdnictva, prokuratúry a polície v odhaľovaní korupcie a trestných činov. Ústavným zákonom sa zreformuje výberový proces členov Súdnej rady SR. Reforma súdnej mapy bude jedným z nástrojov na dosiahnutie efektívnej justície a pretrhnutie korupčných väzieb v justícii, ako aj na špecializáciu sudcov na hlavné agendy na úrovni okresných aj krajských súdov. Podľa možností rozpočtu sa zavedie adekvátne platové ohodnotenie zamestnancov súdov a vytvoria sa im možnosti kariérneho rastu. Celoplošne sa zavedú časové rámce na rozhodovanie v jednotlivých veciach (dokedy má byť aká vec ukončená), priebežné sledovanie po súdoch, agendách, sudcoch, pričom tieto údaje budú zverejnené. Zefektívni sa správa súdov založená na princípe *hodnoty za peniaze* na základe odporúčania Európskej komisie pre efektívnu justíciu (CEPEJ). Presadí sa transparentné výberové konanie v prokuratúre podľa štandardov pre kandidátov na funkciu ústavného sudcu. Prehodnotí sa aktuálny stav legislatívy, štruktúry, materiálno-technického vybavenia a personálneho zabezpečenia a vytvoria sa

podmienky na vypracovanie Stratégie rozvoja Policajného zboru s výhľadom do roku 2024. Zákonom sa zabezpečí uplatňovanie motivačných nástrojov v systéme odmeňovania policajtov.

V oblasti životného prostredia vládny program reaguje na aktuálne výzvy v oblasti klimatických zmien a ochrany ovzdušia. Podporí sa prechod na uhlíkovo neutrálnu hospodárstvo do roku 2050 a podporia sa obnoviteľné zdroje energie. Vytvoria sa podmienky na zníženie emisií z domácností a takisto aj z dopravy, napríklad spoplatnením vjazdu osobných automobilov do centier miest. Navrhne sa zrušenie dotácií na fosílny palivá a odstránia sa výnimky v spotrebných daniach s prihliadnutím na oblasti so zlou kvalitou ovzdušia a sociálne slabšie skupiny. Posilní sa kontrola výkonu štátnej správy pri ochrane životného prostredia a vymáhateľnosť práva v životnom prostredí. Zabezpečí sa jednotná správa chránených území a zväži sa právna subjektivita správ národných parkov. Uskutoční sa reforma fungovania Environmentálneho fondu a výdavky na životné prostredie budú posudzované v súlade s princípmi *hodnoty za peniaze*. Motivácia k triedeniu odpadov sa dosiahne progresívnym zvyšovaním poplatku za skládkovanie odpadov a zavedením povinnosti množstvového zberu odpadov. Podporí sa budovanie verejných kanalizácií a zabezpečí sa dostatok pitnej vody v regiónoch.

4.1 Fiškálna politika a verejné financie

Priorita vlády je návrat ku zdravým verejným financiám pri rešpektovaní európskych aj národných rozpočtových pravidiel. Cieľom je stabilizácia verejného dlhu v pomere k HDP postupným znižovaním deficitu hospodárenia verejnej správy. Prijatím dôležitých zmien v dôchodkovom systéme sa zlepši aj dlhodobá udržateľnosť verejných financií. Podniknú sa kroky na zvýšenie efektívnosti výberu daní s dlhodobým cieľom dosahovať aspoň úroveň priemeru krajín EÚ. Zabezpečí sa funkčné trojročné rozpočtovanie a zlepšenie proticyklickej funkcie verejných financií pomocou výdavkových stropov. Zvýši sa dôveryhodnosť rozpočtu a posilní sa oddelenie politického rozhodovania od expertnej práce na rozpočte. Posilní sa rozpočtovanie orientované na výsledky a informovanie o cieľoch verejných politík. Zadefinuje sa nová stratégia riadenia štátneho dlhu podložená analýzou rizík a nákladov v súlade s najlepšou praxou vo svete. Posilní sa úloha rezortu financií pri hodnotení investičných projektov.

		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Cieľ 2020
Ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti (GAP)⁸² (% HDP)	SK	9,2	7	4	1,9	1,4	0,4	0,8	1,2	1,6	4,2	0,0 ⁸³
	EÚ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Efektívnosť výberu DPH (% HDP)	SK	47,4	49,5	44,2	47,4	49,0	49,6	50,0	51,7	51,7	-	-
	EÚ	53,1	53,7	53,6	53,4	54,7	53,9	54,9	55,6	56,6	-	-
Medzera DPH (% potenciálneho výnosu)	SK	31,1	33,2	36,7	32,2	29,2	27,8	22,9	20,9	20,3	17,5	-
	EÚ	-	-	-	15,0	14,1	12,9	12,2	11,2	-	-	-

Cieľ dlhodobej udržateľnosti verejných financií sa v roku 2019 vzdialil. Základným cieľom rozpočtovej politiky je zabezpečenie efektívnych a dlhodobo udržateľných verejných financií podporujúcich udržateľný hospodársky rozvoj a zvyšovanie kvality života v kontexte starnutia obyvateľstva a pri zohľadnení podmienených záväzkov. Tento cieľ je zakotvený aj v ústavnom zákone o rozpočtovej zodpovednosti a ovplyvňuje tým pravidelnú aktualizáciu stratégie riadenia verejných financií. Podľa správy Rady pre rozpočtovú zodpovednosť (RRZ) z apríla 2020 dosiahol ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti za rok 2019 hodnotu 4,2 % HDP. Na dosiahnutie stavu dlhodobej udržateľnosti by tak bolo potrebné (nad rámec predpokladov základného scenára) prijať v strednodobom horizonte dodatočné opatrenia v rovnakej výške.

Po zohľadnení negatívnych vplyvov koronakrízy sa dlhodobá udržateľnosť zhorší⁸⁴ a na zásadnejšie zníženie rizík bude potrebná kombinácia reforiem dôchodkového systému s výraznejším zlepšením počítačovej pozície. Naplnenie rozpočtových cieľov Programu stability, znížením schodku hospodárenia na 2,9 % HDP do roku 2023, by zredukovalo riziká dlhodobej udržateľnosti bez zmien dôchodkového systému len mierne. Vláda sa preto v programovom vyhlásení vlády zároveň prihlásila k reforme dôchodkového systému s cieľom zlepšiť jeho finančnú udržateľnosť. Vláda preto v súlade so svojím programovým vyhlásením prijme reformu dôchodkového systému na zlepšenie jeho udržateľnosti. V prvom pilieri sa posilní väzba dôchodkových výdavkov na demografický vývoj, zvýši sa spravodlivosť a transparentnosť systému. V druhom pilieri je prioritou zvýšenie výnosov úspor dobre nastavenou investičnou politikou.

Riadenie rozpočtu cez výdavkové stropy

Vláda sa v programovom vyhlásení zaviazala zabezpečiť funkčné trojročné rozpočtovanie a zlepšenie proticyklickej funkcie verejných financií pomocou výdavkových stropov⁸⁵. Zavedú sa záväzné rozpočtové pravidlá na strednodobom horizonte ukotvením výdavkových stropov a sfunkčnením programového rozpočtovania. Výdavkové stropy budú určované na strednodobom horizonte a budú

⁸² Údaje sú dostupné iba pre Slovensko.

⁸³ Ide o cieľ, ktorý implicitne vyplýva z [ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti](#), z článku 2 písmeno c). Nulovú medzeru udržateľnosti však nemožno považovať za explicitný cieľ novej vlády, s konkrétnym termínom dosiahnutia, ale ide o technický benchmark. Indikátor bol definovaný v rámci analýzy [Prehľad štrukturálnych indikátorov \(december 2011\)](#) ako doplnok k indikátorom Stratégie EÚ 2020.

⁸⁴ RRZ odhaduje potrebu dodatočných opatrení po zohľadnení negatívnych efektov COVID-19 vo výške 4 % HDP (teda spolu 8 % HDP).

⁸⁵ Limity verejných výdavkov v súlade s terminológiou podľa ústavného zákona č. 493/2011 o rozpočtovej zodpovednosti.

motivovať k dosiahnutiu dlhodobej udržateľnosti verejných financií. Pokryjú čo najviac položiek rozpočtu verejnej správy, pričom budú zohľadňovať aj dodatočné opatrenia v daniach a odvodoch. Zavedú sa aj jasné pravidlá na tvorbu a použitie rezerv a zohľadnenie budúcich záväzkov pri významných rozhodnutiach. Efektívny a dátami podložený výdavkový strop podporí aj koncept *hodnoty za peniaze*. Opatrenia revízií výdavkov budú do rozpočtu zapracované úpravou rezortných základných scenárov. Ostávajúci alebo chýbajúci fiškálny priestor voči stanoveným výdavkovým stropom určí potrebu dodatočnej konsolidácie alebo možnosť dodatočných hodnotových opatrení.

Posilnenie nezávislých výborov pri tvorbe rozpočtu

Zvýši sa dôveryhodnosť rozpočtu a posilní sa oddelenie politického rozhodovania od expertnej práce na rozpočte. Prognózy makroekonomického vývoja, daňových príjmov a ďalších položiek rozpočtu, ktorých vývoj určuje ekonomický a demografický vývoj, nie sú predmetom politického rozhodovania a budú tvorené nezávislými expertmi. Rozšíria sa kompetencie nezávislých výborov pre makroekonomické a daňové prognózy o prognózu položiek ako: úrokové výdavky, vybrané nedaňové príjmy (napríklad dividendy) a niektoré zákonom stanovené výdavky (sociálne dávky, penzie, výdavky zdravotného poistenia atď.). Tieto prognózy sa budú v plnej miere preberať do rozpočtu verejnej správy.

Nová stratégia riadenia štátneho dlhu

Vláda zdefiniuje novú stratégiu riadenia štátneho dlhu podloženú analýzou rizík a nákladov v súlade s najlepšou praxou. Stratégia bude vychádzať z kľúčových faktorov, ktoré vplyvajú na náklady štátneho dlhu: úzka ekonomická previazanosť slovenskej ekonomiky s eurozónou, monetárna politika určená ECB, relatívne vysoká kreditná prirážka pri dlhých splatnostiach a fakt, že Slovensko je relatívne malý emitent štátnych dlhopisov v rámci eurozóny. Okrem implementácie novej stratégie sa zavedie každoročný verejný odpočet ako súčasť procesu riadenia dlhu.

Transparentnosť a zrozumiteľnosť rozpočtu

Vláda posilní rozpočtovanie orientované na výsledky a informovanie o cieľoch verejných politík. Stanovia sa výsledkové ciele pre jednotlivé ministerstvá v rozpočte verejnej správy a bude ich pravidelne verejne hodnotiť.

Vláda zvýši transparentnosť a zrozumiteľnosť rozpočtu častejším a zrozumiteľným informovaním o rozpočte, jeho priebežnom plnení a úpravách cez rozpočtové opatrenia. Priebežné plnenie rozpočtu verejnej správy, vrátane odhadov MF SR pre príjmy, výdavky, saldo a dlh verejnej správy, bude vláda odpočítavať aj v *Polročnej správe o plnení rozpočtu verejnej správy*. Zrozumiteľnosť rozpočtu pre každého zabezpečí „*Rozpočet pre ľudí*“, ktorý bude prístupným jazykom informovať o prioritách rozpočtu, o jeho udržateľnosti aj zdrojoch financovania. Externú transparentnosť vláda podporí aj zverejňovaním prehľadných, otvorených, strojoivo spracovateľných údajov o verejných financiách, ako aj dnes nezverejňovaných údajov o hospodárení štátnych podnikov.

Posilnenie postavenia Rady pre rozpočtovú zodpovednosť

Transparentnosť verejných financií podporí dialóg s Radou pre rozpočtovú zodpovednosť na partnerskej úrovni a v súlade s princípom „dodržiuj alebo vysvetli“. Stanoviská RRZ k návrhu rozpočtu verejnej správy a správy o dlhodobej udržateľnosti verejných financií budú prezentované na rokovaní vlády a NR SR. Predseda RRZ bude môcť na vlastnú žiadosť vystúpiť na zasadnutí výboru NR SR pre financie a rozpočet a na rokovaní vlády.

Lepšie riadenie investícií

Vláda zabezpečí lepšiu prípravu investičných projektov s dôsledným uplatňovaním princípov hodnoty za peniaze. V dlhodobých strategických plánoch budú zadané jasné, analyticky podložené priority (prioritizácia sa stane povinnou pre všetky rezorty), zjednotia sa štandardy na prípravu projektov, aby boli navzájom porovnateľné, zvýši sa transparentnosť projektovej prípravy. Transparentné a priorizované plány prípravy investícií budú pravidelne vyhodnocované a pravidelne aktualizované.

Vláda posilní úlohu MF SR a Útvaru hodnoty za peniaze pri riadení investícií a investičného rozpočtu.

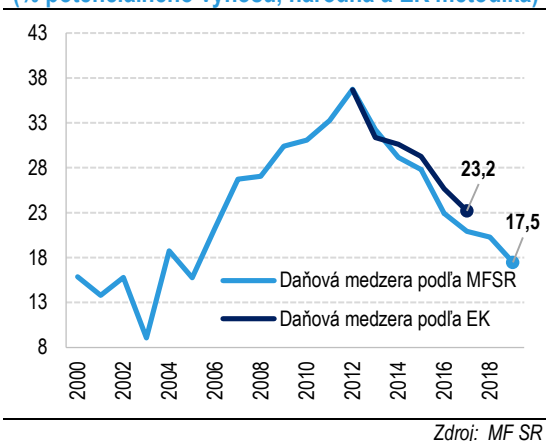
Vytvorí sa kapacity na prípravu a kontrolu projektov počas všetkých fáz životného cyklu investícií od prípravy až po finálne odovzdanie. Zjednoduší sa investičný proces, dopracujú metodiky, budú sa vyberať najlepšie projekty, posilnia sa kapacity na rezortoch, zreviduje sa legislatíva a pravidlá s cieľom optimalizovať náklady a dosiahnuť najlepšie prínosy investičných projektov. Takto bude systematicky zabezpečená najlepšia možná efektívnosť investičných projektov nad 1 mil. eur.

Efektívnosť výberu daní

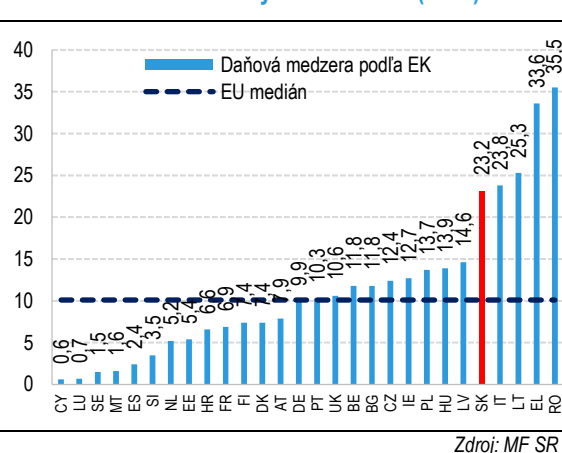
Prioritou vlády je jednoduchší prirastový daňový systém. V daňovo-odvodovej oblasti bude dôraz na opatrenia s potenciálom zvýšiť ekonomický rast Slovenska. Preferované bude zvýšenie podielu zdaňovania spotreby, majetku a negatívnych externalít, namiesto zdaňovania ekonomickej aktivity. Prehodnotí sa účelnosť daňovo-odvodových výnimiek a úľav, ktoré v súčasnosti dosahujú výšku 1,6 miliardy eur. Obnovuje sa vízia zjednotenia výberu daní, cieľ a odvodov (UNITAS).

Prioritou je tiež dosahovať medzinárodne porovnateľné výsledky v boji proti daňovým únikom spolu so zvyšovaním efektívnosti finančnej správy. Od roku 2012 sa znížila medzera výberu na DPH z vrcholu okolo 37 % potenciálneho výberu dane na 17,5 %, čo je pokles o viac ako polovicu. Na základe posledných údajov z národnej metodiky došlo k opätovnému poklesu medzery DPH aj v roku 2019. Zároveň došlo k revízii úrovne medzery DPH smerom nadol o 3 p.b. kvôli hĺbkovej revízii časových radov (tzv. benchmarková revízia). Pozitívny trend poklesu je potvrdený aj v rámci metodiky využívanej v rámci EÚ, ktorá pre rok 2017 odhadla daňovú medzeru na úrovni 23,2 %, čo však stále predstavuje piatu najvyššiu úroveň medzery na DPH v rámci EÚ v danom roku.

Graf 13: Daňová medzera na DPH
(% potenciálneho výnosu, národná a EK metodika)

Graf 14: Daňové medzery na DPH v EÚ (2017)

Plnenie cieľov Finančnej správy SR bude každoročne vyhodnocované vo výročnej správe. Ciele budú v oblastiach zahŕňajúcich integritu informácií o registrovaných daňových subjektoch, riadenie rizík, podpora dobrovoľného platenia daní, včasné podávanie daňových priznaní a platenie daní, správnosť informácií v daňových priznaniach, riešenie daňových sporov, manažment výberu daňových príjmov a transparentnosť a zodpovednosť voči verejnosti a vláde. Výrazne sa posilní aj transparentnosť a zodpovednosť voči verejnosti a vláde. Na podporu adresných opatrení zvyšovania efektivity výberu daní budú posilnené analytické kapacity finančnej správy. Vďaka tomuto sa bude každoročne zverejňovať podrobná správa o veľkosti únikov na jednotlivých daniach a dôvodoch únikov.

V najbližšom čase bude znižovanie daňovej medzery najviac závisieť od možností analytického využitia dát z nového zavedeného nástroja eKasa. Nástroj by mal mať pozitívny vplyv na uzatváranie medzery na DPH najmä v odvetviach maloobchodu, služieb a ubytovacích a stravovacích služieb. Projekt eKasa sa implementoval s oneskorením. Podnikatelia sa k systému eKasa postupne začali pripájať v priebehu roka 2019. Pôvodný termín používania eKasy pre všetky podnikateľské subjekty bol posunutý z júla 2019 na január 2020 s cieľom poskytnúť viac času na obstaranie certifikovaných pokladníc. Aktuálne je eKasa plne funkčná.

4.2 Vzdelávanie, veda a inovácie

Napriek prijatým opatreniam výsledky potvrdzujú dlhodobý trend zaostávania v oblasti vzdelávania. Dlhodobé podfinancovanie spolu s nedostatočnou podporou pedagogických zamestnancov sa prejavuje hlavne v zaostávaní základného školstva. Prioritou v oblasti školstva zostáva podľa programového vyhlásenia zvyšovanie plátov učiteľov podľa možností rozpočtu. Rezort školstva pokračuje v podpore aktérov v školstve, nastavením kritérií pre inovácie štátnych vzdelávacích programov a podporou profesijného rozvoja pedagogických a odborných zamestnancov. Pre zvýšenie efektivity vynaložených prostriedkov sa pripraví zákon o financovaní škôl a školských zariadení. Revízia výdavkov na skupiny ohrozené chudobou a sociálnym vylúčením poskytuje návrhy opatrení pre posilňovanie inkluzívneho prístupu vo vzdelávaní. Podporí sa implementácia povinného predprimárneho vzdelávania. Pokračuje sa v aktivitách pre zosúladovanie vzdelávania a pracovného trhu na stredných odborných školách. Pripravujú sa podmienky a finančné nástroje na podporu profesijne orientovaných bakalárskych programov s cieľom ich zvýšenie vo VŠ vzdelávaní. Očakáva sa schválenie a postupná implementácia akreditačných štandardov. V oblasti celoživotného vzdelávania sa spustí implementácia systému overovania zručností nadobudnutých mimo formálneho systému vzdelávania.

Výsledkové indikátory pre vzdelávanie, vedu a inovácie

		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Cieľ 2020
PISA	SK	488	-	-	472	-	-	463	-	-	469	-	505
(priemer dosiahnutých bodov)	OECD	494	-	-	495	-	-	490	-	-	489	-	-
Predčasné ukončenie školskej dochádzky	SK	4,9	4,7	5,1	5,3	6,4	6,7	6,9	7,4	9,3	8,6	8,3	6
(% vo vekovej skupine 18 - 24 rokov)	EÚ	14,2	13,9	13,4	12,7	11,9	11,2	11	10,7	10,6	10,5	10,3	10
Citácie na výskumníka	SK	35	36	35	42	41	43	46	55	51	42	-	70
(%, 100 = priemer EÚ)	EÚ	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	-	100
Miera vysokoškolsky vzdelanej populácie	SK	17,6	22,1	23,2	23,7	26,9	26,9	28,4	31,5	34,3	37,7	40,1	40
(% vo vekovej skupine 30 - 34 rokov)	EÚ	32,3	33,8	34,8	36,0	37,1	37,9	38,7	39,1	39,9	40,7	41,6	40
Výdavky na vedu a výskum	SK	0,47	0,61	0,66	0,80	0,82	0,88	1,16	0,79	0,89	0,84	-	1,2
(% HDP)	EÚ	1,93	1,92	1,96	2,00	2,01	2,02	2,03	2,04	2,07	2,12	-	3
High-tech export	SK	5,9	6,6	6,6	8,2	9,6	9,9	10,0	9,7	10,5	9,6	-	14
(% na celkovom exporte)	EÚ	17,1	16,1	15,4	15,7	15,3	15,6	17,0	17,8	17,8	17,9	-	-

Výdavky na vzdelávanie nedosahujú priemer krajín OECD. Verejné výdavky na vzdelávanie sú nízke nielen ako podiel HDP, ale aj ako podiel celkových verejných výdavkov⁸⁶. Zaostávanie je oproti predchádzajúcemu obdobiu výraznejšie v terciárnom sektore a to hlavne kvôli nižšiemu čerpaniu EÚ zdrojov vysokými školami. V roku 2017 bola priemerná mzda učiteľa na ZŠ na úrovni 66 % priemernej mzdy vysokoškolsky vzdelaného zamestnanca. Po realizácii zvýšenia miezd pedagogických zamestnancov v rokoch 2019 a 2020 by mala byť priemerná mzda pedagogických zamestnancov približne na úrovni 71 % mzdy vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov (berúc do úvahy očakávaný celkový rast miezd)⁸⁷.

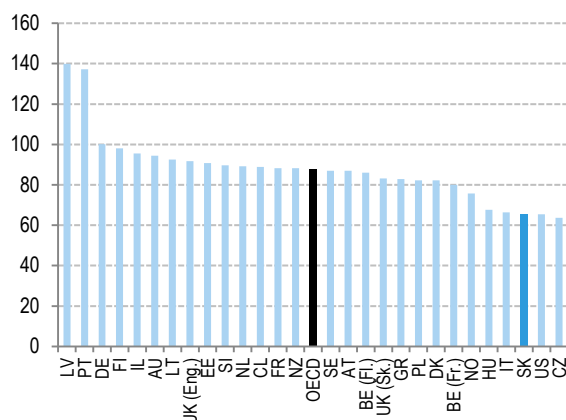
⁸⁶ Verejné výdavky zahŕňajú aj zdroje EÚ, čo vysvetľuje skokové zmeny v čase.

⁸⁷ Odhad IVP na základe Štvrťročného výkazu o práci v školstve 2018, Makroekonomickej prognózy (september 2019), Štvrťročného výkazu o cene práce ISCP (MPSVR SR) 1-04.

A bar chart comparing the share of total expenditure and GDP for primary and tertiary sectors in Slovakia and the OECD average. The Y-axis represents the percentage, ranging from 0 to 9. The X-axis has two main categories: '% celkových výdavkov' (total expenditure) and '% HDP' (GDP). Each category has two sub-categories: 'Primárne a sekundárne' (primary and secondary) and 'Terciárne' (tertiary). For each sub-category, there are two bars: a blue bar for 'Slovensko' (Slovakia) and a light blue bar for 'OECD'. The values are labeled above each bar.

Kategória	Sektor	Slovensko (%)	OECD (%)
% celkových výdavkov	Primárne a sekundárne	6,2	7,9
	Terciárne	2,0	2,9
% HDP	Primárne a sekundárne	2,6	3,2
	Terciárne	0,8	1,2

Graf 16: Priemerné platy učiteľov druhého stupňa ZŠ v pomere k platom zamestnancov s VŠ vzdelaním (% , 2017)

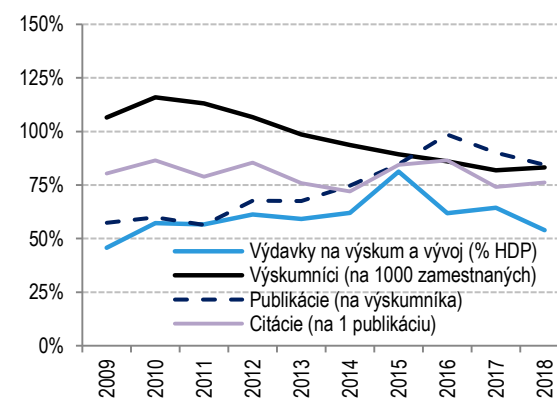

Výsledky medzinárodného testovania PISA 15-ročných z roku 2018 potvrdzujú zaostávanie v oblasti základného školstva. Napriek miernemu zlepšeniu oproti poslednému testovaniu spred 3 rokov sú výsledky Slovenska slabšie ako pred 10 rokmi. Priemerné skóre je stále pod priemerom OECD a aj pod priemerom krajín V3, napriek zvýšeniu priemerného skóre z matematiky⁸⁸. Vplyv socio-ekonomického zázemia sa odráža vo výraznom rozdiel v priemernom skóre najlepšie a najhoršie situovaných žiakov. Slovensko má druhý najvyšší rozdiel v priemernom skóre medzi prvým a posledným decilom v distribúcii socio-ekonomického zázemia v čitateľskej gramotnosti⁸⁹. Vysoký podiel funkčne negramotných žiakov naznačuje⁹⁰, že neuspokojivé výsledky idú nad rámec sociálneho znevýhodnenia⁹¹. Akademický neúspech ovplyvňuje aj podiel mladých ľudí predčasne ukončujúcich vzdelanie. Tento podiel je v medzinárodnom porovnaní relatívne nízky, avšak dlhodobو rastie a vzdďaľuje sa od cieľovej hodnoty pre Slovensko.

The chart displays the average number of employees per company in the manufacturing sector for Slovakia (SK), the OECD average, and the V3 group (Czechia, Hungary, and Poland) from 2006 to 2018. The Y-axis represents the number of employees, ranging from 440 to 510. The X-axis represents the year. SK is shown as a solid blue line, OECD as a solid black line, and V3 as a dashed blue line.

Year	SK	OECD	V3
2006	482	490	498
2009	488	493	495
2012	471	494	502
2015	463	489	490
2018	470	489	495

Graf 18: Vstupy a výstupy pre výskum a vývoj (% priemeru V3)

Zdroj: Eurostat ([rd_e_gerdsc], [rd_p_persocc], [lfsi_emp_a]),
Scimago Journal Rank

⁹¹ Podľa analýzy IEP [Monitorujeme monitor \(2019\)](#) je podiel sociálne znevýhodnených žiakov (žiaci z rodín poberajúcych dávky hmotnej núdzí alebo žiaci z MRK) v deviatom ročníku zhruba na úrovni 10 %. PISA testovania sa zúčastňujú 15-roční žiaci minimálne v 7. ročníku ZŠ, ale aj žiaci stredných škôl a gymnázií, ak spĺňajú vekovú požiadavku. Podiel sociálne znevýhodnených žiakov v tejto vekovej skupine môže byť teda o niečo väčší, ale nie je pravdepodobné, že by bol trojnásobný.

Pre zlepšenie kvality v regionálnom školstve bude nevyhnutné prijať ďalšie opatrenia, avšak zároveň aj zefektívniť implementáciu, monitoring a vyhodnocovanie už prijatých opatrení. Revízia výdavkov na skupiny ohrozené chudobou a sociálnym vylúčením poskytuje analytický základ a návrhy opatrení pre posilňovanie inkluzívneho prístupu vo vzdelávaní⁹². Do budúcnosti bude potrebné pokračovať vo zvyšovaní atraktivity učiteľského povolania a podpore učiteľov⁹³ pri zvyšovaní inkluzívneho prístupu vo vzdelávaní. Rovnako tak bude dôležité výrazne zlepšiť dostupnosť včasnej intervencie a predprimárneho vzdelávania pre sociálne ohrozené skupiny. Zároveň je nevyhnutné zvýšiť pozornosť aj na samotnú implementáciu legislatívnych zmien (napr. dostatok kapacít MŠ pre schválené povinné predprimárne vzdelávanie), doriešenie adresnosti financovania personálnych kapacít pre podporný personál (pedagogickí asistenti, logopédovia a pod.), či koordinovaná implementácia nového modelu atestačných portfólií (napr. vypracovanie dobrých príkladov portfólií, školenia hodnotiteľov a pod.).

Podiel vysokoškolsky vzdelanej populácie má rastúci trend, avšak kvalita vysokoškolského vzdelávania je otázná. Vysokoškolsky vzdelaná populácia v mladších kohortách rastie rýchlejšie ako v ostatných krajinách a dá sa očakávať, že cieľ v roku 2020 sa naplní. Napriek tomu sa kvalita vysokoškolského vzdelávania skloňuje hlavne s vysokým podielom VŠ študentov študujúcich v zahraničí, ktorý narástol na 18,3 %⁹⁴. Odhaduje sa, že približne polovica z nich sa nevráti⁹⁵. Podľa zistení mimovládneho projektu *To dá rozum* slovenskí študenti študujúci v zahraničí deklarujú výrazne lepšiu skúsenosť s kvalitou výučby⁹⁶ a aj s materiálno-technickým vybavením a službami⁹⁷ v porovnaní so slovenskými študentmi študujúcimi na slovenských univerzitách.

Výstupy výskumu a inovačná aktivita sú stále výrazne podpriemerné (Graf 18). Aj keď výdavky na vedu a výskum nedosahujú priemer krajín EÚ a sú nízke aj v porovnaní s krajinami V3, výdavky súkromného sektora kontinuálne rastú⁹⁸. Citácie na výskumníka sú na Slovensku zhruba na úrovni 50 % priemeru EÚ a 75 % priemeru V3 krajín a to aj napriek vysokému dlhodobému podielu doktorandov⁹⁹. Export technicky náročných tovarov stagnuje, avšak výsledky nárastu výskumnej aktivity v súkromnom sektore sa môžu dostaviť s časovým posunom. Predpokladom pre ďalší rozvoj vedy na Slovensku, úspešného zapojenia slovenských výskumníkov do medzinárodného výskumu a zastavenia únikov mozgov bude nevyhnutné nielen zvyšovať výdavky na vedu a výskum, ale aj postupné zvyšovanie finančného ohodnotenia špičkových vedeckých pracovníkov.

Box 2: Kvantifikácia štrukturálneho vplyvu povinného predprimárneho vzdelávania na ekonomický rast Slovenska

Od septembra 2021 sa plánuje zaviesť povinné predprimárne vzdelávanie pre všetky deti od veku piatich rokov. Cieľom je podporiť inklúziu detí zo sociálne znevýhodneného prostredia a vyrovnávať rozdiely v pripravenosti detí pred nástupom na povinnú školskú dochádzku. Opatrenie je v súlade s odporúčaniami medzinárodných inštitúcií a výsledkami výskumu o benefitoch kvalitného predprimárneho vzdelávania.

⁹² Útvár hodnoty za peniaze: Revízia výdavkov na skupiny ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením (marec 2020).

⁹³ Metodické, odbornej aj personálnej.

⁹⁴ Nevážený priemer OECD krajín za rok 2017 je 6 % a mediánová hodnota je 4 %. Najväčší podiel má Luxembursko s hodnotou 75 % (OECD: Education at a Glance, Table B6.3. Mobility patterns of foreign and international students).

⁹⁵ Vo všeobecnosti sa zhruba polovica ľudí odchádzajúca do zahraničia nevracia (IFP komentár: Odliv mozgov, 2016). Podiel VŠ študentov, ktorí sa vracia, je odhadovaný na zhruba 44 % (Miroslav Bahna, 2015).

⁹⁶ Napríklad, podiel študentov v SR odpovedajúcich kladne na otázku ohľadom rozvoja schopnosti riešiť problémy je 44 % a v zahraničí je to 65 %. Pri otázke rozvoja analytického myslenia je podiel na úrovni 31 % a 47 %. Tieto kompetencie sú na druhej strane označené medzi desiatimi najvýznamnejšími kompetenciami, ktorých význam na trhu práce bude už len rásť (Analýza To dá rozum, 2019). Obdobné rozdiely existujú aj pri rozvíjaní čitateľskej a matematicko-logickej gramotnosti, písomného prejavu, podnikavosti a tvorivosti, a práce v skupinách. Podiel študentov v zahraničí, ktorí uvádzajú, že ich škola rozvíja kritické myslenie je viac ako dvojnásobný v porovnaní so študentmi na Slovensku (34 % oproti 75 %).

⁹⁷ Tabuľka T_4.5.2.2. v časti Odchod študentov do zahraničia (Analýza To dá rozum, 2019)

⁹⁸ V roku 2016 podiel súkromných výdavkov na vedu a výskum na HDP prekročil kombinovaný podiel vládnych výdavkov a výdavkov VŠ sektora (Eurostat, [rd_e_gerdsc]).

⁹⁹ EÚ, Research and Innovation, RIO – H2020 PSF

Aktuálne je miera zaškolenosti 5-ročných detí na úrovni 84 %, pričom je výrazne nižšia najmä pri deťoch zo sociálne znevýhodneného prostredia (61 %) ¹⁰⁰. Pri kvantifikácii povinného predprimárneho vzdelávania sa predpokladá, že dve tretiny novo zapojených detí budú pochádzať z nízkeho socioekonomického zázemia. Pri týchto deťoch sa očakáva vysoký benefit z predškolskej dochádzky na ich ďalšiu úspešnosť v škole. Pri zvyšku detí sa používa predpoklad rovnomerného rozdelenia naprieč socio-ekonomickými skupinami spoločnosti.

Odhad IFP ¹⁰¹ ukazuje potenciálny benefit opatrenia vo výške 0,1 % HDP v roku 2040 a 0,3 % HDP v roku 2050. Pri odhade vplyvu jedného roku predškolskej výchovy na ľudský kapitál sa vychádza z údajov OECD ¹⁰². Tie ukazujú, že deti s jedným rokom predškolskej dochádzky získavajú v rámci PISA testovania o 10 bodov viac ako ich rovesníci bez predprimárneho vzdelania po očistení o socio-ekonomické zázemie (to znamená, že sa vylúčil vplyv rodinného zázemia na akademickú úspešnosť). To predstavuje priemerné zlepšenie o 2 %. Pri kvantifikácii sa predpokladá dosiahnutie 95 % miery zaškolenosti, čo by predstavovalo dobehnutie priemeru EÚ.

K ekonomickému rastu prispieva aj vplyv vyššej zamestnanosti. Odhaduje sa, že deti, ktoré sa opatrením podarí úspešne vytiahnuť z kategórie *low performers* do kategórie aspoň *basic performers*, zvýšia svoju mieru zamestnanosti z úrovne typickej pre ľudí bez stredoškolského vzdelania (ISCED 0-2) na priemer v miere zamestnanosti ľudí bez stredoškolského vzdelania a ľudí so stredoškolským vzdelaním (ISCED 3-4) ¹⁰³.

Ďalšie opatrenia, ktoré posilnia inklúziu detí zo SZP, by mohli priniesť kumulatívne dodatočný nárast HDP o 1,5 % do roku 2050. Takýmito opatreniami sú najmä ďalšie zníženie hranice povinného predprimárneho vzdelávania, ale aj zapojenie podporného odborného personálu (najmä pedagogických asistentov), komunitné centrá, ktoré doplnia ponuku v mimoškolskom čase, a obmedzenie opakovania ročníka s cieľom posunúť deti na stredné školy ¹⁰⁴.

4.2.1 Regionálne školstvo

Zvyšovanie atraktivity učiteľského povolania, podpora učiteľov a inkluzívne vzdelávanie

V oblasti regionálneho školstva sa bude pokračovať vo zvyšovaní atraktivity učiteľského povolania a budovaní kapacít pre podporu učiteľov. Prioritou v oblasti školstva zostáva podľa nového PVV zvyšovanie plátov učiteľov podľa možností rozpočtu. Vláda sa zaviazala podporiť nástroje na odmeňovanie učiteľov aj cez variabilnú zložku plátov s cieľom zvýšiť ich motiváciu. Na základe analýz potrieb zmien štátnych vzdelávacích programov sa nastavia jasne definované cykly a termíny ich úprav a inovácií. Vypracujú a zverejnia sa odporúčané štandardizované dotazníky na hodnotenie kvality uskutočňovaného profesijného vzdelávania učiteľov. Rezort školstva vo februári 2020 vyhlásil vyzvanie pre národný projekt s názvom „Profesijný rozvoj učiteľov (TEACHERS)“ ¹⁰⁵ so zameraním na podporu profesijného rozvoja pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov pri zavádzaní a realizácii zmien v školách a

¹⁰⁰ Varsík (2019): [Držím ti miesto: Analýza kapacít materských škôl pre 5-ročné deti](#), Komentár IVP č. 2/2019

¹⁰¹ Pri odhade vplyvu na HDP vychádzame najmä z vplyvu vyššieho ľudského kapitálu. Vplyv ľudského kapitálu odhadujeme na základe Hanushek a Woessmann (Hanushek a Woessmann (2012): [Do better schools lead to more growth? Cognitive skills, economic outcomes and causation](#)), ktorí osobitne sledujú elasticitu ekonomického rastu na podiel ľudí s aspoň základnými zručnosťami (*basic performers*) a na podiel vysokokvalifikovaných ľudí (*top performers*). Predpoklad o 2 %-nom zlepšení priemerných výsledkov žiakov analogicky prenášame aj na podiel najlepších a najhorších žiakov, čo znamená, že sa o 2 % zvýši podiel *basic performers* aj podiel *top performers*. Vzhľadom na fakt, že okolo dvoch tretín detí, ktoré sa vďaka povinnému predprimárnemu vzdelávaniu dostanú do škôlky, pochádza zo slabšieho socioekonomického prostredia, predpokladáme, že sa nachádzajú v spodnom kvartile výkonnostnej distribúcie (na základe výsledkov testovaní, napr. Monitor 9) a majú tak 4-násobne vyššiu (8%-nú) pravdepodobnosť preklopenia sa z kategórie bez dostatočných zručností (*low performers*) medzi *basic performers*. Samozrejmosťou pri kvantifikácii je zohľadnenie podielu dotknutých detí vo svojej vekovej kohorte a podiel tejto kohorty na celkovej aktívnej populácii. Aj preto nemožno očakávať benefity skôr ako pred rokom 2035.

¹⁰² OECD (2017): [Starting Strong 2017: Key OECD Indicators on Early Childhood Education and Care](#). Kapitola 5, graf 5.2

¹⁰³ Iba čiastočný vplyv na zamestnanosť je daný ďalšími bariérami, ktorým čelia ľudia so slabším socio-ekonomickým pozadím. Ide napr. o efekt diskriminácie Rómov na trhu práce.

¹⁰⁴ Primárnym cieľom je, aby deti opúšťali vzdelávací systém minimálne s vzdelaním na úrovni ISCED 3c (stredné odborné vzdelanie bez maturity), čo môže byť podporené aj predĺžením povinnej školskej dochádzky.

¹⁰⁵ Národný projekt s názvom „Profesijný rozvoj učiteľov“ (TEACHERS)

školských zariadeniach. Takisto sa zjednotili štandardy funkčného vzdelávania riaditeľov škôl v rámci profesijného rozvoja. Pokračuje dopytovo-orientovaná výzva pre verejné vysoké školy s cieľom podpory prepojenia vysokoškolského vzdelávania s potrebami praxe v oblasti skvalitnenia prípravy budúcich pedagogických a odborných zamestnancov¹⁰⁶.

Pripravovaný zákon o financovaní škôl a školských zariadení cieľi vyššiu efektívnosť vynaložených prostriedkov. Do konca roka rezort školstva plánuje predložiť do legislatívneho procesu zmenu koncepcie financovania škôl a školských zariadení, ktorý bude komplexne riešiť problematiku v oblasti prenesených a originálnych kompetencií. Cieľom opatrenia je zvýšenie efektívnosti a rozšírenie transparentnosti na všetky poskytované prostriedky. Príspeje sa tým k zvyšovaniu kvality vzdelávania v regionálnom školstve.

Prepájanie vzdelávania s potrebami trhu práce

Zosúladzovanie vzdelávania a trhu práce zostáva medzi prioritami tvorcov politik. Do legislatívneho procesu bude predložený návrh upravujúci súčasný systém predkladania a schvaľovania experimentálneho overovania odborov vzdelávania tak, aby boli reflektované potreby trhu práce a spoločnosti. Pokračuje sa v projektoch výzvy „Prepojenie stredoškolského vzdelávania s praxou“¹⁰⁷ s alokáciou 30 mil. eur s dôrazom na praktické vzdelávanie¹⁰⁸. V oblasti vysokého školstva sa zverejnia výstupy dotazníkového zberu mapujúce uplatnenie absolventov pre zvýšenie informovanosti študentov, škôl a tvorcov politik. Pokračuje sa v podpore tvorby profesijných bakalárskych programov¹⁰⁹ prostredníctvom výzvy¹¹⁰. Okrem podpory profesijne orientovaných bakalárskych programov bude potrebná, aj v súlade s revíziou výdavkov na vzdelávanie, celková podpora bakalárskeho stupňa vzdelávania tak, aby sa stal obsahom aj vnímaním v spoločnosti plnohodnotným vysokoškolským vzdelaním.

Inkluzívne vzdelávanie

Pripravujú sa podmienky na implementovanie povinného predprimárneho vzdelávania od roku 2021. Raz ročne sa budú aktualizovať údaje o kapacitách materských škôl na základe administratívnych dát. Podrobnejšie sa rozpracujú ustanovenia o povinnom predprimárnom vzdelávaní revidovanou vyhláškou o materských školách a štátnym vzdelávacím programom. Zabezpečí sa informovanosť dôležitých aktérov (učiteľov, riaditeľov, zriaďovateľov, rodičov) o prijímaní detí na povinné predprimárne vzdelávanie. Do konca roka 2021 sa pripravujú štandardizované overovacie nástroje osobnostného rozvoja detí plniacich individuálne predprimárne vzdelávanie. Zabezpečí sa dostupnosť včasnej intervencie pre rodiny s deťmi so zdravotným postihnutím a detí zo sociálne znevýhodneného prostredia skvalitnením činnosti školských zariadení výchovného poradenstva a prevencie, vrátane ich personálneho posilnenia.

Povinnému predprimárnemu vzdelávaniu sa budú venovať aj projekty na podporu inklúzie detí z MRK. V priebehu roka 2020 sa predpokladá schválenie projektového zámeru a zabezpečenie kontinuálneho pokračovania druhej fázy národného projektu „Podpora predprimárneho vzdelávania detí z MRK“, v rámci ktorého sa vytvoria podmienky na implementáciu povinného predprimárneho vzdelávania do praxe. V rámci prvej fázy projektu sa do decembra 2019 zapojilo 118 materských škôl v 110 obciach, pôsobi v ňom už 382 zamestnancov vo výchovno-vzdelávacom procese¹¹¹. Realizovaný národný projekt „Pomáhajúce profesie v edukácii detí a žiakov“ zabezpečí implementáciu princípov inkluzívneho vzdelávania v materských, základných a stredných školách prostredníctvom podpory pedagogických asistentov, asistentov pre žiakov so zdravotným znevýhodnením a členov inkluzívneho tímu. Pokračovaním má byť vyhlásenie vyzvania pre ďalší národný projekt „Pomáhajúce profesie v edukácii detí a žiakov II“ v roku 2020.

Pokračuje sa vo vylepšovaní procesov a prvkov modelu inkluzívneho vzdelávania. Do legislatívneho procesu bude predložený návrh, ktorý nastaví jednotný program nižšieho stredného odborného vzdelania s

¹⁰⁶ [Skvalitnenie prípravy budúcich pedagogických a odborných zamestnancov.](#)

¹⁰⁷ [Prepojenie stredoškolského vzdelávania s praxou.](#)

¹⁰⁸ K januáru 2020 predložili stredné školy 58 žiadostí o NFP v celkovej žiadanej výške NFP 11 827 548 EUR.

¹⁰⁹ Doposiaľ predložili vysoké školy 29 žiadostí o NFP vo výške 7 338 567 EUR. V súčasnosti existuje jeden akreditovaný profesijne orientovaný bakalársky program na STU.

¹¹⁰ [Výzva na podporu prepojenia vysokoškolského vzdelávania s potrebami praxe.](#)

¹¹¹ Asistenti učiteľa, odborní pedagogickí zamestnanci, koordinátori práce s rodinou, koordinátori inkluzívneho vzdelávania.

kurzom na dokončenie nižšieho stredného vzdelania. Tento program umožní žiakom formálne ukončenie základnej školy a pokračovanie v ďalšom vzdelávaní v učebnom odbore. Sekcia inkluzívneho vzdelávania MŠVVŠ SR je v spolupráci s Výskumným ústavom detskej psychológie a patopsychológie (VÚDPaP)¹¹² poverená prípravou *Stratégie inkluzívneho vzdelávania*. VÚDPaP ako strešný orgán pre koordináciu výchovného a kariérového poradenstva na školách a centrách poradenstva¹¹³ bude pokračovať v realizácii národného projektu „Štandardizáciou systému poradenstva a prevencie k inklúzii a úspešnosti na trhu práce“ s cieľom vytvorenia štandardov a skvalitnenia procesov pre multidisciplinárny prístup k dieťaťu a jeho rodine.

Podpora národnostných menšín

V oblasti politiky podpory národnostných menšín vláda podporí viacero opatrení vo vzdelávaní. Vláda podporí vyňatie všetkých málotriednych škôl z povinných kvót na jazykovo zmiešanom území. Zvýši sa podpora a zabezpečí sa rozvoj vzdelávania detí a žiakov patriacich k národnostným menšinám v ich materinskom jazyku. Podporí sa zmena metodiky výučby slovenského jazyka na menšinových školách v záujme jeho lepšieho ovládania. Podporí sa odborné vzdelávanie a príprava v školách s vyučovacím jazykom národnostných menšín vrátane odborného vzdelávania a prípravy v systéme duálneho vzdelávania. Posilní sa materiálo-technické zabezpečenie škôl, tvorba učebníc a ďalších vzdelávacích zdrojov vrátane kontinuálneho vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov na školách s vyučovacím jazykom národnostných menšín. Vypracuje sa koncepcia rozvoja výučby rusínskeho jazyka a kultúry v MŠ, ZŠ a SŠ. Podporí sa vyučovanie na ZŠ a SŠ o živote národnostných menšín žijúcich v SR a ich histórii v kontexte prevencie a boja proti extrémizmu, nacionalizmu a extrémnym prejavom správania. Podporia sa špecifické úlohy v poslaní VŠ v oblasti rozvoja národnostných menšín, ich kultúry, jazyka, výskumu histórie a etnológie vrátane zohľadnenia týchto špecifických úloh v rámci hodnotenia činnosti vysokých škôl.

4.2.2 Vysoké školstvo, výskum a vývoj, ďalšie vzdelávanie

Zvýšenie atraktívnosti vysokoškolského sektora

Očakáva sa zvýšenie kvality vysokoškolského vzdelávania po zavedení nového systému zabezpečovania kvality vysokoškolského vzdelávania. Slovenská akreditačná agentúra pre vysoké školstvo (SAAVS) zverejní záväzné štandardy pre tvorbu vnútorných systémov zabezpečovania kvality vysokoškolského vzdelávania jednotlivých vysokých škôl¹¹⁴, tvorbu študijných programov a pre habilitačné konania a konania na vymenúvanie profesorov. Od ich implementácie sa očakáva postupné zlepšenie kvality vzdelávania s dôrazom na potreby a uplatnenie študentov. Takisto bude zverejnená metodika na vyhodnocovanie štandardov spolu s postupmi, kritériami a ukazovateľmi, ktoré budú vyhodnocovať pracovné skupiny výkonnej rady a zamestnancov agentúry. Vysoké školy majú povinnosť predložiť žiadosť o akreditáciu svojho vnútorného systému do decembra 2024. Na základe schválenej novely zákona o vysokých školách sa pripraví metodika nových záväzných pravidiel pre hodnotenie výskumnej činnosti vysokých škôl¹¹⁵. Vysoké školy v posledných rokoch nerefletovali znížený počet študentov. Nové akreditačné štandardy však vytvoria priestor pre novú metodiku financovania VŠ. Tá okrem tlaku na kvalitu vzdelávania môže pomôcť zvýšiť efektivitu VŠ vzdelávania.

¹¹² Priamo riadená organizácia ministerstva školstva.

¹¹³ Centrá pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie (CPPPaP) nachádzajúce sa v každom kraji.

¹¹⁴ SAAVS obdržala vyše 1 200 pripomienok od 135 fyzických a právnických osôb. Vyhodnotenie pripomienok bude zverejnené po schválení výkonnou radou.

¹¹⁵ Novela zákona o VŠ prijatá v septembri 2018: Podľa § 88a ods. 5 zákona 131/2002 ministerstvo zabezpečuje periodické hodnotenie tvorivej činnosti škôl (výskum, vývoj, umelecká činnosť) prostredníctvom hodnotiteľskej komisie, ktorej členmi sú spravidla zahraniční odborníci. Novelizáciou zákona 131/2002 (zákon o VŠ) a prijatím zákona 269/2018 o zabezpečení kvality VŠ, hodnotenie kvality vzdelávania na VŠ bude mať v kompetencii novovytvorená Akreditačná agentúra a hodnotenie výskumnej činnosti na VŠ bude v kompetencii poradného orgánu ministerstva.

Celoživotné vzdelávanie

Reviduje sa stratégia v oblasti celoživotného vzdelávania. V novej verzii by mala reagovať na aktuálne výzvy v oblasti vzdelávania dospelých. Realizuje sa národný projekt „Systém overovania kvalifikácií v SR“, ktorý implementuje systém overovania kvalifikácií a výsledkov neformálneho a informálneho vzdelávania v praxi¹¹⁶. Ďalej sa realizuje hodnotenie kompetencií pedagogických zamestnancov prostredníctvom nástroja testovania „Education and Skills Online“¹¹⁷, ktorý sa plánuje v budúcnosti použiť aj na testovanie zručností širšej populácie s dôrazom na nízkokvalifikovaných. Pripraví sa návrh pilotného testovania individuálnych vzdelávacích účtov pre dospelých. Na podporu celoživotného vzdelávania sa s účinnosťou od roku 2020 oslobodzuje od dane suma výdavkov vynaložená zamestnávateľom na vzdelávanie zamestnanca.

Výskum a vývoj

Bude sa pokračovať v podpore výskumu a vývoja navýšením grantového financovania a podpory pri siet'ovaní domácich inštitúcií so zahraničím. Rezort školstva plánuje v roku 2020 zvýšiť objem finančných prostriedkov na súťažné financovanie excelentného výskumu s dôrazom na zapojenie vysokých škôl na úroveň 35 mil. eur, čo je v porovnaní s predošlým rokom navýšenie o sumu 2 mil. eur. Bude predložený materiál – *Cestovná mapa SR výskumných infraštruktúr* s cieľom zapájania slovenských inštitúcií prostredníctvom konzorcií do medzinárodných infraštruktúr (napr. EIT a ESFRI¹¹⁸). Rezort školstva v spolupráci s ďalšími rezortmi, SAV, univerzitami a so súkromným sektorom pripravuje strategický dokument *Dlhodobý zámer štátnej vednej a technickej politiky*, ktorý bude obsahovať odporúčania pre rozvoj výskumu a vývoja.

¹¹⁶ Projekt pokračuje v implementácii uznania kvalifikácií zo [Slovenského kvalifikačného rámca](#) (SKKR), ktorý bol vytvorený pre potreby zladovania kvalifikácií na Slovensku s Európskym kvalifikačným rámcom primárne za účelom uznania kvalifikácií pri medzinárodnej mobilite. Prínos validácie kvalifikácií v projekte „Systém overovania kvalifikácií“ spočíva v uznaní kvalifikácií získaných mimo formálneho vzdelávacieho systému, ktorý umožní rýchlejšie reagovať na potreby zamestnávateľov.

¹¹⁷ Ide o nástroj PIAAC online realizovaný v rámci národného projektu spolufinancovaného z prostriedkov EŠIF „[Medzinárodné hodnotenie kľúčových kompetencií dospelých \(PIAAC\)](#)“. Doteraz bolo otestovaných cca 2500 učiteľov. Nástroj môže byť neskôr využitý pre testovanie zručností vybraných cieľových skupín, čo slúži ako spätná väzba pre poskytovateľov vzdelávania dospelých. Takisto sa dá uvažovať o jeho využití pri testovaní zamestnancov štátnej správy, prípadne ho môžu využiť zamestnávatelia pri plánovaní vzdelávacích aktivít zamestnancov.

¹¹⁸ Európsky inovačný a technologický inštitút (EIT - European Institute of Innovation & Technology) a Európske strategické fórum o výskumných infraštruktúrach (ESFRI – European Strategy Forum on Research Infrastructures).

4.3 Zamestnanosť, penzijný systém a sociálna inklúzia

Pokračuje sa v implementácii Akčného plánu pre posilnenie integrácie dlhodobo nezamestnaných na trh práce, vrátane individualizovaných a odborných služieb klientom. Zavedú sa nástroje k zvýšeniu adaptability zamestnancov pre potreby trhu práce. K zefektívňovaniu služieb zamestnanosti potrebných aj na tlmenie dopadov pandémie prispeje pravidelnejšie vyhodnocovanie nástrojov aktívnych politík. Zároveň sa otestuje možnosť sofistikovanej profilácie klientov úradov práce s cieľom zamedzenia upadania do dlhodobej nezamestnanosti. Posúdia sa možnosti ďalších opatrení na zjednodušenie vstupu na trh práce kvalifikovanej pracovnej sily zo zahraničia. Na podporu návratu matiek na trh práce a znižovania rodových rozdielov sa sflexibilní rodičovská podpora. Vláda pripraví dôchodkovú reformu. V prvom pilieri sa posilní väzba dôchodkových výdavkov na demografický vývoj a zvýši sa spravodlivosť a transparentnosť systému. V druhom pilieri je prioritou zvýšenie výnosnosti úspor. S cieľom zamedziť častým zmenám v dôchodkovom systéme a zvýšiť jeho kredibilitu sa navyše vláda zaviazala prijať ústavný zákon definujúci základné prvky prvého a druhého piliera. Pripraví sa revízia výdavkov na dlhodobú starostlivosť.

		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Cieľ 2020
Miera dlhodobej nezamestnanosti	SK	9,2	9,2	9,4	10,0	9,3	7,6	5,8	5,1	4,0	3,4	3,0
(% aktívneho obyvateľstva nad 15 rokov)	EÚ	3,8	4,1	4,6	5,1	5,0	4,5	4,0	3,4	2,9	2,5	-
Miera zamestnanosti	SK	64,6	65,0	65,1	65,0	65,9	67,7	69,8	71,1	72,4	73,4	72,0
(% vo vekovej skupine 20 - 64 rokov)	EÚ	68,5	68,6	68,4	68,4	69,2	70,1	71,1	72,2	73,2	73,9	75,0
Populácia ohrozená chudobou a sociálnym vylúčením	SK	20,6	20,6	20,5	19,8	18,4	18,4	18,1	16,3	16,3	-	17,2
(% populácie)	EÚ	23,8	24,3	24,8	24,6	24,4	23,8	23,5	22,4	21,9	-	19,4
Miera náhrady (Benefit ratio)	SK	43,7	-	-	45,7	-	-	46,6	-	-	-	-
(priemerná dôchodková dávka, % z priemernej mzdy)	EÚ	41,4	-	-	44,0	-	-	43,5	-	-	-	-

Vďaka ekonomickému rastu sa výsledky trhu práce v roku 2019 ďalej zlepšili. Vo štvrtom kvartáli 2019 miera nezamestnanosti medziročne poklesla 0,4 percentuálneho bodu na 5,7 %¹¹⁹. V tomto ukazovateli je Slovensko už dlhodobo pod úrovňou priemeru EÚ. Miera dlhodobej nezamestnanosti je napriek výraznému poklesu stále nad priemerom EÚ a aj regionálnych susedov. Každý druhý nezamestnaný sa nachádza v dlhodobej nezamestnanosti, pričom len tri krajiny EÚ dosahujú vyššie hodnoty¹²⁰. V roku 2018 však ešte podiel dlhodobo nezamestnaných predstavoval vyše 60 %. V roku 2020 preruší pozitívny vývoj na trhu práce pandémia koronavírusu. Prudký pokles ekonomického rastu zvýši nezamestnanosť na takmer 9 %. Ľudia prídu o prácu najmä vo vybraných sektoroch služieb (turizmus, stravovacie služby, maloobchod či doprava), ale aj v priemysle a stavebníctve.

Výsledky trhu práce sú výrazne odlišné medzi regiónmi. V takmer štvrtine okresov klesla miera nezamestnanosti pod 3 %, pričom všetky sa nachádzajú na západe Slovenska. V týchto okresoch čelia zamestnávateľia nedostatku kvalifikovanej pracovnej sily. Prevaha dopytu nad ponukou na trhu práce sa

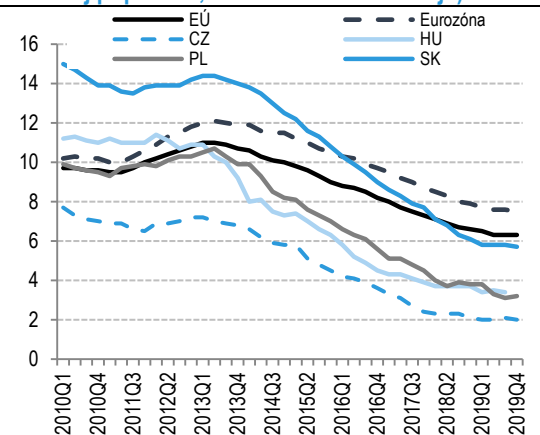
¹¹⁹ Podľa Výberového zisťovania pracovných síl (ŠÚ SR, Eurostat).

¹²⁰ Ide o Grécko, Bulharsko a Taliansko.

prítom nestačí uspokojovať ani pri rastúcom počte zahraničných pracovníkov (viď Kapitola 3). Na druhej strane, v 10 okresoch na strednom a východnom Slovensku nezamestnanosť stále zostáva nad 10 %.

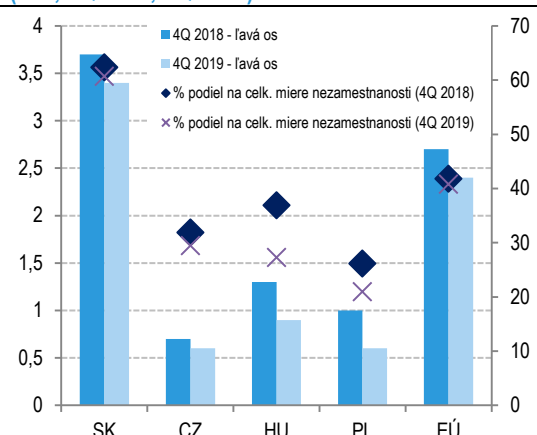
Trh s bývaním je jedným z faktorov nízkej regionálnej mobility pracovnej sily na Slovensku¹²¹. Trh s nehnuteľnosťami je charakterizovaný vysokým podielom bytov obývaných vlastníckmi. Na druhej strane takmer neexistuje trh s regulovaným nájomným bývaním. V regulovanom nájomnom bývaní podľa údajov Eurostatu žije 1,5% populácie SR, čo tvorí takmer 3% bytového fondu Slovenska. Podiel populácie žijúcej v bytoch s trhovým nájomom je tiež značne pod priemerom EÚ¹²².

Graf 19: Kvartálny vývoj miery nezamestnanosti (% aktívnej populácie, sezónne očistené údaje)¹²³

Zdroj: Eurostat (une_rt_q), ŠÚ SR

Graf 20: Dlhodobá nezamestnanosť (v %, 4Q 2018, 4Q 2019)

Zdroj: Eurostat (une_ltu_q), ŠÚ SR

Nízka zamestnanosť niektorých skupín populácie zostáva stále výzvou trhu práce. Vzhľadom na počet obyvateľov v aktívnom veku je miera zamestnanosti domácej pracovnej sily relatívne nízka¹²⁴. Miera zamestnanosti ľudí s nízkym vzdelaním patrí medzi najnižšie v EÚ, keďže dosahuje len približne polovicu miery zamestnanosti celej populácie. V krajinách s lepšou praxou¹²⁵ dosahuje miera zamestnanosti tejto populácie vyše 60 %, v krajinách V3 je to takmer 50 %. Silný ekonomický rast pomáha v raste zamestnanosti ľudí z MRK, napriek tomu zostáva na približne tretinovej zamestnanosti oproti väčšinovej populácii¹²⁶. V prípade integrácie na trh práce by sa mohlo dodatočne zamestnať približne 3 až 4 % z populácie v produktívnom veku¹²⁷. Zamestnanosť ľudí s čiastočnou invaliditou, ktorí tvoria približne 4 % populácie v produktívnom veku, dosahuje približne polovičné hodnoty miery zamestnanosti celej populácie. Nižšia miera zamestnanosti niektorých skupín na Slovensku výrazne zvyšuje riziko chudoby a sociálneho vylúčenia.

Služby zamestnanosti do istej miery pomáhajú znižovať nezamestnanosť znevýhodnených skupín. Počet podporených cez služby zamestnanosti a AOTP v posledných rokoch narástol, ale podiel podporených dlhodobo nezamestnaných sa nezvýšil. Zostáva približne na úrovni polovice všetkých podporených. Pre správne nastavenie politík na zlepšenie úspešnosti najťažšie zamestnateľných skupín na trhu práce je potrebné komplexné vyhodnocovanie politík zamestnanosti.

Nedostatok kapacít zariadení pre deti do troch rokov ovplyvňuje výsledky žien na trhu práce. Miera zamestnanosti žien z dôvodu starostlivosti o deti je nižšia v porovnaní s krajinami EÚ a V3. Napriek podobne dlhej štátnej rodičovskej podpore je v ČR a Maďarsku výrazne vyšší podiel detí do troch rokov vo formálnej starostlivosti v jasliach. Na Slovensku navštevujú jasle menej ako 2 % detí do troch rokov, pričom priemer

¹²¹ Analýza IFP (2019): V nájsme ďalej zájdeš: Podpora bývania na Slovensku

¹²² V SR 8,5 % populácie, v EÚ 20 %

¹²³ Vykazovaná pomocou Výberového zisťovania pracovných síl ŠÚ SR.

¹²⁴ Zaoštvávanie v počte pracujúcich vysvetľuje deficit z pracovnej migrácie. Relatívne veľký počet z domácej pracovnej sily pracuje v zahraničí. Nízky prílev zahraničných pracovníkov tento deficit nedokáže kompenzovať.

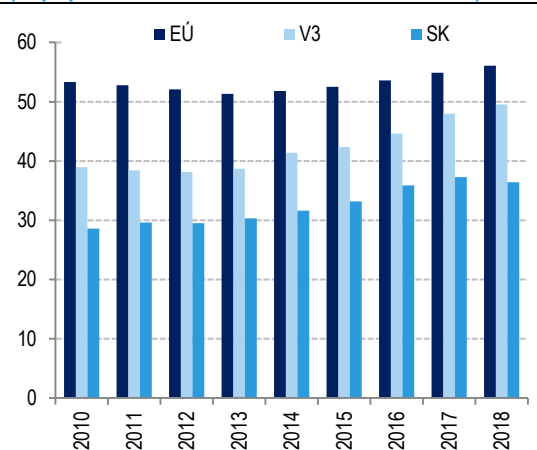
¹²⁵ Napríklad Estónsko, Holandsko alebo Švédsko.

¹²⁶ Komentár IFP (2018): Inklúzia Rómov je celospoločenskou výzvou.

¹²⁷ Vo veku 20 až 64 rokov.

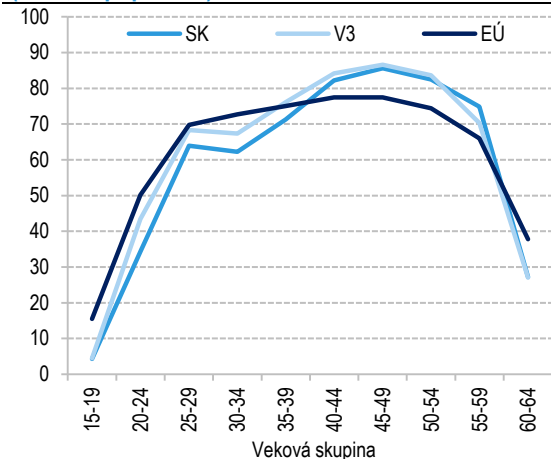
krajín V3 dosahuje približne 12 %¹²⁸. Neskorší vstup alebo návrat matiek na trh práce prehlbuje príjmovú medzeru medzi pohlaviami¹²⁹. Napriek zavedeniu legislatívy a možnosti čerpania EÚ zdrojov na tento účel sa zatiaľ nepodarilo výraznejšie zvýšiť kapacity zariadení pre deti do troch rokov.

Graf 21: Zamestnanosť ľudí s nízkym vzdelaním (% populácie vo veku 20-64 rokov, ISCED 0-2)

Zdroj: Eurostat (lfsa_ergaed), ŠÚ SR

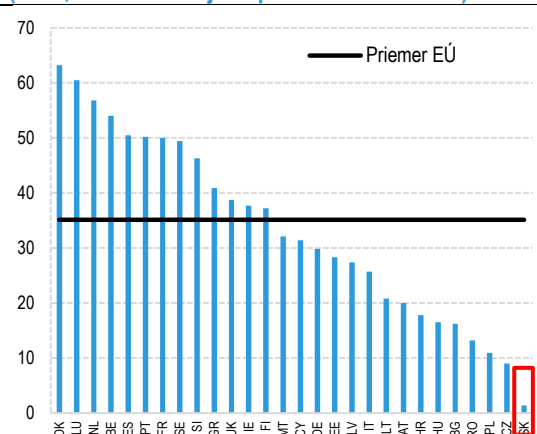
Graf 22: Miera zamestnanosti žien (2018, % populácie)

Zdroj: Eurostat (lfsa_ergan), ŠÚ SR

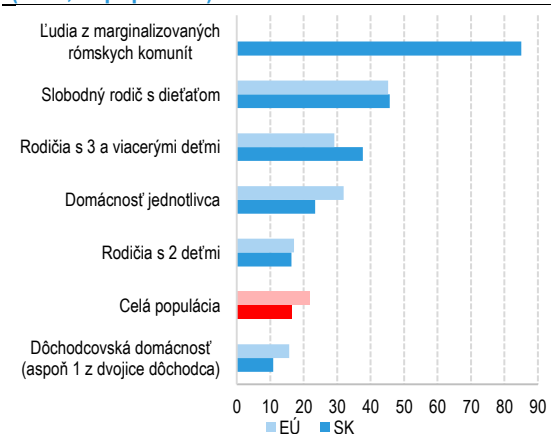
Výsledky na trhu práce vplyvajú na riziko chudoby a sociálneho vylúčenia. V tomto ukazovateli dosahuje Slovensko jednu z najlepších hodnôt v EÚ (16,3 % oproti 21,8 % v EÚ) a Slovensko tak napĺňa definovaný cieľ *Stratégie Európa 2020*. Niektoré skupiny populácie však kvôli horším výsledkom na trhu práce a nedostatočným príjmom čelia výrazne vyššiemu riziku. Najviac sú chudobou a sociálnym vylúčením ohrození ľudia z MRK, slobodní rodičia a domácnosti s viacerými deťmi. V porovnaní s priemerom v populácii sú viac ohrození aj ľudia so zdravotným postihnutím (22,1 %).

Graf 23: Podiel detí vo formálnej starostlivosti (2018, % vo vekovej skupine do troch rokov)

Zdroj: Eurostat (ilc_caindformal), ŠÚ SR

Graf 24: Riziko chudoby a sociálneho vylúčenia (2018, % populácie)

Zdroj: Eurostat (ilc_peps03), ŠÚ SR (EU SILC MRK)

¹²⁸ Podľa národných výkazov sa tento podiel približuje hodnote 7 %. Podľa údajov z národných výkazov bolo v školskom roku 2018/19 v materských školách okolo 8 600 detí do 3 rokov a v zariadeniach starostlivosti o deti do 3 rokov (jasliach) približne 2 670 detí do 3 rokov (ku koncu roka 2018).

¹²⁹ IFP analýza (2018): Women Still Can't Have It All: Barriers to Higher Maternal Employment in Slovakia.

4.3.1 Zamestnanosť

Aktívne opatrenia trhu práce

Napriek významnému poklesu zostáva dlhodobá nezamestnanosť nad priemerom EÚ. Na jej zníženie je potrebné pokračovať a zefektívniť podporu pre najťažšie zamestnateľné skupiny. Pokračuje sa v implementácii *Akčného plánu pre posilnenie integrácie dlhodobo nezamestnaných na trh práce v SR*. Cieľovou skupinou sú znevýhodnené osoby na trhu práce, najmä s nízkou kvalifikáciou, marginalizované rómske komunity a mladí ľudia bez dostatočného vzdelania. Súčasťou zefektívňovania služieb zamestnanosti sú aj personalizované služby s poskytovaním špecializovaného poradenstva, identifikácia kompetencií znevýhodnených UoZ a zavádzanie systému profilácie klientov. Inštitút sociálnej politiky (ISP, analytická jednotka MPSVR) vypracuje analýzu pokročilých štatistických metód na posudzovanie pravdepodobnosti upadnutia klientov úradov práce do dlhodobej nezamestnanosti (s termínom do konca roku 2021).

Pravidelné vyhodnocovanie účinnosti AOTP pomôže zefektívniť služby zamestnanosti s cieľom lepšie reagovať na potreby trhu práce. Výsledky na trhu práce sú vo všeobecnosti ovplyvnené najmä ekonomickým rastom. Výrazný pokles nezamestnanosti, aj tej dlhodobej, bol však do istej miery podporený aj aktívnymi opatreniami trhu práce. Dočasné zamestnávanie v samospráve pomohlo napríklad zvýšiť zamestnanosť o 15 p.b. v skupine ľudí s nižším vzdelaním, ľudí starších ako 50 rokov a dlhodobo nezamestnaných. Najvýraznejšie sa efekt prejavil v skupine nezamestnaných dlhšie ako 12 mesiacov (ISP, 2020¹³⁰). ISP bude aj v nasledujúcom období pokračovať v hodnotení čistej účinnosti AOTP prostredníctvom experimentálnych a kvázi experimentálnych metód s cieľom lepšieho nastavenia programov podľa potrieb trhu práce.

Aktívne opatrenia trhu práce sa zamerajú viac na rekvalifikáciu a zvyšovanie zručností aj existujúcej pracovnej sily. Vplyvom technologického pokroku sa na trhu práce vytvára skupina zamestnancov ohrozených automatizáciou (OECD, 2019¹³¹). Táto skupina zamestnancov bude ohrozená stratou zamestnania, pretože nie sú schopní svojimi doterajšími zručnosťami reagovať na meniacu sa situáciu na trhu práce. V roku 2019 bol schválený zámer národného projektu *Nestrať prácu – vzdelávaj sa*. Vzdelávacie kurzy tak budú predstavené ako dôležitý nástroj na zvyšovanie kvalifikácie a zručností aj existujúcej kvalifikovanej pracovnej sily prostredníctvom cieleného vzdelávania. Verejne dostupný vzdelávací kurz vybraný zamestnancom bude realizovaný v rámci spolupráce zamestnanca, úradu práce a vzdelávacej inštitúcie s certifikátom kvality. Viacero národných projektov sa podporí sumou maximálne 50 mil. eur.

Podpora zosúladzovania pracovného a rodinného života

Na podporu návratu matiek na trh práce a znižovania rodových rozdielov sa sflexibilní rodičovská podpora (rodičovský príspevok a príspevok na starostlivosť). Súbežne s tým by sa mali podporiť kvalitné a dostupné kapacity zariadení starostlivosti o deti do troch rokov, ktoré pomôžu prechodu k predškolskému vzdelávaniu v materských školách. Spolu s navyšovaním kapacít materských škôl sa navrhne legislatíva, ktorá zavedie nárokovateľnosť na miesto pre každé dieťa od troch rokov.

Mobilita pracovníkov zo zahraničia

Riešenie nedostatku pracovných síl bude podporované aj uľahčením zamestnávania pracovníkov z tretích krajín. V rámci schválenej *Stratégie pracovnej mobility cudzincov v SR*¹³² budú zavedené ďalšie opatrenia na zníženie bariér pre zamestnávanie cudzincov, napríklad zjednodušenie uznávania kvalifikácie a vzdelania. Zároveň sa zväží zavedenie tzv. *fast-tracku* (zrýchleného procesu) pri kvalifikovanej pracovnej sile na základe odporúčaní Migračného informačného centra¹³³. V roku 2018 sa zatiaľ skrátili doby vybavovania povolení na sezónne práce a v cestnej hromadnej doprave. Skrátila sa tiež doba na získanie prechodného pobytu pri zamestnaniach s nedostatkom pracovnej sily alebo v technologickom centre.

¹³⁰ Inštitút sociálnej politiky (2020): *Dočasná práca ako šanca pre znevýhodnených*.

¹³¹ OECD (2019): *Ekonomický prehľad Slovenska*.

¹³² *Stratégia pracovnej mobility cudzincov v SR*.

¹³³ <https://www.mic.iom.sk/sk/>

Boj proti nelegálnemu zamestnávaniu

S cieľom lepšieho odhaľovania nelegálnych pracovných miest sa rozvinie nástroj automatizovaného vyhľadávania subjektov podozrivých z nelegálneho zamestnávania. Prechod od nelegálneho zamestnávania k legálnemu pomôže zefektívniť výber daní z príjmu a odvodov, či zlepšiť ochranu domácich a zahraničných zamestnancov. V posledných rokoch je to na Slovensku aktuálne aj kvôli zamestnávaniu pracovníkov zo zahraničia. Od roku 2013 počet ľudí z tretích krajín a EÚ narástol šesťnásobne. Na základe modelov¹³⁴ analytickej jednotky MPSVR bol vytvorený prvotný zoznam podozrivých subjektov s určitými charakteristikami pre Národný inšpektorát práce. Úspešnosť modelov bude systematicky vyhodnocovaná vzhľadom na výsledky kontrol vykonaných inšpektorátmi práce. Následne budú výsledky spolu s aktualizovanými a doplnenými údajmi používané na aktualizáciu a skvalitňovanie modelov. Tieto nástroje sa prepoja s bojom proti daňovému únikom vo finančnej správe.

4.3.2 Penzijný systém

Vláda sa v programovom vyhlásení na roky 2020 až 2024 zaviazala prijať reformu dôchodkového systému. V prvom dôchodkovom pilieri je prioritou zlepšenie jeho dlhodobej finančnej udržateľnosti a posilnenie spravodlivosti systému. Pri súčasnom nastavení by v budúcnosti výdavky na dôchodky dvojnásobne prevyšovali príjmy vybrané z odvodov a až polovica starobných dôchodcov by mala rovnaký dôchodok, bez ohľadu na výšku zaplatených odvodov. Udržateľnosť bude posilnená väzbou dôchodkových výdavkov na demografický vývoj. Pre zvýšenie spravodlivosti systému by výška dôchodkov mala lepšie zohľadňovať dĺžku prispievania aj výšku príspevkov do systému. S cieľom zlepšiť predvídateľnosť a stabilitu dôchodkového systému sa navyše vláda zaviazala prijať ústavný zákon definujúci základné prvky prvého a druhého piliera.

V druhom pilieri je prioritou zavedenie dobre nastavenej, výnosnejšej investičnej stratégie. Hlavným problémom druhého piliera je neefektívne rozloženie aktív sporiteľov, ktoré ich ukracuje o výnosy. Reforma sa preto zameria najmä na lepšiu alokáciu aktív aj s pomocou medzinárodných benchmarkov s cieľom zvýšiť dôchodky z druhého piliera. S cieľom zvýšiť výnosy v druhom pilieri pokračovala tiež príprava predvolenej sporiacej stratégie postavenej na tzv. life-cycle princípe¹³⁵. V rámci zmien je nevyhnutné zohľadniť aj výplatnú fázu sporenia v druhom pilieri.

Zavedie sa automatický vstup do II. piliera pre poistencov do 35 rokov a zmení sa poplatková politika fondov v II. pilieri. Automatický vstup do druhého piliera diverzifikuje zdroj príjmov jednotlivcov na dôchodku. Poistencovi však ostane možnosť zotrvať výlučne v prvom pilieri, ak sa tak aktívne rozhodne. Poplatková politika by mala rozlišovať pasívny a aktívny spôsob investovania prostriedkov na dôchodok. V prípade pasívneho investovania by sporiteľ nemal platiť odplatu za zhodnotenie majetku. Naopak pri aktívnom investovaní by mala byť odplata za zhodnotenie naviazaná na dosiahnutie vyššieho výnosu než v porovnateľnom pasívnom indexe.

Poskytnutie jednotnej informácie o dôchodkových nárokoch zo všetkých troch pilierov zvýši informovanosť poistencov a transparentnosť dôchodkového systému. Vláda sa k vytvoreniu informačného listu o dôchodkových nárokoch zaviazala v programovom vyhlásení. Prostredníctvom každoročného elektronického výpisu tak poistenec zistí jeho individualizovanú očakávanú výšku dôchodku. Na základe tejto informácie sa bude môcť lepšie pripraviť na odchod z trhu práce. Od roku 2021 zvýši informovanosť v druhom pilieri. Súčasťou inovovaného výpisu z osobného dôchodkového účtu bude aj individualizovaná prognóza naspojenej sumy a doživotného dôchodku. DSS budú tiež poskytovať a zverejňovať kľúčové informácie o každom vytváranom a spravovanom dôchodkovom fonde. Zverejnenie kľúčových informácií prispeje k zvýšeniu efektivity pri rozhodovaní sporiteľa v súvislosti s výberom vhodného dôchodkového fondu, a to najmä vzhľadom na jeho rizikový profil a životný cyklus investície¹³⁶.

¹³⁴ [Inštitút sociálnej politiky \(2019\): Čierna práca sa nevypláca.](#)

¹³⁵ [Analýza IFP \(2019\): Default strategy in pension saving: The case of Slovakia.](#)

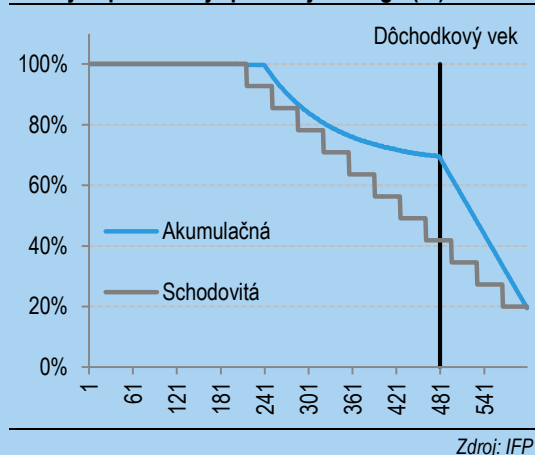
¹³⁶ Návrhy opatrení by mali nadobudnúť platnosť v prvom polroku 2020, účinné budú od 1. januára 2021.

Box 3: Definícia predvolenej sporiacej stratégie v druhom pilieri

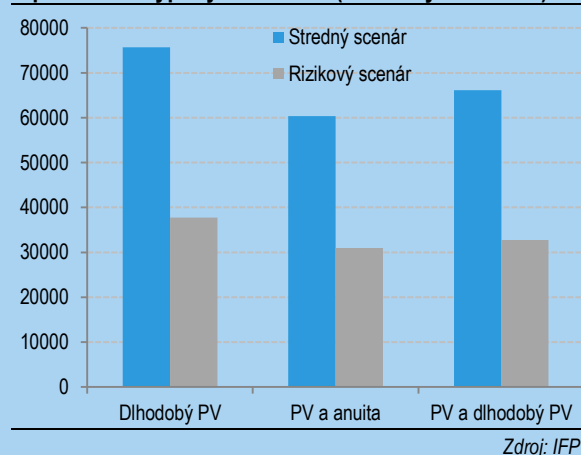
Väčšina sporiteľov si dnes v II. pilieri sporí príliš konzervatívne, čím sa zvyšuje riziko nízkeho dôchodku. V roku 2019 sa až 72 % úspor v druhom pilieri nachádzalo v garantovaných dlhopisových fondoch. Kým novovstupujúci sporitelia alokujú značnú časť majetku do akcií, veľká časť sporiteľov nad 35 rokov má celé úspory v dlhopisovom fonde. Investovanie do dlhopisových fondov sporiteľa síce ochráni pred výraznejšími krátkodobými prepadmi akciových trhov. Napriek tomu, dlhodobé investovanie do konzervatívnych dlhopisov výrazne zvyšuje riziko nedostatočného zhodnotenia úspor a tým aj riziko neadekvátneho dôchodku. Kým inflácia dosiahla v roku 2019 úroveň 2,7 %, priemerný výnos v garantovanom dlhopisovom fonde dosiahol len 2,4 %¹³⁷. Reálna hodnota úspor tak počas roku 2019 v skutočnosti poklesla.

V roku 2019 prebiehali diskusie ohľadom možnosti implementácie predvolenej sporiacej stratégie. IFP publikoval v marci 2019 analýzu¹³⁸ optimálneho nastavenia predvolenej stratégie a súvisiacej úpravy výplaty dôchodkov z druhého piliera. Podľa odporúčanej stratégie by mal sporiteľ prvú polovicu pracovnej kariéry investovať výhradne do globálnych akciových indexov a následne posilať nové príspevky do dlhopisov (tzv. akumulačná stratégia; Graf 25). Na základe konzultácií s odbornou verejnosťou došlo k miernej modifikácii odporúčanej stratégie: sporiteľ si opäť približne prvú polovicu pracovnej kariéry sporí výlučne v globálnych akciových indexov, následne sa mu však nasporený majetok¹³⁹ postupne presúva do dlhopisov (tzv. schodovitá stratégia; Graf 25). V oboch prípadoch by mal mať sporiteľ v čase 10 rokov po dovŕšení dôchodkového veku približne 20 % majetku v akciách a zvyšok v dlhopisoch. Nová schodovitá stratégia je v porovnaní s akumulačnou stratégiou o niečo menej výnosná, znižuje však u bežného sporiteľa investičné riziko v čase dovŕšenia dôchodkového veku.

Graf 25: Podiel majetku v akciách v pôvodnej a novej odporúčanej sporiacej stratégii (%)

Graf 26: Očakávaná reálna hodnota úspor pri rôznych spôsoboch výplaty dôchodku (v dnešných eurách)¹⁴⁰

Nová odporúčaná stratégia zvyšuje možnosti vhodných spôsobov výplaty. Tým najvhodnejším je dlhodobý programový výber. Analýza IFP odporúča v kombinácii s akumulačnou sporiacou stratégiou výplatu dôchodku počas prvých 10 rokov v pravidelných mesačných splátkach tzv. programovým výberom (PV) a následný nákup doživotnej anuity¹⁴¹. Vďaka nižšej alokácii úspor do akcií v čase odchodu do dôchodku, možno uvažovať aj nad paralelnou výplatou programového výberu a anuity (Graf 26). Z hľadiska očakávanej výšky vyplatených prostriedkov sa však ako najlepšia možnosť javí tzv. dlhodobý programový výber. Dôchodok v tomto prípade vypláca sporiteľovi po celý čas jeho DSS. Zvyšné zdroje sa môžu naďalej

¹³⁷ Hodnota predstavuje aritmetický priemer výnosov v dlhopisových garantovaných fondoch.

¹³⁸ IFP komentár (2019): Čo nezhodnotíš dnes, na dôchodku nenájdeš.

¹³⁹ To znamená, že nie len nové príspevky.

¹⁴⁰ Stredný a rizikový scenár predstavujú očakávanú hodnotu 50. percentilu, resp. 5. percentilu vyplácaných dôchodkov na základe simulácií vývoju na finančných trhoch.

¹⁴¹ Programový výber vypláca sporiteľovi jeho DSS. Počas výplaty PV sú v prípade úmrtia sporiteľa nasporené prostriedky predmetom dedenia. Následná kúpa doživotnej anuity chráni sporiteľa pred tzv. rizikom dlhovekosti.

zhodnocovať aj po dovŕšení dôchodkového veku¹⁴². Tým, že sa pri začatí vyplácania dlhodobého PV rozloží výplata na očakávanú dobu dožitia sporiteľa¹⁴³, minimalizuje sa riziko, že by svoje úspory prežil a ku sklonku života čerpal len dôchodok z prvého piliera.

Vďaka dlhodobému programovému výberu môže sporiteľ získať až o štvrtinu vyšší dôchodok. V porovnaní s voľbou PV a následnej kúpy anuity by si polepšil aj pri nepriaznivom vývoji na finančných trhoch, a to až o 21 %. Výplata dlhodobého PV je výhodnejšia aj v prípade, že prostriedky by boli prvých 10 rokov od dovŕšenia dôchodkového veku predmetom dedenia. Vo výplatných fázach s programovým výberom je však potrebné zohľadniť, že do očakávanej hodnoty získaného dôchodku nevstupujú dedené úspory. Doživotný programový výber tieto úspory využije na zvýšenie dôchodku ostatných sporiteľov, kým v ostatných stratégiách sú tieto prostriedky zo systému prostredníctvom dedenia vybrané.

4.3.3 Sociálna inklúzia

Inklúzia ohrozených skupín

V marci 2020 bola zverejnená revízia výdavkov s opatreniami na zvýšenie inklúzie ohrozených skupín¹⁴⁴. Navrhujú sa opatrenia v celkovej hodnote 263 miliónov eur, z toho v prvom roku je realizovateľných 107 miliónov eur. Dve tretiny z celkového balíka sú určené na ranú starostlivosť a vzdelávanie, najmä pre deti z MRK. Okolo 20 % by malo smerovať na podporu bývania cez úpravu príspevku na bývanie a účinnejšiu pomoc ľuďom bez domova. Z celkového balíka by 12 % malo smerovať na posilnenie politik trhu práce a sociálnych politik pre ťažko zamestnateľné skupiny ľudí vrátane ľudí so zdravotným postihnutím. Medzi dôležité opatrenia v ostatných oblastiach (2 % výdavkov) patrí účinnejšia ochrana nízkoprijemných pacientov pred doplatkami za lieky a rozšírenie pokrytia podporných programov v obciach s prítomnosťou MRK spolu s účinnejšou vzájomnou koordináciou týchto programov na regionálnej úrovni. Implementácia hodnotových opatrení bude okrem iného závisieť od možností štátneho rozpočtu a od priorit vlády. Nie všetky opatrenia je možné naplniť hneď, vyžadujú si postupný nábeh, niektoré až 10 rokov.

Dlhodobá starostlivosť

V oblasti dlhodobej starostlivosti bude v roku 2020 realizovaná revízia výdavkov. Ministerstvo financií v spolupráci s rezortami práce a zdravotníctva vypracuje revíziu výdavkov, ktorá sa zameria na hlavné výzvy v oblasti dlhodobej starostlivosti. Pôjde najmä o prehodnotenie súčasného nastavenia financovania, formálnej a neformálnej formy poskytovania dlhodobej starostlivosti a prepojenie zdravotnej a sociálnej starostlivosti. Implementačná agentúra MPSVR SR bude v rámci projektu „Kvalita sociálnych služieb“ pokračovať v realizovaní merania a hodnotenia kvality zariadení sociálnych služieb¹⁴⁵. V oblasti dlhodobej starostlivosti bude pripravená nová legislatíva so zameraním na riešenie komplexnej zdravotnej, sociálnej a opatrovateľskej starostlivosti.

¹⁴² Časť úspor môže byť naďalej investovaná do akcií, keďže sporiteľ nepotrebuje všetky prostriedky naraz.

¹⁴³ Sporiteľ si každý rok bude môcť vybrať len časť svojich úspor adekvátne k očakávanej dĺžke života. Ak je napr. očakávaná dĺžka života 10 rokov, sporiteľ si bude môcť vybrať maximálne desatinu svojich úspor.

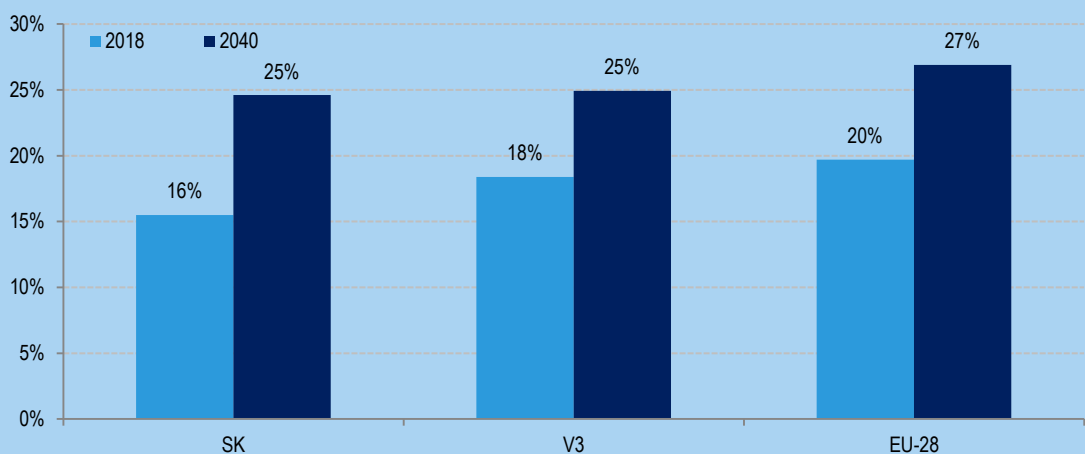
¹⁴⁴ [Útvár hodnoty za peniaze: Revízia výdavkov na skupiny ohrozené chudobou a sociálnym vylúčením](#) (marec 2020).

¹⁴⁵ V súlade s povinnosťou podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách, ktorý zaviedol poskytovateľom sociálnych služieb povinnosť plniť podmienky kvality poskytovanej sociálnej služby, a to od septembra 2019.

Box 4: Dlhodobá starostlivosť sa na Slovensku stáva výzvou

Na Slovensku porastie podiel obyvateľstva vo veku nad 64 rokov do roku 2060 najrýchlejším tempom spomedzi krajín EÚ. V roku 2018 bol podiel obyvateľov v tejto vekovej skupine na Slovensku na úrovni 16 %, čo predstavuje jednu z najnižších hodnôt v rámci krajín EÚ. Podľa prognóz Eurostatu bude tento podiel v roku 2040 na úrovni 25 %. Podobná situácia nastane v krajinách EÚ. Keďže Slovensko je v súčasnosti jednou z najmladších krajín EÚ, nárast bude najvýraznejší. Demografické trendy vytvárajú tlak na rozšírenie a udržateľnosť financovania systému dlhodobej starostlivosti. Dlhodobá starostlivosť poskytuje služby a podporu osobám, ktoré sú dlhodobo odkázané na pomoc inej osoby. Seniori tvoria najväčší podiel ľudí v odkázanosti – na Slovensku tvoria 73 % odkázaných osôb ľudia vo veku nad 62 rokov.

Graf 27: Podiel obyvateľstva staršieho ako 64 rokov

Zdroj: Eurostat (proj_18ndbi)

Na dlhodobú starostlivosť dáva Slovensko 0,9 % HDP - menej ako priemer krajín EÚ, ktorý je na úrovni 1,1 % HDP. Podľa OECD (2019) nízke výdavky v krajinách strednej a východnej Európy odrážajú okrem odlišnej vekovej štruktúry najmä bohatstvo a rozvinutosť dlhodobej starostlivosti. V týchto krajinách je vo všeobecnosti slabá koordinácia zdravotnej a sociálnej dlhodobej starostlivosti, poddimenzovaná domáca a komunitná starostlivosť a veľkú časť služieb pokrývajú blízki a príbuzní v domácej starostlivosti bez adekvátnej podpory štátu.

Na Slovensku sú stále nedostatočne rozvinuté formálne a neformálne služby dlhodobej starostlivosti. Slabá rozvinutosť formálnych služieb prenáša starostlivosť na blízkych, ktorí nemôžu plne participovať na trhu práce. Problémom je nedostatok pracovníkov, čo môže mať vplyv na kvalitu a dostupnosť služieb. Mnoho pracovníkov v súčasne nastavených podmienkach preferuje výkon profesie v zahraničí. Stále prevláda nedostatočná podpora komunitnej a domácej starostlivosti. Opatrovateľské služby v rámci komunitnej formálnej starostlivosti sú závislé prevažne na financovaní zo zdrojov EÚ.

Prepojenie zdravotnej a sociálnej starostlivosti je pre fungujúcu dlhodobú starostlivosť nevyhnutné, na Slovensku je však nedostatočné. Napriek tomu, že vo vybraných zariadeniach sociálnych služieb sa môže poskytovať ošetrovateľská starostlivosť, stále absentuje podpora následnej zdravotnej starostlivosti. Tá by umožnila prechod medzi akútnou zdravotnou starostlivosťou a sociálnou sférou. Jednou z ciest je navýšenie kapacít a výdavkov na následnú zdravotnú starostlivosť.

Opatrenia boli doposiaľ prijaté v oblasti formálnej aj neformálnej dlhodobej starostlivosti. Trendom je upúšťať od pobytových zariadení a posilňovať domácu a komunitnú starostlivosť. Nastavenie služieb podporuje autonómnosť a dôstojnosť osôb v odkázanosti. V roku 2019 bol navýšený finančný príspevok na poskytovanie pobytovej sociálnej služby a ambulantnej sociálnej služby v zariadeniach sociálnych služieb pre osoby, ktoré sú odkázané na pomoc inej osoby. Finančné príspevky slúžia na krytie mzdových nákladov a odvodov zamestnancov zariadení sociálnych služieb. Cieľom je aj podpora zamestnanosti

v tejto oblasti a znižovanie fluktuácie zamestnancov. Pri podpore neformálnej dlhodobej starostlivosti sa v roku 2018 výrazne navýšil príspevok na opatrovanie pre osoby, ktoré sa v domácnosti starajú o odkázanú osobu, na úroveň čistej minimálnej mzdy. Motiváciou bolo kompenzovať neúčasť opatrovateľov na trhu práce. Príspevok sa opäťovne zvyšoval aj v roku 2019. Súbežne sa zvýšila hodinová sadzba pre osobnú asistenciu. S účinnosťou od roku 2021 sa taktiež predlží obdobie poskytovania krátkodobého ošetrovného z 10 na 14 kalendárnych dní a zavedie sa nový inštitút dlhodobého ošetrovného¹⁴⁶.

¹⁴⁶ Vo vymedzených prípadoch sa bude môcť ošetrovné vyplácať až 90 dní (v súčasnosti len 10 dní). Ide o prípady, kedy bola ošetrovaná osoba hospitalizovaná aspoň 5 dní a následne sa očakáva potreba osobnej starostlivosti o takúto osobu v trvaní minimálne 30 dní. 90 dní tiež možno opatrovať osoby, ktoré sú v terminálnom štádiu ochorenia.

4.4 Kvalita verejnej správy a podnikateľské prostredie

Pre zvýšenie konkurencieschopnosti krajiny sa vláda zaväzuje zlepšiť postavenie Slovenska v rebríčku vnímania korupcie o 20 miest. Zavedú sa mechanizmy na lepšiu kontrolu majetku a funkčný mechanizmus hmotnej zodpovednosti a trestania pochybení verejných funkcionárov pri nakladaní s verejnými prostriedkami. Transparentnosť výberových konaní sa zvýši zavedením jednotného výberového procesu pre štátnu správu. Zavedú sa opatrenia na zlepšenie kontroly verejného obstarávania. S cieľom zvýšenia transparentnosti vo verejnej správe sa zavedie zverejňovanie príloh a dodatkov zmlúv, či informácií o verejných funkciách a rozhodovaní samospráv. Pre zvýšenie dôveryhodnosti súdov a prokuratúry sa stransparentnia výberové procesy. Medzi priority v oblasti súdnictva naďalej patrí zníženie prieťahov v konaní, či zvýšenie dôveryhodnosti občanov v súdny systém. Pracuje sa na vytvorení súdnej mapy a špecializácii súdov a sudcov. Pokračuje sa v práci na projekte obchodného registra, ktorého zámerom je znížiť administratívnu záťaž podnikateľov a súdov pri registrácii obchodných spoločností. Zjednoduší sa tiež komunikácia firiem s finančnou správou. Vláda sa v programovom vyhlásení zaviazala v skrátanom legislatívnom konaní už v roku 2020 prijať opatrenia na znižovanie byrokratickej záťaže podnikateľského prostredia. Vláda do októbra 2020 pripraví a predloží na schválenie nové stavebné predpisy s dopadom na postavenie v rebríčku Doing Business.

Výsledkové indikátory pre modernizáciu verejnej správy a podnikateľské prostredie

		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Cieľ 2020 ¹⁴⁷
Doing Business¹⁴⁸ (poradie v rebríčku Svetovej banky)	SK	-	-	-	34	36	38	38	45	15
	EÚ	-	-	-	31	32	34	36	39	-
	V3	-	-	-	34	36	36	38	44	-
Index regulácie trhu produktov (bodové hodnotenie)	SK	-	1,29	-	-	-	-	1,52	-	1,2
	OECD	-	1,44	-	-	-	-	1,4	-	-
E-government index (%)	SK	42	33	57	51	48	47	51	59	71,7
	EÚ	44	41	47	46	48	49	52	55	-
Vnímanie korupcie (bodové hodnotenie)	SK	46	47	50	51	51	50	50	50	-
	EÚ	63	63	64	66	65	65	65	64	-

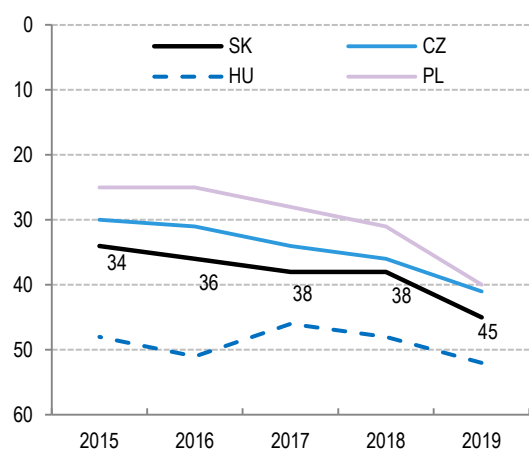
Slovensko sa v hodnotení regulačného prostredia pre podnikanie podľa Doing Business 2020 umiestnilo na 45. mieste zo 190 hodnotených krajín s celkovým skóre 75,6. Oproti minulému roku sme opäť poklesli. Trend poklesu v rebríčku DB ide na vrub najmä zlepšovaniu podnikateľského prostredia v iných krajinách. Slovensko postupne zlepšuje svoje podnikateľské prostredie, ale pomalšie ako ostatné krajiny. Podobný trend ako na Slovensku možno pozorovať aj v okolitých krajinách V3. Medziročné zlepšenie sme dosiahli v kategórii *Začatie podnikania*, kde Svetová banka ocenila zrušenie *Potvrdenia o daňových nedoplatkoch*. Začatie podnikania a získavanie stavebných povolení sú však z medzinárodného hľadiska najväčšími bariérami v podnikateľskom prostredí. Pripravené nové stavebné zákony by výraznejšie zrýchlili stavebné konania¹⁴⁹.

¹⁴⁷ Indikátor bol definovaný v rámci analýzy [Prehľad štrukturálnych indikátorov \(december 2011\)](#) ako doplnok k indikátorom Stratégie EÚ 2020. Časté zmeny metodiky Doing Business neumožňujú konzistentné porovnávanie poradia krajín medzi rokmi.

¹⁴⁸ Bodové hodnotenie a poradie za jednotlivé roky nie je zhodné s názvom správy, ale s rokom, za ktorý sa údaje a správa vypracúva. Bodové ohodnotenie v správe Doing Business 2020 sa teda uvádza v tabuľke za rok 2019. Poradie za Slovensko a ostatné krajiny pred rokom 2019 nie je zhodné s jednotlivými výročnými publikáciami Doing Business, ale vychádza z revidovaných časových radov, ktoré Svetová Banka zverejnila spolu s poslednou publikáciou Doing business 2020 (v časti [Historical Data](#) [tu](#)). Zoznam revízií v indikátoroch za jednotlivé krajiny je dostupný [tu](#).

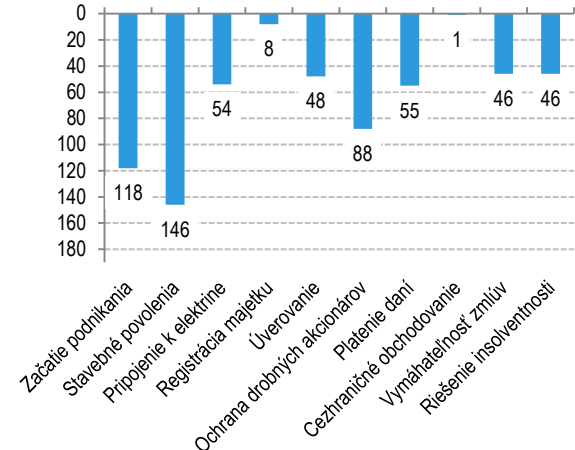
¹⁴⁹ Návrhy uviazli vo fáze vyhodnotenia medzirezortného pripomienkového konania.

Graf 28: Umiestnenie Slovenska a V3 krajín v rebríčku Doing Business (spomedzi 190 krajín)

Zdroj: DB 2020

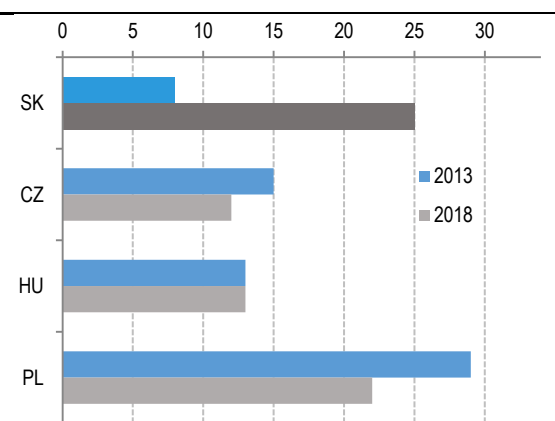
Graf 29: Postavenie Slovenska v jednotlivých hodnotených oblastiach Doing Business (poradie)

Zdroj: DB 2020

Slovensko sa výrazne zhoršilo v hodnotení regulácie podnikania podľa rebríčka PMR 2018 od OECD, keď pokleslo z 34. na 25. miesto z 34 hodnotených krajín¹⁵⁰. Za nízkym postavením v rebríčku sú hlavne administratívne prekážky pre start-upy, napríklad potreba rôznych licencií a povolení pre začatie podnikania. V rámci indikátora štátne vlastníctvo je to najmä priama kontrola a spoluvlastníctvo v sieťových odvetviach. Naopak relatívne dobrý výsledok zaznamenáva Slovensko pri zasahovaní do obchodných operácií (najmä regulácia pravidiel podnikania, ako napr. otváracie hodiny) a pri bariérach pre obchod a investície (a to najmä clá a zaobchádzanie so zahraničnými dodávateľmi). Zo sektorového hľadiska zostávajú najväčšou výzvou najmä regulácie pri profesionálnych službách, pričom najviac regulovaná je práca architektov (33. miesto) a stavebných inžinierov (posledné, 34. miesto).

Graf 30: Postavenie v rebríčku PMR

Zdroj: OECD

Graf 31: Postavenie v jednotlivých tematických indikátoroch PMR 2018

Zdroj: OECD

Slovensko v ukazovateli vnímanej korupcie patrí medzi najhoršie krajiny v EÚ. Korupcia predstavuje na Slovensku podľa *Správy o globálnej konkurencieschopnosti*¹⁵¹ výraznú prekážku podnikania. Menej korupcie znamená aj štihlejší štát bez zbytočnej byrokracie, zjednodušenie podnikania, lepšiu prácu úradov a fungujúce služby. Vnímanie korupcie je spojené taktiež s dôverou v súdnictvo a políciu. Slovensku patrí podľa prieskumu Eurobarometra posledné miesto v dôvere obyvateľstva k polícii¹⁵².

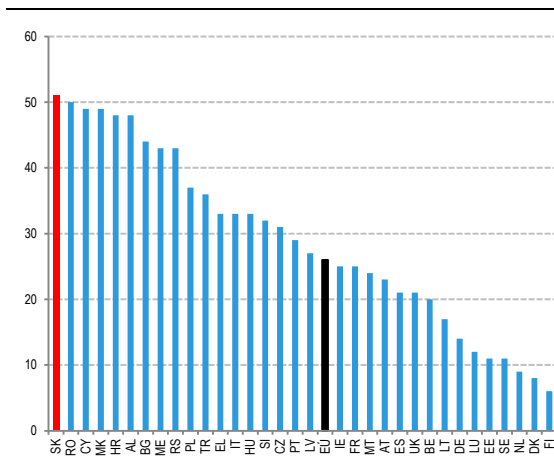
¹⁵⁰ Dôvodom nižšieho postavenia môže byť okrem samotného vývoja aj zmena metodiky.

¹⁵¹ Svetové ekonomické fórum: The Global Competitiveness Report 2019

¹⁵² Standard Eurobarometer 91

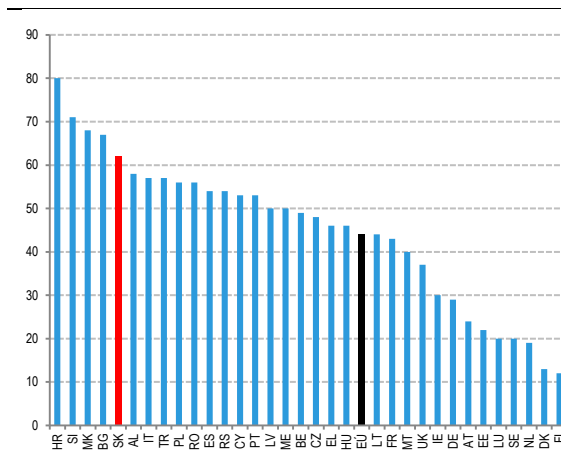
Dôveryhodnosť súdneho systému je taktiež veľmi nízka¹⁵³. Zlepšeniu v oblasti vnímania korupcie môžu pomôcť *Akčný plán na posilnenie boja proti korupcii a podvodom v oblasti EÚ fondov a novovzniknutý Úrad na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti*. Jeho zriadenie sa môže pozitívne premietnuť do potierania korupcie, je však nevyhnutné, aby bol personálne dobudovaný¹⁵⁴. Transparentné a nekorupčné prostredie vplyva pozitívne na hospodársky rast cez kľúčové faktory, akými sú verejné a súkromné investície, rozvoj ľudského kapitálu a ekonomická stabilita. V indikátore vnímania korupcie Slovensko zaostáva za krajinami EÚ¹⁵⁵. Efektívny boj s korupciou si vyžaduje zvýšenie transparentnosti, kvalitné verejné inštitúcie a zúženie priestoru pre nekalé aktivity pri nakladaní s majetkom štátu, verejných inštitúcií a samospráv.

Graf 32: Miera nedôvery v políciu (% opýtaných)

Zdroj: Standard Eurobarometer 91

Graf 33: Miera nedôvery v súdnictvo (% opýtaných)

Zdroj: Standard Eurobarometer 91

Zavedenie inštitútu hosťujúceho sudcu a zastavenie nevymožiteľných exekúcií prispeje ku zvýšeniu efektívnosti súdnictva. Opatrenia majú za cieľ zlepšiť mieru vybavenosti súdnych konaní a skrátiť ich dĺžku. Predpokladom dobre fungujúceho podnikateľského prostredia je vymožiteľnosť práva, pri ktorej zohráva zásadnú rolu dĺžka súdnych konaní. Slovenské súdnictvo posledné roky zaostávalo za najlepšimi krajinami hlavne v dĺžke súdnych konaní a v miere vybavenosti konaní. Výrazne zlepšenie v poslednom hodnotiacom kole môže byť výsledkom zvýšenej efektívnosti slovenských súdov, ale aj zmenou metodiky vykazovania údajov (Graf 34)¹⁵⁶. Dĺžka súdnych konaní v obchodných sporoch však naďalej rastie (Graf 35).

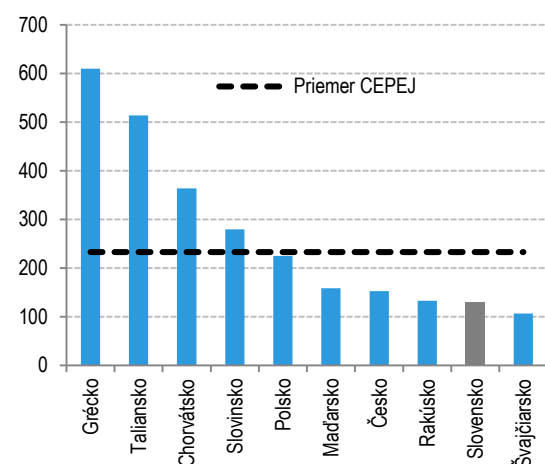
¹⁵³ Standard Eurobarometer 91

¹⁵⁴ V druhom kole výberového konania, boli zvolení dvaja kandidáti na post šéfa úradu. Vláda SR na konci roka 2019 schválila oboch kandidátov. Finálne hlasovanie v Národnej rade Slovenskej republiky zatiaľ neprebehlo.

¹⁵⁵ <https://www.transparency.org/cpi2018>

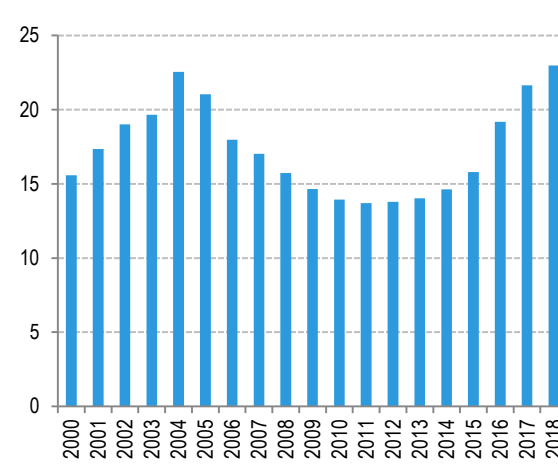
¹⁵⁶ Celé porovnanie sa týka súdov prvého stupňa. Zmena metodiky vo vykazovaní voči CEPEJ scoreboard: V roku 2017 sa za rok 2016 poskytli po prvýkrát dáta pre potreby scoreboard (CEPEJ) v štruktúre vecí rozhodnutých a nerozhodnutých a nie v štruktúre vecí vybavených a nevybavených, ako tomu bolo v predošlých obdobiach. Uvedené bolo možné urobiť preto, že z dôvodu auditu realizovaného organizáciou CEPEJ za oblasť súdnictva v roku 2017, sa urobil jednorazový dozor nerozhodnutých vecí a od roku 2017 sa zber nerozhodnutých vecí zaviedol ako povinný. Zjednotením metodiky s porovnávanými štátmi použitím rozhodnutých namiesto vybavených vecí sa ukazovatele efektivity súdnictva výrazne zlepšili. Rovnako, ak CEPEJ udával disposition time (DT) pred rokom 2016 za SR, počítal ho z pomeru nevybavených vecí ku vybaveným veciam, čo je nesprávny výpočet. Nevybavených vecí na súdoch v SR je viac ako nerozhodnutých, preto DT vychádzal v rokoch pre 2016 horšie ako po 2016, kedy sa už na hodnotenie CEPEJ počítalo z nerozhodnutých vecí.

Graf 34: Dispozičný čas v občianskych a obchodných veciach v dňoch¹⁵⁷ (2016)

Zdroj: CEPEJ 2018¹⁵⁸

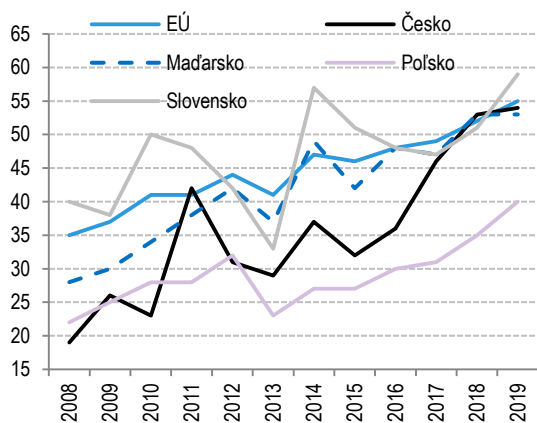
Graf 35: Dĺžka súdnych konaní v obchodných sporoch v mesiacoch

Zdroj: MS SR¹⁵⁹

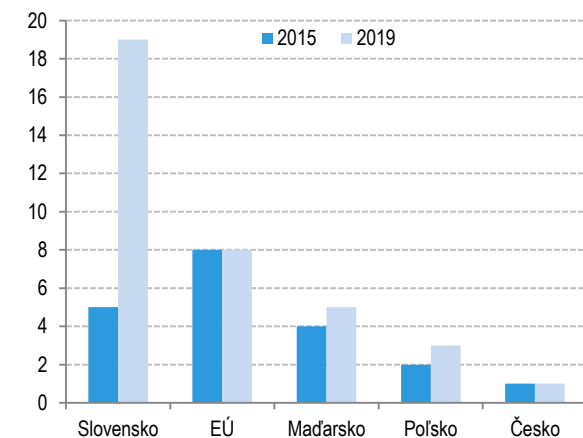
Napriek významnému nárastu miery internetovej komunikácie so štátom, dôverovali obyvatelia Slovenska v roku 2019 takejto komunikácii najmenej. V roku 2019 viac ako polovica Slovákov využilo internet na komunikáciu s orgánmi verejnej správy, čo predstavuje najvyšší podiel v regióne V4. Na druhej strane však takmer pätina respondentov Eurobarometra deklarovala, že nevyužila e-komunikáciu so štátom z bezpečnostných dôvodov. Medzi rokmi 2015 a 2019 ide o najvyšší nárast nedôvery v EÚ. V nasledujúcich rokoch tak môže vysoká nedôvera v elektronickú komunikáciu predstavovať vážnu prekážku v rozvoji elektronizácie a informatizácie verejnej správy.

Graf 36: Využívanie internetu v komunikácii so štátom za posledných 12 mesiacov (% populácie)

Zdroj: Eurostat

Graf 37: Bezpečnostné dôvody nevyužitia e-komunikácie s verejnou správou (2019, % populácie)

Zdroj: Eurobarometer 2020¹⁶⁰

Podnikateľské prostredie v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve výrazne ovplyvňujú extrémne rozdrobené vlastnícke vzťahy k poľnohospodárskej a lesnej pôde, ktoré obmedzujú trh s pôdou. Problém vlastníckych vzťahov k pozemkom ovplyvňuje aj samotných vlastníkov, ktorí majú obmedzené možnosti nakladať so svojou pôdou. K jednému pozemku má vlastnícky vzťah priemerne až 12

¹⁵⁷ Disposition time – dispozičný čas, jedná sa o vypočítanú veličinu pomeru nerozhodnutých vecí na konci roka a rozhodnutých vecí v danom roku prenášanú počtom dní v kalendárnom roku t.j. (nerozhodnuté veci/rozhodnuté veci)*365. Jedná sa o odhadovaný čas v dňoch, ktorý má informatívny charakter a indikuje, koľko času by trvalo dorozhodovanie nerozhodnutých vecí na konci roka, ak by súd rozhodoval rovnakou výkonnosťou ako predošlý rok a zároveň by sa ničím iným (nové veci) nezapodieval.

¹⁵⁸ <https://www.coe.int/t/DGHL/cooperation/cepej/evaluation/2016/STAT/default.asp>

¹⁵⁹ <http://web.ac-mssr.sk/statisticka-rocenky/>

¹⁶⁰ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10335072/9-16012020-BP-EN.pdf/30431c3f-cbce-6d2d-e9d1-4cf6b084b6af>

vlastníkov a jeden vlastník má spoluvlastnícky vzťah v priemere k 23 parcelám. Celkovo je evidovaných 4,4 mil. vlastníkov¹⁶¹. Tvary jednotlivých pozemkov sú nevhodné a neodzrkadľujú súčasné pomery v krajine a ich užívanie. Pozemky nezistených vlastníkov a pozemky vo vlastníctve štátu spravuje Slovenský pozemkový fond. Poľnohospodárske subjekty si prenajímajú približne 91 % obhospodarovanej pôdy. Rozdrobenosť vlastníctva brzdí vstup nových subjektov do poľnohospodárskej produkcie. Štát rieši tento problém v extraviľane pozemkovými úpravami, ktorými sa menia tvary pozemkov a vlastnícke vzťahy k nim. Pozemkové úpravy sa dotýkajú 3 525 katastrálnych území s celkovou rozlohou 4,4 mil. ha a začali sa vykonávať od roku 1992. Do konca roku 2019 boli pozemkové úpravy ukončené v 413¹⁶² a prebiehajú v 9¹⁶³ katastrálnych územiach s celkovou rozlohou 0,4 mil. ha poľnohospodárskej a lesnej pôdy.

4.4.1 Kvalita verejnej správy

Boj proti korupcii a transparentnosť verejnej správy

Pre zvýšenie konkurencieschopnosti krajiny sa vláda zaväzuje zlepšiť postavenie Slovenska v rebríčku vnímania korupcie o 20 miest. Navrhne sa nová koncepcia zákona o preukazovaní pôvodu majetku. Zlepšia sa pravidlá na kontrolu majetku verejných funkcionárov. Zavedie sa napríklad povinnosť deklarovať zmeny v majetku a uvedenie prírastku majetku verejného funkcionára. Do praxe sa dostane funkčný mechanizmus hmotnej zodpovednosti a trestania pochybení verejných funkcionárov pri nakladaní s verejnými prostriedkami. Podľa odporúčania medzinárodných inštitúcií sa zriadi nezávislá inštitúcia s agendou kontroly majetkových priznaní, etiky a konfliktu záujmov verejných funkcionárov. V rámci zákona o zaisťovaní majetku¹⁶⁴ sa zabezpečí efektívne vyhľadávanie, zaisťovanie a odnímanie výnosov z trestnej činnosti a zavedenie jasných a účelných pravidiel pre správu zaisteného majetku a nakladanie s ním. Trestný čin prikrmovania postihne také korupčné správanie, pri ktorom nie je zrejmá a preukázateľná súvislosť medzi prijatím alebo poskytnutím úplatku a konaním v rozpore s povinnosťami. Prijme sa zákon o lobingu a vytvorí sa register lobistov s verejnými informáciami o klientoch, nákladoch a odmenách pre lobistov.

V súlade s PVV sa ako nástroj proti korupcii transparentnia výberové konania, procesy verejného obstarávania a publikovanie informácií. Zvýši sa transparentnosť výberových konaní a zavedie jednotný výberový proces pre štátnu správu. Zavedú sa opatrenia na zlepšenie kontroly verejného obstarávania posilnením postavenia a nezávislosti Úradu pre verejné obstarávanie. Vytvorí sa centrá zdieľaných podporných služieb pre zefektívnenie verejného obstarávania v regiónoch. Zavedie sa povinnosť zverejňovať prílohy a dodatky k povinne zverejňovaným zmluvám a povinné zverejňovanie podkladových materiálov na rozhodovanie samospráv. Zverejňovanie informácií sa bude týkať aj informácií o osobách, ktoré sa uchádzajú o verejnú funkciu, či majetkových priznaní starostov obcí a predsedov VÚC.

Súdnictvo a prokuratúra

S cieľom zvýšenia dôveryhodnosti súdov a prokuratúry sa transparentnia výberové procesy. Navrhne sa transparentný model navrhovania a voľby kandidátov na funkciu generálneho prokurátora a špeciálneho prokurátora podľa štandardov pre kandidátov na funkciu ústavného sudcu. Ústavným zákonom sa zreformuje proces voľby členov Súdnej rady SR.

Nadalej pokračuje spolupráca s Európskou komisiou pre efektívnu justíciu (CEPEJ). Cieľom je v súvislosti s pokračujúcimi reformami zlepšiť efektívnosť a kvalitu slovenského súdneho systému. Projekt zahŕňa najmä mapovanie aktuálneho stavu súdneho manažmentu na jednotlivých súdoch. V nadväznosti na *Akčný plán implementácie nových opatrení pre súdy* sa bude ministerstvo spravodlivosti v nasledujúcich rokoch zameriavať na vytvorenie súdnej mapy, špecializáciu súdov a sudcov, zavedenie časových rámcov na rozhodovanie na všetkých súdoch a nastavenie vhodných podmienok na súde pre rodinnoprávnu agendu. Cieľom je zlepšiť efektívnosť a kvalitu slovenského súdneho systému. Prioritou by malo byť tiež

¹⁶¹ <https://www.mpsr.sk/download.php?fileID=16473>

¹⁶² <https://data.gov.sk/dataset/zoznam-ukoncenych-projektov-pozemkovych-uprav-komplexnych>

¹⁶³ <https://data.gov.sk/dataset/zoznam-rozpracovanych-projektov-pozemkovych-uprav-komplexnych>

¹⁶⁴ V súlade s medzinárodnými štandardmi vyplývajúcimi zo záväzkov SR v tejto oblasti.

zabezpečenie IT podpory manažmentu súdov, ktorá bude reagovať na súčasné IT potreby slovenského súdnictva.

Informatizácia verejnej správy

Budovanie interných kapacít zvýši nákladovú efektívnosť IT výdavkov. Rezort financií v spolupráci s ÚPVII aktualizuje a rozšíri metodický pokyn pre prípravu IT investícií a ekonomické hodnotenie budovania vlastných kapacít. Pri realizácii nových projektov a prevádzke existujúcich informačných systémov bude potrebné vyhodnotiť, ktoré činnosti by bolo možné namiesto dodávateľského vzťahu realizovať internými kapacitami pri nižších nákladoch, bez dopadu na kvalitu a vytvoriť plán na obsadenie interných miest.

Zjednotia sa pravidlá pre prípravu nových a rozvoj existujúcich informačných systémov. Nová vyhláška ÚPVII formalizuje a spresňuje procesy prípravy IT projektov. Súčasťou je aplikovanie pravidiel ekonomického hodnotenia, ktoré sa uplatňovali na nové investičné projekty, aj na výdavky na prevádzku a rozvoj existujúcich informačných systémov.

Projekty informatizácie verejnej správy prispejú v ďalšej fáze k odbúraniu byrokracie. Vláda bude prijímať opatrenia týkajúce sa činnosti orgánov miestnej štátnej správy, s cieľom znižovať neprimeranú byrokratickú záťaž a komplikovanosť pracovných postupov v úradoch (napr. zrušenie predkladania dokladov občanmi a podnikateľmi).

Vláda bude plniť opatrenia aktualizovanej revízie výdavkov na informatizáciu. Rezort financií v spolupráci s ÚPVII vypracovali novú revíziu výdavkov na informatizáciu¹⁶⁵. Rast výdavkov na informatizáciu je možné výrazne znížiť, bez dopadu na kvalitu služieb. Opatreniami s najvyšším potenciálom na zvýšenie nákladovej efektívnosti sú podľa revízie posilnenie interných kapacít, zavedenie analytického sledovania a vyhodnocovania IT výdavkov, systematické referencovanie jednotkových cien, lepšia kontrola požiadaviek na úroveň podpory a rozvoj systémov a zefektívnenie prevádzky vládneho cloudu. Pripraví sa tiež stratégia a akčný plán na obdobie 2020 až 2024 na zlepšenie postavenia Slovenska v indexe digitálnej ekonomiky a spoločnosti (DESI).

Rozšíri sa sledovanie nákladových a výkonnostných ukazovateľov na úrovni jednotlivých informačných systémov. V súlade s opatreniami aktualizovanej revízie výdavkov na informatizáciu bude ÚPVII kontrolovať a vynucovať rozpočtovanie výdavkov v medzirezortnom programe OEK na úrovni informačných systémov a aktuálnosť výkonnostných ukazovateľov v MetaIS. V prvom kroku budú nákladové a výkonnostné ukazovatele dostupné pre informačné systémy s ročnými výdavkami nad 100 tis. eur tak, aby pokrývali 80 % celkových IT výdavkov, následne bude sledovanie rozšírené na úroveň služieb.

Podporuje sa rozvoj digitálnej infraštruktúry v oblasti vysokorýchlostného internetu. Slovensko sa v oblasti digitálnej konektivity zaviazalo k strategickým cieľom EÚ pre gigabitovú spoločnosť. Cieľom je zabezpečiť prístup ku komunikačnej infraštruktúre, ktorá bude schopná v dlhodobom horizonte naplniť kvalitatívne, kapacitné a bezpečnostné požiadavky na sieť gigabitovej spoločnosti pre všetkých občanov, podnikateľov a inštitúcie verejnej správy. Bude vypracovaný Národný broadbandový plán, ktorý navrhne ako tento cieľ dosiahnuť.

Vzniká nová platforma na hľadanie inovatívnych riešení pre inštitúcie verejnej správy. Na základe schváleného Akčného plánu digitálnej transformácie Slovenska na roky 2019 až 2022 realizuje ÚPVII projekt, ktorý povedie k vytvoreniu platformy inovatívnych riešení. Princípom takejto platformy je zverejnenie dopytu po riešení problému na webovom sídle a následné finančné ocenenie ponúknutých riešení externými riešiteľmi. Na rozdiel od bežného obstarávania sa oceňujú už vypracované riešenia, a teda nie najlepšia ponuka na budúcu dodávku. Zadávatel' dopytu z verejného sektora tak získa v relatívne krátkom čase a s minimálnym rizikom námet na riešenie konkrétneho problému. V roku 2020 je plánované spustenie projektu a zrealizovanie prvých výziev.

¹⁶⁵ [Informatizácia 2.0 \(marec 2020\)](#).

Ludské zdroje vo verejnej správe

Vo verejnom sektore sa zmení štruktúra zamestnanosti aj odmeňovania. Kľúčovou oblasťou pre efektívnejšie fungovanie verejnej správy je kvalita ľudských zdrojov. Revízia výdavkov zamestnanosti a odmeňovania ukázala, že problémom verejnej zamestnanosti nie sú celková zamestnanosť a náklady verejného sektora, ale jej nevhodná štruktúra. V porovnaní s krajinami EÚ má na počet obyvateľov Slovensko veľa policajtov a vysokoškolských učiteľov, málo zdravotných sestier a málo a zle zaplatených pracovníkov v sociálnych službách. Starnutie populácie bude situáciu iba zhoršovať, tretina zamestnancov dovŕši v priebehu 10 rokov dôchodkový vek.

Problémom je podľa revízie aj rovnostársky systém odmeňovania, ktorý nedostatočne zohľadňuje skutočný výkon a mzdové rozdiely medzi profesiami alebo regiónmi. Dôjde k posilneniu strategického aspektu riadenia zamestnanosti, sflexibilneniu odmeňovacích predpisov spojenému s nárastom variabilnej zložky mzdy pri pozíciách s vyššou mierou zodpovednosti. Nástrojmi na zvýšenie vnútornej efektivity úradov a lepšie odmeňovanie budú optimalizačné audity v štátnych úradoch aj podnikoch realizované v čo najväčšej miere internými kapacitami. Príkladom je optimalizácia podporných a priezrových činností úradov.

Analytické kapacity štátu

Vláda dobuduje analytické kapacity štátu tam, kde chýbajú, vytvorí predpoklady pre ich udržateľné a konkurencieschopné financovanie. Jednotky začnú intenzívnejšie podporovať prípravu a vyhodnocovanie verejných politík, budú spolupracovať pri tvorbe sektorových stratégií, definícií prioritných ukazovateľov svojho rezortu a monitorovaní ich plnenia, vykonávaní pravidelných revízií verejných výdavkov a podpore ich implementácie. Sektorové analytické jednotky sa zároveň budú spolupodieľať na príprave štúdií uskutočniteľnosti a nákladovo-prínosových analýz investičných projektov (viď kapitola 4.1). Časť z týchto činností je dnes realizovaná dodávateľsky, približne v objeme 27 mil. eur ročne. Presun vybraných činností z externých dodávateľov na interné analytické kapacity prinesie úspory a umožní udržateľne budovať znalosti štátu. Prijaté budú opatrenia zabezpečujúce analytickým jednotkám prístup k dátam od jednotlivých rezortov, ako aj súkromných organizácií vykonávajúcich zber dát pre štát.

V roku 2019 pokračovala technická pomoc EK cez Program na podporu štrukturálnych reforiem 2017-2020 (Structural Reform Support Programme)¹⁶⁶. Cieľom programu je prispieť k inštitucionálnym, administratívnym a štrukturálnym reformám v členských štátoch formou technickej asistencie. Slovensko sa do programu v októbri 2019 zapojilo už po štvrtýkrát. Prostredníctvom programu sa bude realizovať 10 projektov v celkovej výške 3,6 mil. eur na zlepšenie administratívnych kapacít pri príprave opatrení v zdravotníctve, miestnej samospráve, v oblasti rámca platobnej neschopnosti, či na zlepšenie čerpania Európskych štrukturálnych a investičných fondov a na rozvoj obehového hospodárstva.

Projekty v rámci Programu na podporu štrukturálnych reforiem v roku 2020

Stručný popis projektu	Rezort
Príprava akčného plánu pre implementáciu Európskych štrukturálnych a investičných fondov v operačnom programe Výskum a inovácie	MDV SR
Zhodnotenie úlohy a fungovania Národnej rady pre produktivitu	ISA, ÚV SR
Vytvorenie cestovnej mapy pre obehové hospodárstvo na Slovensku	MŽP SR
Príprava stratégie na posilnenie miestnej samosprávy	MV SR
Environmentálne dopady a revitalizácia krajiny v uhoľnom regióne Horná Nitra	ÚPVII
Analýza systému vysokoškolského vzdelávania na Slovensku	ISA, ÚV SR
Vytvorenie mikrosimulačného nástroja pre slovenský daňový a transferový systém	RRZ
Príprava reformy insolvenčného rámca na Slovensku so zameraním na zníženie nákladov, skrátenie doby trvania a vytvorenie preventívnych nástrojov	MS SR
Príprava národnej stratégie pre využívanie umelej inteligencie v zdravotníctve	MZ SR, ÚPVII
Sprevádzkovanie nástrojov na riešenie krízových situácií bánk	NBS

¹⁶⁶ SRSP (Structural Reform Support Programme).

4.4.2 Podnikateľské prostredie

Znižovanie administratívnej záťaže podnikateľov a lepšia regulácia

Zlepšia sa elektronické služby firiem pri kontakte s finančnou správou a obchodným registrom. Cieľom opatrení finančnej správy je posilnenie proklientského prístupu, zníženie administratívnej záťaže a podpora dobrovoľného plnenia daňových a colných povinností. Zavedie sa tzv. *automatická registrácia* – správca dane vykoná registráciu z úradnej moci na základe zápisu subjektu do registra právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci. Aktuálne sa táto registrácia bude vzťahovať len na daň z príjmov. K zjednodušeniu postupov pri registrácii patrí aj zrušenie povinnosti pre daňové subjekty oznamovať účty zriadené v bankách správcovi dane od roku 2020. Upravujú sa tiež poplatky a zlepšia sa elektronické služby obchodného registra pre podnikateľov. Zavedením výlučne elektronickej formy návrhov na registráciu firiem dochádza k úprave sadzby súdnych poplatkov s ich znížením na polovicu tak, že zodpovedajú poplatkom, ktoré sa už v súčasnosti uhrádzajú elektronickým spôsobom. Tiež sa plánuje zlepšiť dostupnosť služieb rozšírením počtu externých registrátorov, ktorí budú môcť zapísať subjekt do registra¹⁶⁷. Vláda bude tiež podporovať budovanie prívetivých elektronických proklientsky orientovaných služieb a zároveň pokračovať v budovaní siete klientských centier.

Rezort hospodárstva sa plánuje zamerať na plnenie opatrení z prvého akčného plánu pre realizáciu návrhu opatrení vyplývajúcich zo stratégie hospodárskej politiky SR. Celkovo ide o 41 opatrení, ktoré majú byť splnené v priebehu rokov 2020 a 2021. Súčasťou akčného plánu sú opatrenia v oblasti školstva, zvyšovania inovačného potenciálu, energetickej efektívnosti hospodárstva, rozvoja podnikateľského prostredia, regionálneho rozvoja, ako aj opatrenia reagujúce na nepriaznivé ekonomické prostredie. Príkladom pripravovaných opatrení je zjednodušenie sezónneho zamestnávania alebo zavedenie princípu „one in – one out“ do legislatívneho procesu. Vláda sa v programovom vyhlásení zaviazala zaviesť princíp „one in – one out“ s účinnosťou od roku 2021. Za každú novú zavedenú reguláciu by sa jedna existujúca regulácia zrušila. Od roku 2022 by sa prešlo na princíp „one in – two out“ (každá novo zavádzaná regulácia bude mať zároveň navrhnutý dvojnásobný pokles inej administratívnej záťaže). Už splneným opatrením je posilnenie mechanizmov na udržanie zamestnancov v prípade vypuknutia krízy, ktoré sú už využívané počas pandémie COVID-19. S cieľom ďalšej debyrokratizácie podnikateľského prostredia sa bude pokračovať v implementácii opatrení z troch antibyrokratických balíčkov a v naplňaní *RIA 2020 – Stratégie lepšej regulácie*. Z antibyrokratických balíčkov zostáva najmä úloha dotiahnuť prípravu nových stavebných zákonov, ktoré by zrýchlili a skvalitnili stavebné konania. To by sa pozitívne odzrkadlilo aj v rebríčku Doing Business.

Vláda sa v PVV zaviazala v skrátenom legislatívnom konaní už v roku 2020 prijať opatrenia na znížovanie byrokratickej záťaže podnikateľského prostredia (*Lex Korona* rezortu hospodárstva). Rušia sa desiatky povinností pre podnikateľov, ako napr. povinná zdravotná pracovná služba pre málo rizikové povolania, povinné označovanie pôvodu mäsa v hotových jedlách, viaceré hlásenia úradom, povinné nálepky o zákaze fajčenia alebo o vykonanej STK a EK. Zvýši sa predvídateľnosť legislatívneho rámca pre podnikanie. Nastaví sa preto princíp účinnosti zákonov s vplyvom na podnikanie vždy iba raz do roka, k prvému januáru. Aj v ďalších rokoch plánuje pravidelne a systematicky predkladať návrhy opatrení v tejto oblasti, s cieľom podstatne znížiť regulačnú záťaž podnikania do konca jej funkčného obdobia.

Trh s pôdou a pozemkové úpravy

Vláda sa zaviazala dokončiť pozemkové úpravy do konca roku 2049¹⁶⁸. Cieľ sa týka extravilánu v 3 103 katastrálnych územiach vo výmere spolu 4 mil. ha. Celkové výdavky sú odhadnuté na 1,1 mld. eur. V roku 2020 sa majú pozemkové úpravy začať v 120 katastrálnych územiach, ktoré boli vybrané ako najnaliehavejšie s predpokladanými výdavkami vo výške 68 mil. eur¹⁶⁹. Do roku 2045 sa počíta so začatím

¹⁶⁷ Navrhované opatrenie v podobe zavedenia externých registrátorov sa v zmysle nelegislatívneho materiálu *Návrh opatrení na zlepšenie fungovania obchodného registra* (schváleného vládou SR uznesením č. 167/2018) plánuje realizovať až v druhej fáze návrhu opatrení do 31. decembra 2020.

¹⁶⁸ <https://rokovania.gov.sk/RVL/Resolution/17842/1>

¹⁶⁹ <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/24368/1>

v 119-120 katastrálnych územiach ročne. Priemerná dĺžka pozemkových úprav v jednom katastrálnom území je odhadnutá na 5 rokov.

Stavebné konania

V PVV sa vláda zaviazala pripraviť a predložiť do októbra 2020 na schválenie nové stavebné predpisy.

Uvedeným krokom sa malo výrazne zlepšiť postavenie Slovenska v rebríčku Doing Business. Oblasť stavebných povolení je najhoršie hodnotená oblasť Slovenska. V rámci zmien sa posilní územné plánovanie s rozšírením povinnosti mať územný plán na všetky obce a skrátením procesov obstarávania územnoplánovacej dokumentácie. Zrušia sa stavebné úrady, a naopak posilní sa pozícia špecializovaných okresných úradov pri analýze vplyvov a záujmov zúčastnených aktérov. Príprava stavby sa sústreďí do jedného analytického procesu, v ktorom sa súčasne zistia vplyvy na životné prostredie a verejné záujmy sledované subjektami verejnej správy (územná samospráva na úseku územného plánovania a špecializovaná štátna správa na úseku im vymedzenom zákonom).

4.4.3 Dopravná infraštruktúra

Priorizácia dopravnej infraštruktúry

V súlade s PVV sa posilní princíp hodnota za peniaze v doprave pomocou priorizácie produktívnych investícií. MF SR v spolupráci s MDV SR vypracovali návrh metodiky pre výber projektov v cestnej infraštruktúre¹⁷⁰, na základe ktorého sa vytvorí analyticky podložený zoznam priorít a plán prípravy a výstavby ciest a diaľnic. Základom metodiky pre plánovanie výstavby je výpočet spoločenskej návratnosti projektu. Výber priorít zohľadní dopravné hľadisko, spoločenský prínos projektov, kapacity štátu pripraviť projekty, rozpočtové obmedzenia a potenciál pre rozvoj regiónov.

Priorizácia prinesie väčší spoločenský úžitok aj pri modernizácii železničnej siete na Slovensku.

Podobne ako v cestnej doprave navrhnu MF SR a MDV SR metodiku priorizácie aj na projekty železničnej infraštruktúry. Spracuje sa národný plán dopravnej obsluhy reflektujúci na vývoj mobility, podľa ktorého sa bude objednávať cestovný poriadok pre verejnú osobnú železničnú dopravu. Tento plán definuje aj menej náročné investičné zámery v železničnej infraštruktúre aj rozvoj vozidlového parku pre naplnenie dlhodobých strategických zámerov.

Dlhodobým koncepčným nástrojom pre plánovanie investícií do dopravných projektov je národný dopravný model.

Nové programové vyhlásenie si dalo za záväzok model aktualizovať. Novú verziu modelu pripraví MDV SR v spolupráci s MF SR. Dopravný model je simulácia dnešných a budúcich tokov dopravy na základe ponuky dopravy, dopytu po doprave, ako aj súčasnej a plánovanej dopravnej infraštruktúry. Na základe výstupov dopravného modelu budú vzájomne posúdené projekty vo všetkých módoch dopravy a aktualizované investičné stratégie v doprave. Pre účely dopravného modelovania a tvorby politik v doprave bude zároveň pravidelne aktualizovaná údajová základňa o doprave a mobilitnom správaní.

Vláda zjednotí a v čo najväčšej miere zefektívni dokumentáciu a postupy pre proces EIA¹⁷¹, územné a stavebné konanie.

Za účasti odbornej verejnosti sa pripraví a schváli nové stavebné predpisy, ktoré umožnia rýchlejšie, transparentnejšie a efektívnejšie rozhodovať o príprave stavieb. Cieľom je zrýchlenie procesov projektovej prípravy a zníženie nákladov na prípravu verejných investícií.

Kvalitná a efektívna doprava

Vláda pripraví návrh zákona o verejnej osobnej doprave. Legislatíva vytvorí podmienky pre zjednotenie tarifných prepravných podmienok medzi železničnou, prímestskou autobusovou dopravou a mestskou hromadnou dopravou, a stanoví pravidlá a štandardy tejto dopravy. Cieľom je umožniť cestovať na jeden prepravný doklad všetkými prostriedkami verejnej osobnej dopravy vo verejnom záujme a zabezpečiť koordináciu osobnej vlakovej, prímestskej autobusovej a mestskej hromadnej dopravy.

¹⁷⁰ [Priority vo výstavbe cestnej infraštruktúry \(Návrh metodiky\).](#)

¹⁷¹ [Proces posudzovania vplyvov na životné prostredie.](#)

Lepším plánovaním zo strany štátu a efektívnejšou spoluprácou so ŽSR a dopravcami sa skvalitní osobná vlaková preprava pre občanov. MDV SR prehodnotí v železničnom sektore nastavenie rozhodujúcich investičných a prevádzkových činností a finančných parametrov v nových zmluvách tak, aby boli dopravné služby vo verejnom záujme objednávané efektívne, čo je kľúčové na zvýšenie efektívnosti podniku ZSSK a povinnú postupnú liberalizáciu osobnej vlakovej dopravy.

Vláda zefektívni fungovanie a zlepši hospodárenie štátnych spoločností v rezorte dopravy. Základným nástrojom na riadenie správy infraštruktúry a prevádzkovania dopravy sú relevantné výsledkové ukazovatele, ktoré zhodnotia činnosť a výsledky štátnych firiem a nastaví správnu motiváciu v investičnej aj prevádzkovej činnosti. Postupne sa bude zavádzať centralizované riadenie dopravy na železnici, s ohľadom na spoločenskú návratnosť. Vláda pripraví projekt zlúčenia NDS, a. s. a Slovenskej správy ciest. Zvýšia sa výdavky na údržbu a rekonštrukciu ciest I. triedy, mostov a železničných tratí s najväčším využitím a potenciálom.

Podporia sa moderné a efektívne riešenia v doprave vrátane inovácií založených na údajoch. Vláda má ambíciu vypracovať koncepčný rámec pre rozvoj inteligentnej mobility, návrh legislatívy na testovanie a prevádzku autonómnych vozidiel a vytvorenie modelovej platformy „smart mobility lab“ pre koordináciu, implementáciu a demonštráciu inovatívnych riešení.

4.5 Zdravie

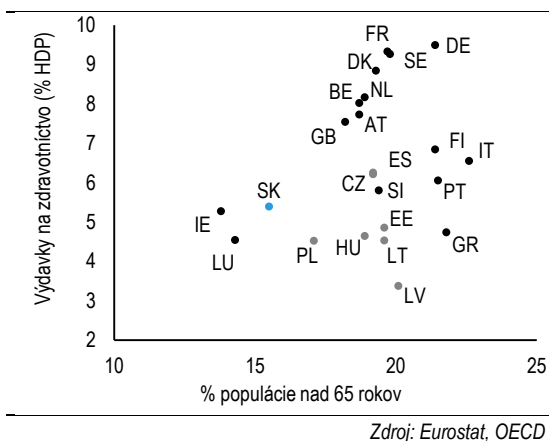
Revízie výdavkov v zdravotníctve identifikovali viacero dôležitých systémových problémov a ich riešenia. Postupná implementácia revízií priebežne zlepšuje nákladovú efektívnosť verejného zdravotného poistenia¹⁷². Na rok 2020 boli identifikované úsporné opatrenia v hodnote 148 mil. eur. V posledných dvoch rokoch došlo k trom kolám oddľžovania nemocníc, tempo ich zadlžovania však nespomaľuje. Investície v zdravotníctve sa zamerajú na obnovu a výstavbu nemocníc v Banskej Bystrici a Martine. Prvé štandardné diagnostické a liečebné postupy už boli schválené, na mnohých ďalších sa pracuje a budú dopĺňané. Zavedenie systému rozpočtovania založeného na výsledkoch pomôže zlepšiť efektívnosť vynakladaných zdrojov.

Výsledkové indikátory pre zdravie

		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Cieľ 2020 ¹⁷³
Úmrtnosť odvrátiteľná zdravotnou starostlivosťou¹⁷⁴ (na 100 tisíc obyvateľov)	SK	-	182	182	183	171	177	168	-	-	-
	EÚ	-	103	101	98	94	95	93	-	-	-
Očakávaná dĺžka života pri narodení (očakávaný počet rokov pri narodení)	SK muži	71,8	72,3	72,5	72,9	73,3	73,1	73,8	73,8	73,9	-
	EÚ muži	76,9	77,3	77,4	77,7	78,1	77,9	78,2	78,3	78,3	-
	SK ženy	79,3	79,8	79,9	80,1	80,5	80,2	80,7	80,7	80,8	-
	EÚ ženy	82,8	83,1	83,0	83,3	83,6	83,3	83,7	83,6	83,6	-

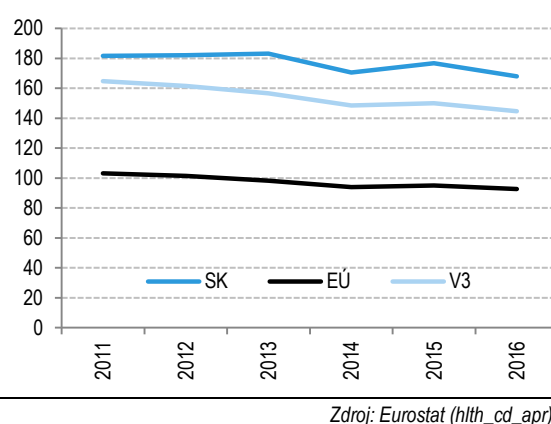
Zdravotný stav obyvateľov ovplyvňuje nielen individuálnu kvalitu života, ale aj ekonomický a sociálny rozvoj spoločnosti. Dobre fungujúci systém zdravotníctva dokáže výrazne ovplyvniť zdravie obyvateľov (OECD, 2019)¹⁷⁵. Náklady na zdravotníctvo preto predstavujú jednu z najväčších výdavkových položiek rozpočtu verejnej správy. Slovenské výdavky vyjadrené ako podiel na HDP zaostávajú za priemerom EÚ aj OECD, avšak preyšujú priemer ostatných krajín V4. V kontexte starnutia populácie sa očakáva, že budú ďalej rásť. Podiel výdavkov na zdravotnú starostlivosť tiež rastie s bohatstvom krajiny. To vytvára významný tlak na ešte vyššiu nákladovú efektívnosť celého systému v budúcnosti.

Graf 38: Verejné výdavky na zdravotníctvo (2018)

Zdroj: Eurostat, OECD

Graf 39: Úmrtia odvrátiteľné zdravotnou starostlivosťou (štandard. na 100 tis. obyvateľov)

Zdroj: Eurostat (hlth_cd_apr)

¹⁷² [Priebežná implementačná správa - zdravotníctvo \(október 2019\)](#).

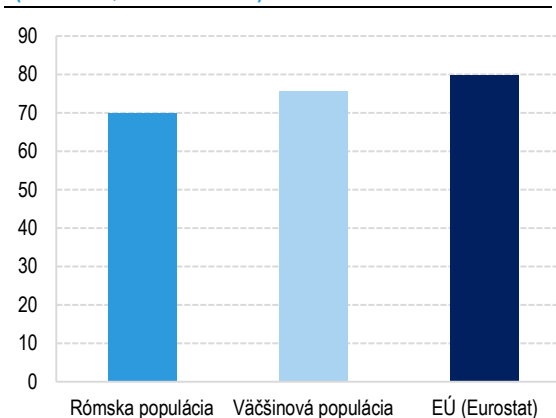
¹⁷³ Na základe oprávnenej kritiky bol zmenený indikátor Zdravé roky života na nový indikátor Očakávaná dĺžka dožitia pri narodení pre mužov a ženy zvlášť podľa aktualizácie dokumentu [Tri výzvy slovenskej ekonomiky – aktualizácia \(marec 2019\)](#). Nový cieľ bude pri novom indikátore stanovený pre obdobie 2020+.

¹⁷⁴ Nižšie hodnoty oproti predchádzajúcemu Národnému programu reforiem vysvetľuje [zmena metodiky výpočtu](#) z roku 2018.

¹⁷⁵ [OECD: Health at a Glance 2019](#).

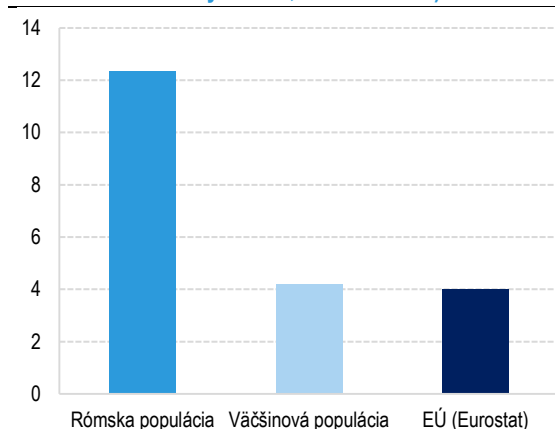
Slovensko v medzinárodnom porovnaní zaostáva v hlavných výsledkových ukazovateľoch zdravotníctva. Horšie výsledky máme v porovnaní s priemerom EÚ aj regionálnymi susedmi V3. Dosahujeme nižšiu očakávanú dĺžku života a miera úmrtnosti odvrátiteľná zdravotnou starostlivosťou¹⁷⁶ je skoro dvojnásobná v porovnaní s priemerom EÚ. Socioekonomické postavenie výrazne ovplyvňuje dĺžku dožitia na Slovensku (Európska komisia, 2019¹⁷⁷). Zdravotný stav rómskej populácie je v porovnaní s majoritnou populáciou výrazne horší. V dôsledku toho, očakávaná dĺžka života pri narodení a dojčenská úmrtnosť výrazne zaostáva v porovnaní s väčšinovou populáciou¹⁷⁸. Na zlepšenie sociálnych determinantov zdravia sa zameriava projekt „Zdravé komunity“. Hlavná aktivita projektu je realizácia a rozvoj zdravotnej mediácie v MRK. Celkovo v projekte pôsobí 264 asistentov osvetu zdravia v teréne a 8 v prostredí nemocníc. Program predstavuje sľubnú cestu efektívnej podpory zvyšovania zdravia MRK. Do budúcnosti je preto dôležité, aby sa po potvrdení účinnosti tohto programu zabezpečilo jeho dlhodobé a stabilné financovanie.

Graf 40: Očakávaná dĺžka života pri narodení (v rokoch, 2006 až 2015)

Zdroj: IFP, Eurostat (demo_mlexpec)

Graf 41: Dojčenská úmrtnosť (počet úmrtí dojčiat na 1 000 živonarodených detí, 2006 až 2015)

Zdroj: IFP, Eurostat (hlth_cd_apr)

Na ochorenia, ktorým sa dá predísť lepšími programami verejného zdravia a prevencie, zomrelo na Slovensku výrazne viac ľudí ako v krajinách EÚ-15¹⁷⁹. Investovanie do účinných programov prevencie a podpory zdravia je preukázateľne minimálne tak nákladovo efektívne ako liečba následných ochorení (OECD, 2015¹⁸⁰). Problémom môžu byť aj čakacie lehoty, čo však aktuálne nevieme vyhodnotiť, pretože nedisponujeme dostatočnými dátami. Pomôcť by v prvom rade mohol rozsiahlejší zber údajov o čakacích zoznamoch pre všetky kritické alebo časté výkony, v nemocniciach aj u špecialistov, za každú zdravotnú poisťovňu. V záujme zlepšenia zabezpečovania prevencie ochorení sa od roku 2020 zavádza oslobodenie od dane na príspevky zamestnávateľa na lekárske preventívne prehliadky nad rozsah bežných prehliadok (napr. onkologická prehliadka)¹⁸¹.

Úroveň záväzkov fakultných a univerzitných nemocníc (FAUN) sa ku koncu roka 2019 znížila, tempo rastu záväzkov sa však nezmenilo. V roku 2023 by objem záväzkov mohol dosiahnuť skoro 1,2 mld. eur, ak by záväzky po splatnosti aj napriek oddlžovaniu rástli rovnakým tempom ako doteraz. V novembri 2017 vyslovil parlament súhlas s oddĺžením zdravotníckych zariadení. Do konca roka 2019 boli v rámci oddĺženia zdravotníckych zariadení použité zdroje na zaplatenie pohľadávok dodávateľov vo výške 260 mil. eur. Dodatočných 187 mil. eur bolo použitých na zaplatenie pohľadávok Sociálnej poisťovne. Zároveň bola

¹⁷⁶ Celková miera odvrátiteľnej úmrtnosti sa skladá z dvoch indikátorov. Prvý indikátor *Miera úmrtnosti odvrátiteľnej zdravotnou starostlivosťou* alebo inými slovami *miera liečiteľnej úmrtnosti* (prezentovaný vyššie) zahŕňa úmrtia, ktoré je možné odvrátiť včasnou a efektívnou diagnostikou či adekvátnym zásahom zdravotnej starostlivosti a liečbou. Do roku 2018 bol používaný termín „amenable mortality“. Koncom roku 2018 sa Európska komisia spolu s OECD dohodli na zmene zaužívaného termínu z „amenable mortality“ na „treatable mortality“, a takisto na zjednotení metodiky výpočtu. Okrem liečiteľných úmrtí sa používa aj indikátor *Predchádzateľná úmrtnosť*. Tá sa dá zlepšiť pomocou opatrení zameraných na prevenciu ochorení (napr. podpora zdravého životného štýlu).

¹⁷⁷ Európska komisia (2019): Slovensko - zdravotný profil krajiny.

¹⁷⁸ Komentár IFP (2018): Inklúzia Rómov je potrebná aj v zdravotníctve.

¹⁷⁹ Útvár hodnoty za peniaze (2019): Revízia výdavkov na zdravotníctvo II, Záverečná správa.

¹⁸⁰ OECD (2015): The Labour Market Impacts of Obesity, Smoking, Alcohol Use and Related Chronic Diseases.

¹⁸¹ Ide o oblasť pracovnej zdravotnej služby bez vplyvu na verejné zdravotné poistenie.

poskytnutá návratná finančná výpomoc pre Národnú transfúznú službu SR na úhradu záväzkov po lehote splatnosti vo výške 28 mil. eur. Ďalšia transakcia postúpenia pohľadávok Sociálnej poisťovne v sume 109 mil. eur bola zrealizovaná v januári 2020. Výzvou stále ostáva spomalenie rýchlosti zadlžovania nemocníc. Pomôcť by mohla aj stratifikácia nemocníc, ktorej úlohou je racionalizácia siete poskytovateľov zdravotnej starostlivosti. V súlade s programovým vyhlásením vláda vypracuje analýzu spotreby zdravotnej starostlivosti a plánuje zreformovať nemocničnú sieť na základe regionálnej potreby. V sieti by mali byť zahrnuté nemocnice na základe dostupnosti, efektivity a kvality poskytovaných služieb. Malo by sa tiež prehodnotiť financovanie veľkých štátnych nemocníc, ktoré teraz nedostávajú dosť peňazí ani na pokrytie bežnej prevádzky a akumulujú tak straty. Zavedú sa aj plány na pravidelnú obnovu zdravotníckej techniky a infraštruktúry, aby sa zaručilo priebežné obnovovanie prístrojového vybavenia nemocníc.

V roku 2030 nám podľa odhadov bude chýbať vyše 3 tisíc lekárov a skoro 10 tisíc sestier¹⁸². Pri súčasnom nastavení nie je problémom počet lekárov, ale ich nevhodná štruktúra. Na Slovensku máme priveľa špecialistov a málo všeobecných lekárov. Tí sú navyše do veľkej miery zastúpení staršími ročníkmi s menším počtom nastupujúcich mladých lekárov. Pri súčasnom nastavení kompetencií v systéme v súčasnosti chýba minimálne 3,6 tisíce zdravotných sestier, pričom problém sa bude zhoršovať. Nepriaznivá je aj veková skladba zdravotných sestier. Zároveň je toto povolanie veľmi neatraktívne a mnoho študentov nakoniec odbor ošetrovateľstvo ani nedoštuduje, odídu do zahraničia alebo nakoniec nastúpia do práce v úplne inom sektore. Pomohlo by aj presúvanie kompetencií na nižšie úrovne zdravotníckeho personálu, čo pomáha lepšie využiť zdroje a zlepšiť zdravotnú starostlivosť. Vláda si dala za cieľ presunúť časť zodpovednosti od lekárov špecialistov ku všeobecným lekárom, z lekárov na sestry a zo sestier na asistentov bez negatívneho vplyvu na poskytnutú zdravotnú starostlivosť.

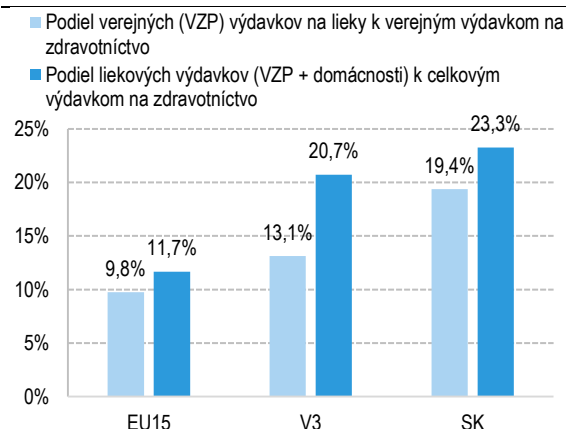
V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ a V4 tvoria náklady na lieky väčšiu časť výdavkov na zdravotníctvo. Slovensko dáva z verejných zdrojov na lieky 1,2 miliardy eur ročne. Slovenská spotreba liekov sa množstvom významne nelíši od krajín EÚ s porovnateľným vykazovaním (okrem nadspotreby antibiotík). Lieková politika však stále ponúka mnoho možností na efektívnejšie využitie výdavkov VZP. Rozsiahlejšie centrálné nákupy, častejšie cenové referencovanie a porovnávanie jednotkových cien, rýchlejší vstup generík a biosimilárnych liekov na náš trh, prísnejšie posudzovanie nákladovej efektivity liekov a prehodnotenie kategorizácie liekov na vzácne choroby z roku 2018 patria medzi politiky, ktorých implementácia by mala výrazne pozitívny vplyv na celkové náklady.

Graf 42: Záväzky 13 fakultných a univerzitných nemocníc rezortu zdravotníctva (31.12.2019, mil. eur)

Poznámka: Lineárna projekcia na roky 2020-2023 Zdroj: MZ SR

Graf 43: Výdavky na lieky vydávané v lekárňach¹⁸³ (2017)

Zdroj: OECD, NCZI

¹⁸² Uznesenie vlády č. 404/2018 zo dňa 05.09.2018.

¹⁸³ Tieto dáta OECD by podľa metodiky nemali obsahovať výdavky na lieky podané pacientovi priamo v ústavnej a ambulantnej starostlivosti (lieky typu A/AS). Slovensko však do OECD poslalo údaje aj za spomínaný typ výdavkov (centrálne nakupované lieky typu „A/AS“ a časť iných A/AS liekov). Použitie pôvodných Slovenskom dodaných OECD dát verejných výdavkov na lieky by výrazne nadhodnotilo slovenskú spotrebu. Z tohto dôvodu do porovnania boli za Slovensko zohľadnené NCZI údaje z výkazu L02_R_2017 ako verejné výdavky na lieky.

Nemocnice a poskytovatelia zdravotnej starostlivosti

Investície v zdravotníctve sa zamerajú na obnovu a výstavbu nemocníc. V rozpočte na rok 2020 bolo na tento účel vyčlenených 69 mil. eur nad rámec verejného zdravotného poistenia. V súlade s novým PVV by súčasťou každého rozpočtu mal byť vopred definovaný balík zdrojov na investície v sektore. Nová vláda sa prihlásila k už schválenej komplexnej rekonštrukcii fakultnej nemocnice v Banskej Bystrici. Jej dokončenie sa očakáva do roku 2023. Výsledky verejného obstarávania teraz posudzuje Úrad pre verejné obstarávanie. Ďalším krokom by malo byť podpísanie zmlúv s víťazným subjektom. Podľa PVV sa bude pokračovať v príprave projektu novej univerzitnej nemocnice v Martine. Projektová dokumentácia by mala byť v najbližšom období predložená na rokovanie vlády.

Prvé štandardné preventívne, diagnostické a terapeutické postupy boli schválené a budú sa zavádzať do praxe, ďalšie budú dopĺňané. Umožnia jednoznačné stanovenie potrebnej liečby a vyšetrovaní v štandardných situáciách, jednoduchšiu orientáciu pacientov i personálu a dohľad nad správnym poskytovaním zdravotnej starostlivosti. V aktívnej príprave je ku koncu roka 2019 spolu až 400 návrhov ŠPDTP a odborné spoločnosti nahlásili ďalších 900 návrhov, na ktorých by chceli pracovať v roku 2020.

V súlade s programovým vyhlásením sa zvýši dostupnosť ambulancií všeobecných lekárov a dôjde k zlepšeniu akútnej starostlivosti. Malo by sa zjednodušiť otváranie nových ambulancií a zefektívnenie súčasných. Zavedú sa mechanizmy na zvyšovanie atraktivity zdravotníckych povolání a návrat slovenských zdravotníkov zo zahraničia. Okrem odstraňovania administratívnych bariér pri návrate zdravotníkov na Slovensku bude hlavným cieľom zlepšenie pracovných podmienok v zdravotníckych zariadeniach aj cez zavedenie transparentných pravidiel vzdelávania zdravotníkov a ich vynucovanie alebo zavedenie aktívneho náboru zdravotníckych pracovníkov štátnymi zariadeniami. Zadefinujú sa presné spádové oblasti s ambulanciami urgentnej starostlivosti s nepretržitou prevádzkou.

Rozšíria sa preventívne programy a zavedú sa mechanizmy na podporu starostlivosti o zdravie na strane poistencov, ale aj poskytovateľov zdravotnej starostlivosti. Bude posilnená rola primárneho sektora, ale aj verejného zdravotníctva pri včasnej intervencii. K podpore zdravého životného štýlu patrí aj zvyšovanie vzdelanosti a informovanosti pacientov. Na tento účel budú slúžiť nové, prehľadné nástroje na informovanie pacientov o ich zdravotnom stave. Rovnako sa zintenzívni a systematizuje boj proti šíreniu zdraviu škodlivých informácií.

Rozpočtovanie založené na výsledkoch

Dôraz na výsledky v zdravotníctve je možné podporiť zlepšením spôsobu rozpočtovania výdavkov na zdravotníctvo. V súlade s novým PVV sa zavedie systém rozpočtovania založeného na výsledkoch, ktoré pomôže naviazať pridelené zdroje na výsledky. Účinným nástrojom tohto systému je programové rozpočtovanie, ktoré doteraz v zdravotníctve používané nebolo. V roku 2020 pokračujú prípravy na jeho zavedenie. Rozpočet VZP na rok 2020 už bol predložený v detailnej programovej štruktúre. V ďalšom roku by ešte mali pribudnúť merateľné a vyhodnocované ukazovatele pre každú oblasť zdravotníctva, aby bolo možné zdroje naviazať na výsledky.

Od roku 2020 nastáva zmena spôsobu financovania zdravotníctva s dôrazom na skutočné potreby rezortu. Príjmy verejného zdravotného poistenia sa skladajú z odvodov za ekonomicky aktívnych poistencov a platby za poistencov štátu. Po novom platba poistencov štátu bude plniť iba dorovnávaciu funkciu. Jej výška je určená ako rozdiel medzi skutočnými potrebami rezortu a príjmami z odvodov ekonomicky aktívnych obyvateľov. Toto by malo zabezpečiť stabilnejšie a predvídateľnejšie financovanie rezortu s nižším prepojením na ekonomický cyklus.

V roku 2020 by sa zefektívnením zdravotníckych politík mala dosiahnuť úspora 148 mil. eur. V roku 2019 bola zverejnená už druhá revízia výdavkov v sektore zdravotníctva. Tá identifikovala dodatočný priestor na úsporné opatrenia na rok 2020. Najviac, spolu až 114 mil. eur, by sa malo ušetriť na liekoch, ďalších 10 mil. eur na zdravotníckych pomôckach a 10 mil. eur v rámci spoločných vyšetrovacích a liečebných zložiek. Celkový úsporný potenciál v sektore je na úrovni 542 mil. eur. Opatrením s najväčším dlhodobým potenciálom na úspory je zníženie počtu návštev špecialistov prechodom do všeobecnej ambulantnej starostlivosti.

Reformy systému platieb a elektronické zdravotníctvo

Elektronická evidencia prispieva k rastu efektivity zdravotníctva, hoci priamo nezavádza úsporné opatrenia. Hlavné funkcie projektu eZdravie sú spustené od začiatku roka 2018. V súlade s PVV sa bude pokračovať v ďalšom rozširovaní elektronickej evidencie. Elektronizácia zdravotnej dokumentácie a preskripcie zlepšuje revíznú činnosť zdravotných poisťovní aj informovanosť lekára o liekoch, ktoré pacient užíva. Aj bez priameho zavedenia limitov na predpisovanie liekov tak rozpočet na rok 2020 počíta s úsporou 30 mil. eur vďaka zavedeniu elektronickej preskripcie¹⁸⁴. Cieľom na rok 2020 je expanzia ďalších funkcionalít eZdravia, hlavne jednotnej eLab žiadanky na vyšetrenia. Prebiehajú aj prípravné práce a štúdie uskutočniteľnosti na zavedenie mnohých iných modulov¹⁸⁵, či zjednodušenie migrácie a zdieľania dát medzi jednotlivými poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti v prípade neplánovanej zdravotnej starostlivosti v rámci krajín EÚ.

Systém platieb nemocniciam podľa diagnóz (DRG) má potenciál zvýšiť transparentnosť a spravodlivosť platieb za zdravotnú starostlivosť a zlepšiť efektívnosť hospodárenia nemocníc. V roku 2017 bol spustený mechanizmus úhrad za výkony nemocníc naviazaný na DRG (diagnostické skupiny). O rok na to začal päťročný proces približovania individuálnych sadzieb jednotlivých nemocníc. Cieľom je ich úplná konvergencia do jednej celoslovenskej referenčnej základnej sadzby. V súčasnosti sa DRG využíva primárne pre vykazovanie výkonov, platby nemocniciam zatiaľ podľa neho nie sú nastavené¹⁸⁶. Aktuálnym problémom je predovšetkým zastaraný katalóg prípadových paušálov, ktorý jednotlivým diagnostickým skupinám pripisuje relatívne váhy. Dnešné váhy neodzrkadľujú nové medicínske postupy a zmeny v pomeroch jednotlivých nákladových oblastí – mzdy, lieky, špeciálny zdravotnícky materiál, výkony. V roku 2020 sa upraví výška týchto váh a následne sa prehodnotí mix náročnosti prípadov jednotlivých nemocníc a súčasne aj základné sadzby za skupiny.

Lieky a zdravotnícke pomôcky

Na rok 2020 bol identifikovaný priestor na úspory v liekovej politike až vo výške 114 mil. eur. Počas roka by sa malo pracovať na určení pravidiel nákladovej efektívnosti liekov aj pri vzácných chorobách. Plánuje sa tiež rozšírenie objemu centrálnych nákupov liekov. Prehodnocovanie cien liekov až dvakrát do roka a porovnávanie jednotkových cien so zahraničím by prinieslo dodatočné úspory. Očakáva sa tiež úprava úhrad liekov na výnimky, aby sa obmedzilo individuálne posudzovanie každého prípadu a zvýšila efektívnosť poskytnutej liečby. Lepšia informovanosť lekárov a pacientov a povinné hradenie CRP vyšetrení by malo priniesť zníženie spotreby antibiotík. Ceny zdravotníckych pomôcok by sa mali začať porovnávať aj s inými krajinami mimo Česka a cenové revízie by sa mali diať len po dohode s odbornými a patientskymi organizáciami. Očakáva sa tiež zavedenie centrálného nákupu inkontinenčných pomôcok. V súlade s PVV sa tiež očakáva zriadenie nezávislej agentúry, ktorá by mala posudzovať nové trendy vývoja technológií. Mala by tiež posudzovať nákladovú efektívnosť hradených aj inovatívnych liekov, či zdravotných technológií pred ich registráciou u nás.

Reforma zdravotného poistenia

Nová vláda sa zaviazala zadefinovať základný balík bezplatnej zdravotnej starostlivosti. Základný balík bude definovať bezplatnú starostlivosť s ohľadom na časovú a geografickú dostupnosť (napr. zabezpečenie operácie pre pacientov s podozrením na nádorové ochorenie do 14 dní od indikácie klinickým onkológom či už na Slovensku, alebo v zahraničí). Občania dostanú voľbu pripoistenia sa, pričom z tohto poistenia by sa poskytovali pacientom nadštandardné služby. Zdravotné poisťovne by mohli tvoriť zisk len z pripoistenia a z limitu výdavkov na prevádzkové činnosti až po zaplatení všetkých objednaných výkonov. Ponuka pripoistenia bude závisieť od rozhodnutia poisťovní, ktoré však budú musieť v prvom rade zabezpečiť štandardnú zdravotnú starostlivosť.

¹⁸⁴ Daná úspora zrejme nebude realizovaná v plnej miere, kvôli nefunkčnosti daného modulu v systéme eZdravie.

¹⁸⁵ Napríklad elektronickej PN.

¹⁸⁶ Nemocnice sú platené cez tzv. prospektívny rozpočet. Tento systém slúži napríklad k tomu, aby boli motivované korektné vykazovať výkony a tiež k tomu aby poskytovali efektívnu zdravotnú starostlivosť (aby neboli motivované robiť komplikované výkony a predlžovať hospitalizácie).

4.6 Environmentálna udržateľnosť a energetika

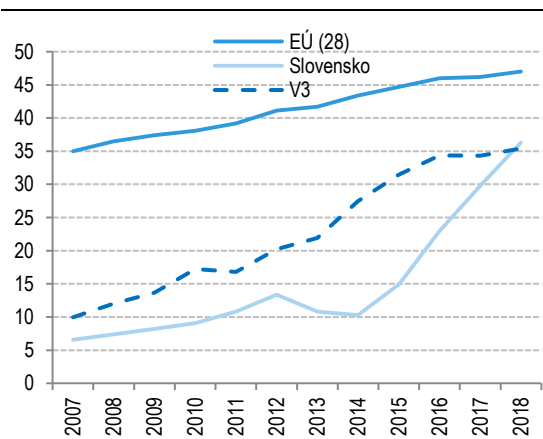
Opatrenia v oblasti environmentálnej politiky budú klávať väčší dôraz na oddeľovanie ekonomického rastu od degradácie životného prostredia. Implementácia opatrení identifikovaných v revízii výdavkov na životné prostredie zvýši hodnotu za peniaze opatrení v oblasti zlepšovania kvality životného prostredia. Prijaté strategické dokumenty vytvoria rámec smerovania jednotlivých politík životného prostredia a navrhujú systémové riešenia pre najväčšie environmentálne výzvy Slovenska – kvalita ovzdušia, odpady a lesy. Bude podporovaný prechod na nízkouhlíkové obehové hospodárstvo. Posilní sa úloha zeleného verejného obstarávania, zeleného hospodárstva a vzdelávania.

Výsledkové indikátory pre environmentálnu udržateľnosť a energetiku

		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Cieľ 2020
Emisie skleníkových plynov mimo ETS¹⁸⁷ (%, zmena voči roku 2005)	SK	3,9	-0,8	-4,5	-4,6	-10,5	-9,1	-10,6	-3,8	-0,8	13
	EÚ	-4,2	-8,3	-9,0	-10,1	-13,2	-11,8	-10,5	-9,5	-10,3	-10
Podiel OZE na hrubej konečnej spotrebe energie (%)	SK	9,1	10,3	10,5	10,1	11,7	12,9	12,0	11,5	11,9	14
	EÚ	13,2	13,4	14,7	15,4	16,2	16,7	17,0	17,5	18,0	20
Konečná energetická spotreba (%, zmena voči priemeru rokov 2001- 2005)	SK	1,4	-5,4	-9,2	-7,0	-12,5	-11,6	-8,7	-2,2	-2,4	-11
	EÚ	-0,5	-5,0	-4,8	-4,9	-8,9	-7,0	-5,3	-4,2	-4,1	-7,3

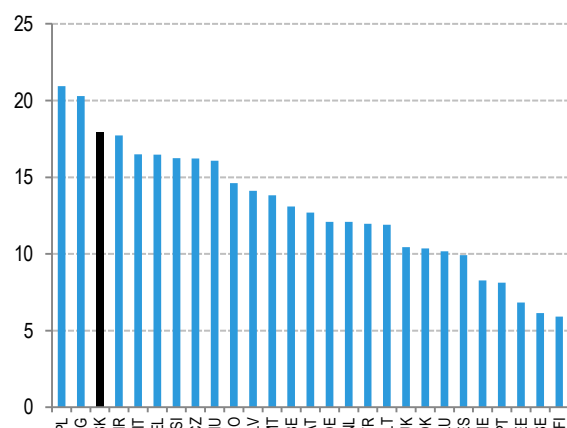
V porovnaní s priemerom EÚ produkujeme menšie množstvá skleníkových plynov na obyvateľa. Závazok zo Stratégie Európa 2020 v oblasti emisií skleníkových plynov by sa nám tak aj vďaka voľnejšie stanovenému cieľu malo podariť splniť. Slovensko patrí ku krajinám s najvyšším podielom elektriny vyrobenej z nízkouhlíkových zdrojov v rámci EÚ. V roku 2018 bolo z nízkouhlíkových zdrojov (jadrové elektrárne a obnoviteľné zdroje) vyrobených až 78 % elektriny na Slovensku¹⁸⁸. V prípade výlučne obnoviteľných zdrojov energie sa nám však k národnému cieľu stratégie Európa 2020 v posledných rokoch približovať veľmi nedarí. Obdobne sa Slovensku nedarí znížiť konečnú energetickú spotrebu, čo je však spôsobené najmä rastúcou produkciou v energeticky náročných odvetviach v súvislosti s rastom ekonomiky.

Graf 44: Miera recyklácie komunálneho odpadu (%)

Zdroj: Eurostat, t2020_rt120

Graf 45: Priemerné vystavenie obyvateľstva PM_{2,5} v µg/m³ (2017)

Zdroj: OECD.stat

¹⁸⁷ Pre Slovensko sú uvedené dáta podľa Eurostat (EEA) napriek tomu, že pôvodný cieľ pre Stratégiu Európa 2020 bol definovaný podľa národnej metodiky SHMÚ. Úroveň, ktorú pre rok 2005 eviduje EEA je nižšia, ako tá, ktorú eviduje SHMÚ a MŽP. Od roku 2013 sú dáta identické, rozdiel je len v rokoch 2005 až 2013 vzhľadom na to, že sa dáta dodatočne spätne dopočítavali. Zmena v percentuálnom vyjadrení vychádza pri použití základu SHMÚ vyššia (-18,2 %).

¹⁸⁸ Zdroj: Ročenka Slovenského elektroenergetického dispečingu 2018, str. 4.

Medzi najväčšie výzvy životného prostredia patrí kvalita ovzdušia a odpady¹⁸⁹. Ľudskému zdraviu najviac škodlivé častice PM_{2,5} sú u nás veľmi koncentrované – z V3 krajín je v horšej situácii len Poľsko. Miera recyklácie komunálneho odpadu rýchlo rastie a v roku 2018 sa dostala na úroveň priemeru krajín V3.

Implementácia revízie výdavkov

Pokračuje sa v realizácii opatrení revízie výdavkov na životné prostredie. Budú realizované na základe Implementačného plánu v spolupráci s Implementačnou jednotkou Úradu vlády SR. Ich realizácia povedie k zvýšeniu hodnoty v oblasti zlepšovania kvality životného prostredia a ďalším nekvantifikovateľným zlepšeniam. Ide o opatrenia ako zvyšovanie poplatkov za uloženie odpadov na skládku, zrušenie oslobodenia v spotrebných daniach (uhlie, elektrina, plyn), či zavedenie inovatívnych foriem financovania prírody. Opatrenie revízie sú plne kompatibilné aj s publikovanou *Európskou zelenou dohodou*¹⁹⁰.

Zlepšenie možností ochrany prírody v chránených územiach, ako jednej z oblastí revízie, rieši novela o ochrane prírody a krajiny. S účinnosťou od januára 2020 novela zákona zavádza úpravu riešenia otázok nevysporiadaných vlastníckych vzťahov, ktoré doteraz sťažovali efektívnu správu chránených území. Od účinnosti novely môžu súkromní vlastníci, nájomcovia či obhospodarovatelia pozemkov žiadať náhradu za obmedzenie obhospodarovania aj za pozemky neznámych vlastníkov, kde z titulu ochrany prírody je bežné hospodárenie obmedzené. Novela taktiež umožňuje uplatniť si tieto náhrady aj v prípade štátnych subjektov¹⁹¹.

Prechod na nízkouhlíkové obehové hospodárstvo

Predkladané strategické dokumenty riešia kvalitu ovzdušia ako jednu z identifikovaných výziev životného prostredia. V marci 2020 bola vládou schválená *Nízkouhlíková stratégia*, ktorá identifikuje možnosti rozvoja slovenskej ekonomiky s cieľom uhlíkovej neutrality do roku 2050. Aktuálna stratégia nadväzuje na štúdiu vypracovanú MŽP SR v spolupráci so Svetovou bankou a expertmi z iných rezortov.

Aj prostredníctvom nástrojov odpadovej politiky bude podporovaný prechod na nízkouhlíkové obehové hospodárstvo. Schválený zákon o zálohovaní jednorazových nápojových obalov zaviedol osobitný zálohový systém zberu pre PET fľaše a plechovky od januára 2023¹⁹². Legislatíva pomôže znížiť negatívny vplyv plastových výrobkov na životné prostredie, zdravie a hospodárstvo. V roku 2020 sa začne príprava cestovnej mapy pre podporu obehového hospodárstva, ktorá zdefiniuje konkrétne kroky pre podporu obehového hospodárstva v slovenských podmienkach. Nový informačný systém odpadového hospodárstva pomôže zlepšiť kontrolu nad tokmi odpadov. Prijatá novela zákona o odpadoch¹⁹³ pomôže znížiť negatívny vplyv plastových výrobkov na životné prostredie, zdravie a hospodárstvo. Zároveň bude vláde na schválenie predložená novela zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, ktorá zjednoduší proces posudzovania vplyvov a zníži záťaž na podnikateľské prostredie skrátením lehôt.

Ochrana ovzdušia a prírody

Emisie škodlivých častíc prevažne z vykurovania domácností budú postupne znižované dotáciami na výmenu tepelných zariadení. Pre zlepšenie kvality ovzdušia a zníženie negatívnych vplyvov znečistenia ovzdušia na zdravie obyvateľstva sa bude pokračovať v implementácii dotačnej schémy na podporu výmeny spaľovacích zariadení na tuhé palivo za nízkoemisné riešenia, napríklad plynové kotly. Znížia sa tak emisie prachových častíc z vykurovania v domácnostiach, ktoré významnou mierou ohrozujú zdravie. Prvé dotácie by mali byť poskytnuté v októbri 2020. *Národný program znižovania emisií a Stratégia na zlepšenie kvality*

¹⁸⁹ Viac o PM časticiach v [Troch výzvach životného prostredia](#).

¹⁹⁰ [Európska zelená dohoda \(European Green Deal\) publikovaná v decembri 2019](#).

¹⁹¹ Ide napríklad aj o schválenie programu starostlivosti národného parku Muránska planina a pokračovaním zonácií v ďalších národných parkoch. Podmienkou zonácie je dohoda s vlastníkom územia v rámci národného parku, ale aj zavedenie efektívnejšieho spravovania pozemkov v chránených územiach vo vlastníctve štátu.

¹⁹² [Zákon o zálohovaní jednorazových obalov na nápoje \(302/2019 Z.z.\)](#).

¹⁹³ Zákon bol uverejnený v zbierke pod číslom 302/2019 Z. z. o zálohovaní jednorazových obalov na nápoje a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

ovzdušia¹⁹⁴ by mali prispieť k implementácii ďalších opatrení na zvýšenie kvality ovzdušia a dosahovaniu medzinárodných záväzkov Slovenska v oblasti znižovania emisií.

Dlhodobá udržateľnosť prírodných zdrojov je podnetom na intenzívnejšiu ochranu prírody. Do konca roka 2020 bude predložená nová *Koncepcia ochrany prírody*, ktorá zadefinuje strategické smerovania v oblasti ochrany prírody a zefektívni systém manažmentu a ochrany chránených území. Zintenzívni sa riešenie otázky vlastníckych vzťahov v chránených územiach¹⁹⁵.

Zelené verejné obstarávanie, hospodárstvo a vzdelávanie

Bude sa posilňovať úloha zeleného verejného obstarávania, environmentálneho označovania a environmentálneho manažmentu vo všetkých sektoroch s dôrazom na štátnu a verejnú správu. Cieľ z roku 2016 obstarávať na „zeleno“ 50 % zrealizovaných zákaziek orgánmi štátnej správy sa zatiaľ nedarí dosiahnuť¹⁹⁶. Cieľ stanovený v *Envirostratégii 2030* je pritom ešte ambicióznejší, 70 % z celkovej hodnoty zákaziek verejného obstarávania má byť obstaraných na „zeleno“. Pre zvyšovanie podielu zeleného obstarávania bude preto schválený nový *Národný akčný plán pre zelené verejné obstarávanie v Slovenskej republike na roky 2021 až 2025*¹⁹⁷. Vo februári 2020 bola zverejnená metodika, ako majú ústredné orgány ŠS obstarávať dopravné prostriedky, kopírovací a grafický papier, počítače a monitory na „zeleno“¹⁹⁸. Zelený vzdelávací fond bude pokračovať vo financovaní vzdelávacích environmentálnych aktivít, prostredníctvom podpory neziskových organizácií. Informačná platforma *Zelené hospodárstvo* bude pokračovať v rozšírenej spolupráci v rámci súkromného sektora. Prispeje k zvyšovaniu environmentálneho povedomia a informovanosti v oblasti financovania prechodu na obehové hospodárstvo.

Energetika

Od januára 2020 prechádza podpora obnoviteľných zdrojov energie na systém aukcií. Vo februári MH SR vyhlásilo prvú aukciu na podporu výroby elektriny z obnoviteľných zdrojov, a to na zdroje s celkovým výkonom 30 MW. Podporené budú zariadenia s výkonom 0,5 až 10 MW (v prípade slnečnej energie od 0,1 do 2 MW) s podporou vo forme príplatku vyplácaného po dobu 15 rokov. Neskôr budú vyhlásené aj ďalšie výzvy tak, aby Slovensko splnilo ciele pre obnoviteľné zdroje energie do roku 2030.

¹⁹⁴ [Schválené vládou v marci 2020.](#)

¹⁹⁵ Ide o schválenie programu starostlivosti národného parku Muránska planina a pokračovaním zonácií v ďalších národných parkoch. Podmienkou zonácie je dohoda s vlastníkom územia v rámci národného parku.

¹⁹⁶ Definovaný v [Národnom akčnom pláne pre zelené verejné obstarávanie v Slovenskej republike na roky 2016 – 2020](#).

¹⁹⁷ Národný akčný plán bude nadväzovať na strategický cieľ uvedený v *Envirostratégii 2030* – Slovensko bude zeleným verejným obstarávaním (do roku 2030) zabezpečovať aspoň 70 % z celkovej hodnoty verejného obstarávania.

¹⁹⁸ [Metodika pre zelené verejné obstarávanie](#)

5 Politika súdržnosti EÚ

Politika súdržnosti EÚ dlhodobo patrí medzi kľúčové nástroje sociálno-ekonomického rozvoja SR. Fondy politiky súdržnosti sú naďalej hlavným zdrojom financovania verejných investícií na Slovensku, výrazne prispievajú k napĺňaniu cieľov stratégie Európa 2020 a plneniu časti opatrení každoročných špecifických odporúčaní Rady EÚ pre SR. V rámci programového obdobia 2014 až 2020 bolo z celkovej alokácie všetkých OP¹⁹⁹ v objeme 15,3 mld. eur ku koncu roka 2019 vyčerpaných 4,7 mld. eur, čo predstavuje čerpanie na úrovni 30,7 %. Celkový objem zazmluvnených projektov dosiahol 10,5 mld. eur, čo je 68,5 % z celkovej alokácie. V decembri 2019 EK svojím rozhodnutím schválila zlúčenie OP Výskum a inovácie s OP Integrovaná infraštruktúra, čím sa znížil počet programov v rámci EŠIF.

Stav čerpania a zazmluvnenia projektov k 31. 3. 2020(v mil. eur)

Operačný program	Riadiaci orgán	Politika súdržnosti EÚ	Čerpanie	Zazmluvnenosť projektov	Finančné prostriedky určené na boj proti COVID-19
Ľudské zdroje	MPSVR SR	2 218,9	858,3	2 024,8	267,6
Integrovaná infraštruktúra	MDV SR	6 149,9	1 768,9	4 101,4	517,2
Kvalita životného prostredia	MŽP SR	3 059,8	904,2	1 899,0	278,3
Integrovaný regionálny OP	MPRV SR	1 699,9	383,3	1 207,1	162,2
Efektívna verejná správa	MV SR	278,4	76,5	206,4	26,9
Technická pomoc	ÚV SR	159,1	86,9	110,9	
Rybné hospodárstvo	MPRV SR	12,9	1,0	4,1	
Interreg V-A SK-CZ	MPRV SR	90,1	11,3	65,9	
Interreg V-A SK-AT	MPRV SR	75,9	7,7	50,1	
PS INTERACT III	BSK	39,4	17,3	39,4	
Spolu		13 784,4	4 115,5	9 709,1	1 252,2
Program rozvoja vidieka	MPRV SR	1 559,7	799,4	1 137,2	
Spolu		15 344,1	4 914,9	10 846,3	1 252,2

Zdroj: CKO (ÚPVII), [Návrh opatrení financovaných z operačných programov európskych štrukturálnych a investičných fondov na boj s pandémiou COVID-19 a odstraňovanie a zmiernenie jej dôsledkov](#)

Poznámka: MPSVR SR realokuje v rámci podpory zamestnanosti cez AOTP sumu dodatočných 197 mil. eur na podporu udržania zamestnanosti v súvislosti s pandémiou (<https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/24674/1>).

V roku 2019 EK na základe výkonnostnej analýzy rozhodla o pridelení výkonnostnej rezervy v celkovej hodnote 474,5 mil. eur 22 prioritným osiam z ôsmich operačných programov²⁰⁰. EK tak urobila na základe preskúmania výkonnosti programov a dosiahnutých ukazovateľov vo výročných správach za rok 2018. Nepridelené prostriedky z výkonnostnej rezervy v celkovej výške 428,6 mil. eur sa prerozdeleni na základe analýz absorpčnej kapacity na preprogramovanie jednotlivých operačných programov²⁰¹. Uvedené prostriedky budú použité aj na podporu iniciatív EK – transformáciu uhoľného regiónu horná Nitra a rozvoj dobiehajúcich regiónov („*Catching up regions*“) v Prešovskom a Banskobystrickom kraji.

ÚPVII postupne od roku 2016 zriadil Integrovanú sieť Informačno-poradenských centier (IPC), ktoré zabezpečujú bezplatné poradenstvo a pomoc žiadateľom i prijímateľom nenávratného finančného príspevku. IPC poskytujú poradenstvo najmä v oblasti prípravy a predloženia žiadostí o príspevok, implementácie projektu a verejného obstarávania. IPC s výnimkou Bratislavy pokrývajú všetky samosprávne

¹⁹⁹ Vrátane Programu rozvoja vidieka.

²⁰⁰ Rezerva stanovená stanovená v Partnerskej dohode SR na roky 2014 – 2020

²⁰¹ V rámci samotných programov alebo medzi jednotlivými programami pri dodržaní podmienok EK.

kraje. Od januára 2018 bolo sprístupnené samostatné webové sídlo IPC. Vzhľadom na pozitívne odozvy je existencia IPC predĺžená do konca roku 2021²⁰².

V súčasnosti je v príprave tretia fáza projektu technickej pomoci *Efektívne zapojenie občianskej spoločnosti do implementácie a monitorovania EŠIF*. Predovšetkým ide o zavádzanie participatívnych postupov v spolupráci s Úradom splnomocnenca SR pre rozvoj občianskej spoločnosti. Cieľom projektu je zvyšovanie efektívnosti procesov implementácie EŠIF využitím princípu partnerstva, zapájanie partnerov do implementácie a monitorovania EŠIF a konkrétne návrhy na zlepšenie.

Pokračuje sa vo zvyšovaní informovanosti a transparentnosti o EÚ fondoch na úrovni samospráv. ÚPVII zriadil webové sídlo²⁰³, na ktorom sú uvedené dostupné možnosti podpory inteligentných miest. Pre podporu tejto oblasti podpísal ÚPVII s Európskou investičnou bankou memorandum o porozumení. ÚPVII taktiež vydal publikáciu *Mestá a obce a fondy EÚ 2014 - 2020*, ktorej cieľom je uceleným spôsobom informovať o možnostiach zapojenia do implementácie programového obdobia 2014 až 2020. Zároveň záujemcov zorientuje v procese získania podpory z EŠIF, dôležitých termínoch pri realizácii projektov, v kontrolných mechanizmoch, pravidlách financovania a verejného obstarávania.

Proces prípravy novej Partnerskej dohody pre obdobie 2021 až 2027

V roku 2019 pokračovala príprava budúcej podoby politiky súdržnosti programového obdobia 2021 až 2027. Tá je užšie ako kedykoľvek predtým prepojená s európskym semestrom zavedeným stratégiou Európa 2020. *Správa o Slovensku 2019* predstavila päť politických cieľov budúcej politiky súdržnosti²⁰⁴ a v rámci nich hlavné investičné potreby fondov politiky súdržnosti na roky 2021 až 2027. Cieľom je finalizácia investičných priorít SR na roky 2021 až 2027, ako aj spracovanie podkladov k ostatným prvkom dohody. Koncom roku 2020 sa očakáva schválenie dokumentu a následne operačných programov vládou SR. Následne sa dokumenty predložia na oficiálne schvaľovanie EK.

Dôležitou súčasťou procesu je prioritizácia oblastí pre finančné alokácie. V súčasnosti prebiehajú intenzívne rokovania medzi EK a slovenskou stranou zastúpenou relevantnými ministerstvami a sociálnymi partnermi. Cieľ je precizovať intervenčnú logiku pre finančné alokácie a samotný návrh *Partnerskej dohody*. Vzhľadom na potrebu zúženia pôvodného širokého okruhu požiadaviek výrazne prevyšujúcich možnosti finančnej obálky bolo MF SR zo strany ÚPVII požiadané o vypracovanie prioritizácie oblastí pre financovanie v novom programovom období. Na základe toho bol vytvorený dokument *Identifikácia priorít pre financovanie z prostriedkov politiky súdržnosti na obdobie 2021-2027*²⁰⁵, ktorý v súlade s požiadavkami EK definuje kľúčové priority SR a hlavné systémové opatrenia pre úspešné čerpanie európskych zdrojov v nastávajúcom programovom období.

Top prioritou Slovenska zostáva aj pre budúce programové obdobie oblasť vzdelávania. V rámci neho sú najväčšími výzvami inklúzia MRK (vrátane dostatku podporného personálu), nedostatok predškolských zariadení, nesúlad zručností žiakov a študentov s potrebami praxe, odliv mozgov, tlak pokračujúcej automatizácie na potrebu zvyšovať účasť na celoživotnom vzdelávaní (CŽV).

Druhou najväčšou prioritou Slovenska je trh práce. Výzvami pre financovanie z politiky súdržnosti sú najmä dlhodobá nezamestnanosť (hlavne v MRK) a participácia žien starajúcich sa o malé deti.

V treťom rade je identifikovaných viacero rovnocenných prioritných oblastí, a to životné prostredie, inovačná aktivita a mobilita práce a kapitálu. V prípade životného prostredia Slovensko zaostáva najmä v kvalite ovzdušia, následne v oblasti manažmentu odpadových vôd a odpadového hospodárstva. K tomu musíme pridať aj špecifický záujem Slovenska v oblasti ochrany lesov a biodiverzity a prioritný EÚ cieľ na ďalšom znižovaní energetickej náročnosti a zvyšovaní podielu OZE. Pre mobilitu práce a kapitálu je výzvou

²⁰² So službami IPC je vykazovaná viac ako 76% spokojnosť (ÚPVII).

²⁰³ www.smartcity.gov.sk

²⁰⁴ Inteligentnejšia Európa, Nízkouhlíková a ekologickejšia Európa, Prepojenejšia Európa, Sociálnejšia Európa, Európa bližšie k občanom.

²⁰⁵ Dokument vychádza z požiadaviek EK definovaných v Prílohe D *Správy o Slovensku 2019* a zohľadňuje prioritné oblasti identifikované v Národnom programe reforiem, v Špecifických odporúčaniach Rady, v analýzach Útvaru hodnoty za peniaze a Inštitútu finančnej politiky, zohľadňujúc ciele Slovenska v dôležitých európskych dokumentoch ako napr. v Stratégii Európa 2020, Európskom ekologickom dohovore, či v komunitárnom acquis a zároveň uskutočniteľnosť navrhovaných opatrení z hľadiska doterajšej implementácie.

najmä ponuka nájomného bývania a dopravná infraštruktúra na národnej aj regionálnej úrovni, najmä. dobudovanie siete TEN-T, rozvoj ciest I. triedy, podpora mestskej mobility a zlepšenie obslužnosti verejnou dopravou. V prípade inovačnej aktivity je výzvou podnikový výskum a vývoj, ale aj jeho podhubie v podobe kvalitných univerzít a verejných výskumných inštitúcií a ich prepojenia na podniky. S tým úzko súvisí aj veľký problém úniku mozgov.

Pre úspešnú implementáciu finančných prostriedkov z politiky súdržnosti sa ako systémové opatrenia navrhujú:

- Minimalizovať administratívnu náročnosť čerpania EŠIF znižovaním počtu operačných programov a riadiacich a sprostredkovateľských orgánov.
- Automaticky aplikovať zjednodušené vykazovanie výdavkov v súlade s možnosťami nariadení.
- Vyčleniť časť finančnej obálky z EŠIF do finančných nástrojov (najmä Slovak Investment Holding), čo vďaka pákovému efektu zvýši zásah a kapacitu finančnej podpory.
- V rámci pravidla flexibility presunúť časť prostriedkov aj do Bratislavského kraja²⁰⁶. Obzvlášť v prípade finančných nástrojov, ktoré majú minimálny deformačný efekt na trhovú súťaž, je potrebné umožniť ich implementáciu v maximálnej možnej miere aj v tomto kraji.
- Zaviesť systematický prístup k zberu a evaluácii dát v intervenovaných oblastiach prostredníctvom rezortných analytických útvarov, príp. iných dedikovaných útvarov s cieľom jednoznačne vyhodnocovať úspešnosť projektových intervencií.
- Zmeniť prístup k tvorbe programových ako aj projektových ukazovateľov na výsledkové kvantitatívne ukazovatele, ktoré budú merať reálnu zmenu v intervenovanej oblasti.
- Výraznejšie prepojenie aktivít financovaných v rámci politiky súdržnosti s NPR, vrátane každoročného odpočtovania plnenia výsledkových ukazovateľov.

Vláda sa v programovom vyhlásení zaviazala realizovať aj konkrétne opatrenia na zjednodušenie implementácie a zvýšenie transparentnosti:

- na koordinačnej úrovni riadenia sa vytvorí verejne prístupná sieť „*Urgent Case Alarm*“, ktorá umožní zdieľať informáciu o zistených kritických prípadoch nesprávnych postupov implementačných orgánov alebo prijímateľov. Bude reagovať plošne a horizontálne v rámci celej implementácie EŠIF s cieľom predchádzať systémovým nezrovnalostiam,
- verejným prístupom k informáciám sa zvýši transparentnosť rozhodovacích procesov,
- zjednodušia sa postupy implementácie projektov pre prijímateľov a skráti sa realizácia úhrad prijímateľom, zjednoduší a skoorinuje sa vymáhanie pohľadávok štátu,
- zjednotí a sprehľadní sa metodické prostredie pre implementačné orgány a prijímateľov,
- sprísnia sa podmienky vo výzvach pre čerpanie EŠIF subjektom/osobám už pri vznesení obvinenia z vybraných správnych a trestných deliktov (vrátane všetkých spoločníkov a partnerov, ktorí sa uchádzajú o príspevok), tzn. podozrenia zo spáchania trestného činu, začatého konania pre porušenie pravidiel hospodárskej súťaže alebo konflikt záujmov,
- zvýši sa miera profesionalizácie administratívnych kapacít aj prostredníctvom pravidelného vzdelávania z úrovne koordinátora EŠIF,
- intenzívne sa do poradenstva a prípravy projektov zapoja už existujúce regionálne štruktúry (informačno-poradenské centrá), s cieľom eliminovať zapojenie poradenských firiem a tým navýšovanie ceny,
- zavedie sa centrálny register hodnotiteľov a prísne kritériá na odborných hodnotiteľov, vrátane zahraničných hodnotiteľov najmä v oblasti projektov pre vedu a výskum,
- vytvoria sa motivácie pre odborných hodnotiteľov z praxe budú motivovaní na hodnotenie projektov EŠIF, a to aj rozdelením hodnotenia projektu jednotlivým hodnotiteľom na časti (stavebná, technologická, ekonomická atď.),
- v čo najväčšej miere sa zavedie zjednodušené vykazovanie výdavkov,
- v pravidelných intervaloch sa budú zverejňovať schválené projekty, zistenia z auditov EK a orgánu

²⁰⁶ Odporúčanie dané tak potrebou, ako i kapacitami čerpania.

auditu a s tým súvisiace uplatnené korekcie,

- zavedú sa preventívne opatrenia vo vzťahu k informovaniu subjektov zapojených do implementácie EŠIF o auditných zisteniach zo strany orgánu auditu, EK, ako aj školeniami k týmto zisteniam s cieľom znížiť výšku korekcií,
- zavedie sa účinná spolupráca verejného a súkromného sektora v oblasti EŠIF a aktívnou asistenciou zníži administratívnu záťaž pre žiadateľov a konečných prijímateľov prostriedkov z fondov EÚ.

6 Inštitucionálny rámec stratégie Európa 2020 a NPR

NPR vychádza z Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2020 až 2024²⁰⁷. Základné smerovanie opatrení zahrnutých v NPR určujú tiež revízie výdavkov, sektorové stratégie a komplexný prístup stanovovania priorít. Koordinátorom NPR je Ministerstvo financií SR. Spolupracuje tiež s Úradom podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu, ktorý priebežne dohliada na premietnutie stratégie Európa 2020 do Kohézneho fondu a európskych a štrukturálnych fondov.

Vláda sa v programovom vyhlásení zaviazala posilniť NPR ako svoj základný nástroj na stanovovanie, koordináciu a monitorovanie všetkých významných štrukturálnych reforiem štátu. Inštitút finančnej politiky ako národný koordinátor NPR v spolupráci s ostatnými rezortmi zabezpečí identifikáciu zdrojov zaostávania rastu slovenskej ekonomiky, bude ich každoročne prehodnocovať a kvantifikovať vplyvy štrukturálnych reforiem na ekonomický rast. Nové opatrenia budú mať jasne stanovený cieľ vrátane časového rámca plnenia. Na tvorbe kvalitných reformných opatrení budú pracovať analytické útvary na jednotlivých ministerstvách, ktoré sa budú zladzovať s výsledkami revízií výdavkov a špecifickými odporúčaniami Rady EÚ.

Do prípravy a realizácie NPR sú primárne zapojení ministri zodpovední za ekonomickú, sociálnu, školskú, zdravotnú a environmentálnu agendu, vrátane oblasti vymožitelnosti práva. Ostatní ministri, splnomocnení vlády a zástupcovia ostatných orgánov štátnej správy sa podieľajú na plnení stratégie v rámci spolupráce vo vybraných oblastiach. Konzultácie s partnermi, vrátane tretieho sektora, prebiehajú priebežne počas roka. Počas prípravy NPR prebehlo stretnutie štátnych tajomníkov všetkých zapojených rezortov. Financovanie opatrení NPR bude zabezpečené v rámci stanovených limitov výdavkov a počtu zamestnancov kapitál štátneho rozpočtu.

Na medzinárodnej úrovni predstavuje tento materiál opatrenia na naplnenie udržateľných cieľov obsiahnutých v *Ročnej stratégii udržateľného rastu na rok 2020*²⁰⁸ v rámci aktuálneho cyklu európskeho semestra a *Integrovaných usmerneniach pre stratégiu Európa 2020*, ako aj na splnenie špecifických odporúčaní Rady pre SR²⁰⁹. NPR tiež reaguje na hodnotenie plnenia špecifických odporúčaní z roku 2019 a z predošlých rokov zverejnených EK vo februári 2020²¹⁰. Dôležitým nástrojom na plnenie cieľov stratégie je politika súdržnosti.

Prílohou NPR je samostatný akčný plán, ktorý obsahuje najdôležitejšie opatrenia s výrazným fiškálnym dopadom spolu s termínom ich plnenia a vecnou zodpovednosťou.

²⁰⁷ [Programové vyhlásenie vlády SR](#).

²⁰⁸ [Ročná stratégia udržateľného rastu na rok 2020](#)

²⁰⁹ [Špecifické odporúčania pre Slovensko 2019](#)

²¹⁰ [Správa o krajine 2020](#)

Príloha č. 1: Národné ciele stratégie Európa 2020 a iné indikátory

Výsledkové ukazovatele stratégie Európa 2020 a iných oblastí

			2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Cieľ 2020
Fiškálna politika a verejné financie														
1	Ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti (GAP) (% HDP)	SK	9,5	9,2	7	4	1,9	1,4	0,4	-0,1	1,1	1,3	-	0,0
		EÚ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	Efektívnosť výberu DPH (%)	SK	55,5	47,4	49,5	44,2	47,4	49,0	49,6	50,0	51,7	51,7	-	-
		EÚ	64,1	53,1	53,7	53,6	53,4	54,7	53,9	54,9	55,6	56,6	-	-
3	Medzera DPH (%)	SK	34,7	31,1	33,2	36,7	32,2	29,2	27,8	22,9	20,9	20,3	17,5	-
		EÚ	-	-	-	-	15,0	14,1	12,9	12,2	11,2	-	-	-
Vzdelávanie, veda a inovácie														
4	PISA (priemer dosiahnutých bodov)	SK	488	-	-	472	-	-	463	-	-	-	-	505
		OECD	497	-	-	497	-	-	492	-	-	-	-	-
EÚ 5	Predčasné ukončenie školskej dochádzky (% vo vekovej skupine 18 - 24 rokov)	SK	4,9	4,7	5,1	5,3	6,4	6,7	6,9	7,4	9,3	8,6	8,3	6
		EÚ	14,2	13,9	13,4	12,7	11,9	11,2	11	10,7	10,6	10,6	10,3	10
6	Citácie (% , 100 = priemer EÚ)	SK	35,2	36,4	34,8	41,5	40,8	43,2	45,7	54,9	50,9	42,3	-	70
		EÚ	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	-	-
EÚ 7	Miera vysokoškolsky vzdelanej populácie (% vo vekovej skupine 30 - 34 rokov)	SK	17,6	22,1	23,2	23,7	26,9	26,9	28,4	31,5	34,3	37,7	40,1	40
		EÚ	32,3	33,8	34,8	36,0	37,1	37,9	38,7	39,2	39,9	40,7	41,6	40
EÚ 8	Výdavky na výskum a vývoj (% HDP)	SK	0,5	0,6	0,7	0,8	0,82	0,88	1,16	0,79	0,89	0,84	-	1,2
		EÚ	1,93	1,92	1,96	2,00	2,01	2,02	2,03	2,04	2,07	2,1	-	3
9	High-tech export (% na celkovom exporte)	SK	5,9	6,6	6,6	8,2	9,6	9,9	10	9,7	10,5	9,6	-	14
		EÚ	17,1	16,1	15,4	15,7	15,3	15,6	17	17,8	17,8	17,9	-	-
Zamestnanosť a sociálna inklúzia														
10	Miera dlhodobej nezamestnanosti (% aktívneho obyvateľstva nad 15 rokov)	SK	6,5	9,2	9,2	9,4	10	9,3	7,6	5,8	5,1	4	3,4	3
		EÚ	3,0	3,8	4,1	4,6	5,1	5	4,5	4	3,4	2,9	2,5	-
EÚ 11	Miera zamestnanosti (% vo vekovej skupine 20 - 64 rokov)	SK	66,4	64,6	65	65,1	65	65,9	67,7	69,8	71,1	72,4	73,4	72
		EÚ	69,0	68,5	68,6	68,4	68,4	69,2	70,1	71,1	72,2	73,2	73,9	75
EÚ 12	Populácia ohrozená chudobou a sociálnym vylúčením (% populácie)	SK	19,6	20,6	20,6	20,5	19,8	18,4	18,4	18,1	16,3	16,3	-	17,2
		EÚ	23,3	23,8	24,3	24,8	24,6	24,4	23,8	23,5	22,4	21,9	-	19,4
13	Miera náhrady (Benefit ratio) (priemerný dôchodok, % z priemernej mzdy)	SK	-	43,7	-	-	45,7	-	-	46,6	-	-	-	-
		EÚ	-	41,4	-	-	44,0	-	-	43,5	-	-	-	-
Modernizácia verejnej správy a podnikateľské prostredie														
14	Doing Business (poradie v rebríčku Svetovej banky)	SK				-	-	-	34	36	39	42	45	15
		EÚ				-	-	-	31	32	35	37	39	-
		V3				-	-	-	34	36	39	42	45	-

15	Index regulácie trhu produktov (bodové hodnotenie)	SK	-	-	-	-	1,29	-	-	-	-	1,52	-	1,2
		OECD	-	-	-	-	1,44	-	-	-	-	1,4	-	-
16	E-government (%)	SK	38,0	50,0	48,0	42,0	33,0	57,0	51,0	48,0	47,0	51,0	59,0	71,7
		EÚ	37,0	41,0	41,0	44,0	41,0	47,0	46,0	48,0	49,0	52,0	55,0	-
17	Vnímanie korupcie (%)	SK	-	-	-	46	47	50	51	51	50	50	50	62,6
		EÚ	-	-	-	63	63	64	66	65	65	65	64	-
Zdravie														
18	Úmrtnosť odvrátiteľná zdravotnou starostlivosťou (na 100 tisíc obyvateľov)	SK	-	-	182	182	183	171	177	168	-	-	-	-
		EÚ	-	-	103	101	98	94	95	93	-	-	-	-
19	Dĺžka života (očakávaný počet rokov pri narodení)	SK muži	71,4	71,8	72,3	72,5	72,9	73,3	73,1	73,8	73,8	73,9	-	-
		EÚ muži	76,6	76,9	77,3	77,4	77,7	78,1	77,9	78,2	78,3	78,3	-	-
		SK ženy	79,1	79,3	79,8	79,9	80,1	80,5	80,2	80,7	80,7	80,8	-	-
		EÚ ženy	82,6	82,8	83,1	83,0	83,3	83,6	83,3	83,7	83,6	83,6	-	-
Environmentálna udržateľnosť														
EÚ 20	Emisie skleníkových plynov mimo ETS (%, zmena voči roku 2005)	SK	-0,9	3,9	-0,8	-4,5	-4,6	-10,5	-9,1	-10,6	-3,8	-0,8	-	13
		EÚ	-6,3	-4,2	-8,3	-9,0	-10,1	-13,2	-11,8	-10,5	-9,5	-10,3	-	-10
EÚ 21	Podiel OZE na hrubej konečnej spotrebe (%)	SK	9,4	9,1	10,3	10,5	10,1	11,7	12,9	12,0	11,5	11,9	-	14
		EÚ	12,6	13,2	13,4	14,7	15,4	16,2	16,7	17,0	17,5	18,0	-	20
EÚ 22	Konečná energetická spotreba (%, zmena voči priemeru rokov 2001- 2005)	SK	-6,6	1,4	-5,4	-9,2	-7,0	-12,5	-11,6	-8,7	-2,2	-2,4	-	-11
		EÚ	-4,6	-0,5	-5,0	-4,8	-4,9	-8,9	-7,0	-5,3	-4,2	-4,1	-	-7,3

Popis výsledkových ukazovateľov stratégie Európa 2020 a iných oblastí

Názov ukazovateľa	Definícia a zdroj
Ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti (GAP)	Ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti je rozdiel medzi aktuálnou hodnotou a dlhodobou udržateľnou hodnotou štrukturálneho primárneho salda. Dlhodobou udržateľná hodnota sa určuje na základe aktuálnej legislatívy a dlhodobých demografických a ekonomických prognóz ovplyvňujúcich príjmy a výdavky verejnej správy (implicitné záväzky), pričom do úvahy sa berú aj podmienené záväzky (napr. PPP projekty) Zdroj: OECD / Eurostat, výpočet Rada pre rozpočtovú zodpovednosť
Efektívnosť výberu DPH	Efektívnosť výberu DPH = výber DPH / [(konečná spotreba domácností + tvorba hrubého fixného kapitálu verejnej správy + medzis potreba verejnej správy – výber DPH) * (základná sadzba DPH / 100)] Tento index porovnáva skutočný výber DPH s potenciálnym výberom DPH. Čím väčšia je hodnota indikátora, tým efektívnejší je výber DPH. Potenciálny výber DPH ukazuje, koľko sa dokáže vybrať DPH z makroekonomickej základne pri zdanení základnou sadzbou DPH. Zdroj: OECD / Eurostat, výpočty MF SR
Medzera DPH	Rozdiel medzi potenciálnym výberom DPH, ktorý by štát získal, ak by sa všetky ekonomické subjekty správali v súlade so zákonom a jeho výkladom vo forme v akej bol prijatý, a skutočne vybranou daňou. Medzera DPH = [teoretická (potenciálna DPH) – aktuálne vybraná DPH] / teoretická (potenciálna DPH) Zdroj: Európska komisia / CASE, výpočty MF SR
Predčasné ukončenie školskej dochádzky	Podiel populácie vo veku 18-24 rokov s najnižším vzdelaním (ISCED 0, 1, 2, 3C), ktorá nepokračuje v ďalšom vzdelávaní. Žiak nepokračuje vo vzdelávaní, ak sa počas posledných štyroch týždňov pred uskutočnením prieskumu nezúčastnil žiadneho typu vzdelávania, pričom sa nezohľadňuje relevantnosť vzdelávania pre súčasnú alebo budúcu prácu respondenta. Zdroj: Eurostat (edat_ifse_14)
PISA	Medzinárodné štandardizované hodnotenie vedomostí a zručností pätnásťročných žiakov. Hodnotí žiakov v troch oblastiach: v matematike, čítaní a prírodných vedách. Index je aritmetickým priemerom hodnotení v jednotlivých oblastiach. Zdroj: OECD - PISA 2015 Results (Volume I) [Tab I.2.3; I.4.3; I.5.3]
Miera vysokoškolsky vzdelanej populácie	Podiel absolventov vysokoškolského štúdia vo veku 30-34 rokov pripadajúci na celkový počet obyvateľov rovnakej vekovej skupiny. Stupeň vysokoškolského alebo doktorandského štúdia zodpovedá úrovni ISCED 5-6. Zdroj: Eurostat (edat_ifse_03)
Citácie na výskumníka	Podiel počtu citácií v renomovaných medzinárodných časopisoch (Scimago Journal & Country Rank) na počet výskumníkov v krajine (Eurostat). Ukazovateľ je vyjadrený relatívne k priemernej hodnote krajín Európskej únie. Zdroj: http://www.scimagojr.com/, Eurostat (rd_p_persocc), výpočty MF SR
Výdavky na výskum a vývoj	Percentuálny podiel celkových výdavkov na výskum a vývoj na HDP. Zdroj: Eurostat (rd_e_gerdsc)
High-tech export	Podiel high-tech exportov na celkovom vývoze krajiny. Produkty high-tech sú vybrané produkty nasledovných odvetví: letecký priemysel, počítače a kancelárske stroje, zariadenia elektronických komunikácií, farmaceutický priemysel, vedecké prístroje, elektrické stroje, chemický priemysel, neelektronické prístroje, zbrojný priemysel. Zdroj: Eurostat [htec_si_exp4]
Miera zamestnanosti	Podiel zamestnanej populácie vo veku 20-64 rokov na celkovej populácii rovnakej vekovej skupiny. Ukazovateľ zahŕňa celkovú populáciu žijúcu v samostatných domácnostiach, nezahŕňa kolektívne domácnosti ani obyvateľov penziónov, či ubytovní a internátov, ani hospitalizovaných v zdravotníckych zariadeniach. Zamestnaná populácia pozostáva z tých osôb, ktoré počas daného týždňa vykonávali hocijakú prácu za mzdu alebo zárobok po dobu aspoň jednej hodiny, resp. nepracovali, ale mali zamestnanie, v ktorom boli dočasne neprítomní. Zdroj: Eurostat (t2020_10), ŠÚ SR
Miera dlhodobej nezamestnanosti	Podiel populácie nezamestnanej dlhšie ako dvanásť mesiacov napriek tomu, že si aktívne hľadá prácu, na aktívnej populácii vo veku nad pätnásť rokov, nežijúcej v kolektívnej domácnosti. Zdroj: Eurostat, ŠÚ SR

Populácia ohrozená chudobou a sociálnym vylúčením	Indikátor predstavuje súčet ľudí, ktorí sú v riziku chudoby (po sociálnych transferoch) a/alebo sú materiálne deprivovaní a/alebo žijú v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce vyjadrený percentuálne na celkovej populácii. Riziko chudoby predstavuje počet osôb s ekvivalentným disponibilným príjmom nižším ako 60% mediánu národného ekvivalentného disponibilného príjmu (po sociálnych transferoch). Materiálna deprivácia predstavuje podiel ľudí, ktorí si z nasledujúcich deviatich položiek nemôžu dovoliť aspoň štyri: i) platiť nájom a náklady na bývanie, ii) udržať v dome teplo, iii) čelia neočakávaným výdavkom, iv) jesť mäso, rybu alebo ekvivalentné množstvo bielkovín každý druhý deň, v) týždňovú dovolenku mimo domova, vi) auto, vii) práčku, viii) farebný televízor, alebo ix) telefón. Ľudia v domácnosti bez práce sú osoby vo veku 0 – 59 rokov žijúce v domácnosti, kde dospelí pracujú menej ako 20% z celkového možného času počas predchádzajúceho roku. Zdroj: Eurostat (EU-SILC, t2020_50), ŠÚ SR
Miera náhrady (Benefit ratio)	Benefit ratio – ukazovateľ primeranosti verejných penzií. Vypočíta sa ako podiel priemernej penzie (započítané sú všetky druhy penzií – invalidné, starobné, minimálne) ku priemernej hrubej mzde v ekonomike. Ukazovateľ udáva jednoduchý priemer za krajiny EÚ. Medzinárodne porovnateľné hodnoty sú publikované v pravidelne aktualizovanej správe Európskej komisie - Ageing report. Zdroj: Ageing report, Európska komisia
Úmrtnosť odvrátiteľná zdravotnou starostlivosťou	Miera úmrtnosti odvrátiteľnej zdravotnou starostlivosťou alebo inými slovami miera liečiteľnej úmrtnosti zahŕňa úmrtia, ktoré je možné odvrátiť včasnou a efektívnou diagnostikou či adekvátnym zásahom zdravotnej starostlivosti a liečbou. Určená ako počet úmrtí na 100 tisíc obyvateľov. Zdroj: Eurostat (hlth_cd_apr)
Očakávaná dĺžka života pri narodení	Priemerný počet rokov, ktoré sa dožije práve narodené dieťa za predpokladu, že súčasné hodnoty miery úmrtnosti v každom populačnom ročníku zostanú zachované. Určuje sa samostatne pre mužov a pre ženy. Zdroj: Eurostat (Life expectancy at birth, by sex, demo_mlexpec)
Doing Business	Poradie krajiny v rebríčku Doing Business, ktorý meria reguláciu domácich firiem počas desiatich fáz ich životného cyklu: začiatok podnikania, vybavovanie stavebného povolenia, registrácia majetku, získanie úveru a elektrickej prípojky, ochrana investorov, platenie daní, cezhraničný obchod, vymáhanie zmlúv a riešenie insolventnosti. Dáta sú založené prevažne na domácich zákonoch, rôznych iných reguláciách a administratívnych požiadavkách. Zdroj: Svetová banka
Index regulácie trhu produktov	Hodnotenie krajiny v Indexe regulácie trhu produktov (Product Market Regulation Index). Meria reguláciu a bariéry v troch oblastiach: štátna kontrola, bariéry v podnikaní a bariéry pre obchod a investície (každá s tretinovou váhou). Index regulácie trhu produktov sa nezameriava len na podnikateľskú činnosť bežných podnikov, ale meria širšiu reguláciu (napr. regulácia sieťových odvetví). Zdroj: OECD
E-Government	Percento jednotlivcov vo veku 16 - 74, ktorý používajú internet na komunikáciu s verejnou správou. Zdroj: Eurostat (tin00012)
Vnímanie korupcie	Index vnímania korupcie (CPI) - Transparency International, meria vnímanie korupcie na základe 5-13 zdrojových prieskumov podnikateľov a expertov pre každú krajinu.. Vyššie skóre znamená nižšiu mieru vnímanej korupcie. Zdroj: Transparency International
Emisie skleníkových plynov mimo ETS	Percentuálna zmena v množstve emisií skleníkových plynov mimo ETS (vyjadrené ako CO₂ ekvivalent) v porovnaní s rokom 2005. Indikátor zachytáva trendy týkajúce sa agregovaných antropogénnych emisií CO₂, NO₂, CH₄, HFC, PFC a SF₆ súhrnne nazývaných skleníkové plyny (vyjadrené ako CO₂ ekvivalent). Celkové množstvo nezahŕňa emisie sektorov obchodovania s emisnými kvótami a z využívania krajiny a lesov (LULUCF). Zdroj: European Environment Agency
Podiel OZE na hrubej konečnej spotrebe	Podiel konečnej energetickej spotreby z obnoviteľných zdrojov energie a hrubej konečnej energetickej spotreby. Konečná energetická spotreba z obnoviteľných zdrojov sa vypočíta ako súčet hrubej konečnej spotreby elektriny z obnoviteľných zdrojov energie, hrubej konečnej energetickej spotreby z obnoviteľných zdrojov energie určenej na výrobu tepla a chladu a konečnej energetickej spotreby z obnoviteľných zdrojov energie v doprave. Zdroj: Eurostat (t2020_31)
Konečná energetická spotreba	Konečná spotreba energie zahŕňa všetku energiu dodanú konečným spotrebiteľom (v priemysle, v doprave, v domácnostiach a v iných sektoroch) pre všetky druhy energetických potrieb. Nezahŕňa dodávky energie pre transformáciu a/alebo vlastnú spotrebu energetických odvetví, rovnako ako straty v sieťach. Zdroj: Eurostat (t2020_35)

Príloha č. 6: Zoznam skratiek

AOTP	aktívne opatrenia trhu práce
APVV	Agentúra na podporu výskumu a vývoja
BSK	Bratislavský samosprávny kraj
CEPEJ	Európska komisia pre efektívnu justíciu
CKO	centrálny koordinačný orgán
CSR	country specific recommendation, špecifické odporúčanie Rady EÚ
CPPPaP	Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie
DB	Doing Business rebríček Svetovej banky
DRG	diagnoses related groups, diagnostické skupiny
DPH	daň z pridanej hodnoty
DSS	dôchodkové správcovské spoločnosti
ECB	Európska centrálna banka
ESFRI	European Strategy Forum on Research Infrastructures, Európske strategické fórum o výskumných infraštruktúrach
EIT	European Institute of Innovation & Technology, Európsky inovačný a technologický inštitút
EK	Európska komisia
EÚ	Európska únia
EŠIF	európske štrukturálne a investičné fondy
FS SR	Finančná správa SR
FR SR	Finančné riaditeľstvo SR
HDP	hrubý domáci produkt
IFP	Inštitút finančnej politiky
ISP	Inštitút sociálnej politiky
IROP	Integrovaný regionálny operačný program
KEGA	Kultúrna a edukačná grantová agentúra
MDV SR	Ministerstvo dopravy a výstavby SR
MF SR	Ministerstvo financií SR
MH SR	Ministerstvo hospodárstva SR
MPRV SR	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
MPSVR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
MRK	marginalizované rómske komunity
MS SR	Ministerstvo spravodlivosti SR
MŠVVŠ SR	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR
MV SR	Ministerstvo vnútra SR
MZVaEZ SR	Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia SR
NFP	nenávratné finančné prostriedky

NPR	Národný program reforiem
NPRVV	Národný program pre rozvoj výchovy a vzdelávania
NR SR	Národná rada Slovenskej republiky
OP	operačný program
OP LZ	Operačný program Ľudské zdroje
OP EVS	Operačný program Efektívna verejná správa
OZE	obnoviteľné zdroje energie
RRZ	Rada pre rozpočtovú zodpovednosť
PIAAC	Programme for the International Assessment of Adult Competencies, program medzinárodného testovania zručností dospelých (OECD)
PISA	Programme for International Student Assessment, program medzinárodného hodnotenia žiakov (OECD)
PMR	Product Market Regulation index (OECD)
PV	programový výber
PVV	programové vyhlásenie vlády
SAV	Slovenská akadémia vied
SAAVS	Slovenská akreditačná agentúra pre vysoké školstvo
SHMÚ	Slovenský hydrometeorologický ústav
SŠ	stredná škola
SVLZ	spoločné vyšetrovacie a liečebné zložky (t.j. zobrazovacie a laboratórne vyšetrenia)
SZČO	samostatne zárobkovo činná osoba
SZP	sociálne znevýhodnené prostredie
ŠFRB	Štátny fond rozvoja bývania
ŠF	štrukturálne fondy
ŠPDTP	štandardné preventívne, diagnostické a terapeutické postupy
ŠVVP	špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami
ŠZM	špeciálny zdravotnícky materiál
STU	Slovenská technická univerzita
ÚHP	Útvar hodnoty za peniaze
UoZ	uchádzač o zamestnanie
UNITAS	Zjednotený výber daní, cieľ a odvodov
ÚPSVR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
ÚPVII	Úrad podpredsedu vlády pre investície a informatizáciu
ÚSVRK	Úrad splnomocnenkyne vlády SR pre rómske komunity
ÚVO	Úrad pre verejné obstarávanie
ÚV SR	Úrad vlády SR
V3 / V4	Krajiny Vyšehradskej štvorky okrem Slovenska (Česko, Maďarsko a Poľsko)
VEGA	Vedecká grantová agentúra
VšZP	Všeobecná zdravotná poisťovňa
VŠ	vysoká škola
VÚC	vyšší územný celok

VÚDPaP	Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie
VZP	verejné zdravotné poistenie
ZP	zdravotné poistenie resp. poisťovne
ZŠ	základná škola
MŠ	materská škola